O'nun (s.a.v)
Güzel Ahlâkı ve 40 Hadis-i Şerif Şerhi

Mehmet GÜLAL

2016 BURSA

BURSA
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ

Bursa Büyükşehir Belediyesi Kitaplığı / O'nun (s.a.v) Güzel Ahlâkı ve Hadis-i Şerif Şerhi

Bursa Araştırmaları Merkezi - www.bursaarastirmalarimerkezi.org

Yazar / Mehmet Gülal

Görsel Tasarım / Yakup Şahiner

ISBN / 978-605-9968-49-2

Basım Yılı ve Yeri / 1. Baskı; Şubat 2016, Star Matbaacılık / Bursa

Bursa
Kültür A.Ş.

Yapım / © 2016 Bursa Kültür A.Ş. Bu kitabın tüm yayın hakları Bursa Kültür A.Ş.'ye aittir.
Yazılı izin olmadan kısmen ya da tamamen yeniden basılamaz.

Dağıtım / Bursa Kültür A.Ş. - Merinos Atatürk Kongre Kültür Merkezi B Kapısı Osmangazi-Bursa/Türkiye
Tel: + 90 224 253 26 46 Faks: + 90 224 253 14 85 info@bursakultur.com / www.bursakultur.com

Teşekkür

Kitabımızı basılmadan evvel okuyup, tetkik ederek bizi teşvikleriyle cesaretlendiren değerli büyüğümüz Prof. Dr. Ahmet Lütfi Kazancı hocamıza, bizi destekleyip teşvik eden Aritmi Osman Gazi Tıp Merkezi personeline ve meslektaşlarıma ve özellikle çalışmalarımızı destekleyerek sekretaryasını titizlikle yerine getiren Şermin Tokatlı hanımefendiye şükranlarımı sunarım.

İÇİNDEKİLER

SUNUM	9
ÖNSÖZ	11
AHLÂK	13
HADİS-İ ŞERİFLER	30

Nebiyy-i Muhterem Efendimizin tebliğ ettiği İslâm Dini, asıl itibariyle Kur'an ve Sünnete dayanır. Kur'an'ın tamamı yazılı olarak elimizde bulunmaktadır. Ayrıca Yüce Rabb'imizin özel koruması altındadır. Ancak Efendimizin sünneti için aynı sözü söyleme imkânına sahip değiliz.

Bununla beraber Sevgili Peygamberimiz, kendisine ait olan sünnetin (söylediği sözlerin, yaptığı işlerin, huzurunda yapıldığı halde gayr-i meşru olmadığı için ses çıkarmadan memnuniyetle takip ettiği işlerin) gelecek nesillere aktarılmasını istemiş ve "Benim bir sözümü duyan, ezberleyen ve işittiği gibi kendinden sonrakilere ulaştıran insanı Allah nurlara garketsin." buyurmuştur.

Bunun ötesinde, "Hz. Peygamber buyurdu ki…" diyerek, Efendimize ait olmayan bir sözü hadis-i şerifmiş gibi takdim etmek isteyenler için Sevgili Peygamberimiz: "Benim adıma söylenen bir yalan, bir başkası hakkında söylenen yalan gibi değildir. Kim benim adıma yalan söz söylerse cehenneme hazırlansın." diye de buyurmuştur.

İslam âlimleri arasında pek çok insan, gerek Efendimizin bir tek hadisini de olsa gelecek nesillere ulaştırıp unutulmasını önlemek ve gerekse Nebiyy-i Muhterem Efendimize ve dolayısıyla İslam'a hizmet maksadıyla hadis nakline önem vermişlerdir. Bu arada "Kırk Hadis" derleme faaliyeti de ayrı bir önem kazanmıştır. İmam Nevevî tarafından derlenen kırk hadis kitabı, çeşitli ilim adamları tarafından terceme ve şerhedilmiştir.

Sayın Dr. Mehmet Gülal hocamız da aynı yolu tutmuştur. Kendisini tebrik ediyorum. Bu kitabın en belirgin özelliği samimi duyguların eşliğinde kaleme alınmış olmasıdır.

Prof. Dr. Ahmet Lütfi KAZANCI

SUNUM

Cenab-ı Allah'ın Habibim diye seslendiği, peygamberlerinin sonuncusu olan Hz. Muhammed (s.a.s.), sadece Mekke'ye değil bütün bir dünya coğrafyasına saadet ve ahlak güneşi olarak doğdu. Suya hasret çatlamış topraklar suya kavuştuğunda nasıl tazelenip yeşerirse, O'nun gelişiyle ahlaken kurumaya yüz tutmuş bütün insanlık yeniden doğdu.

O'nun gönüllere yerleştirdiği iman ışığı sayesinde yanlış inançlar silindi. Cehaletin yerine ilim, zulmün yerine hak ve adalet, kin ve düşmanlığın yerine insan sevgisi, acımasızlığın yerine şefkat ve merhamet geldi. İslam'ın kardeşliği kurularak toplum barış ve huzura kavuştu.

İnsanlara hem dünya hem de ahiret hayatında mutlu olmanın aydınlık yolunu en basit haliyle gösteren Peygamberimiz, öğrettiği ahlâk ilkelerini önce kendisi tatbik etmiş ve bu konuda da örnek olmuştur.

Peygamber Efendimiz, bedenen olduğu kadar ahlak ve şahsiyeti itibariyle de insanların en mükemmelidir. Bu hususta yüce Rabbimiz Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurur: "Şüphesiz ki sen, büyük bir ahlak üzeresin" (el-Ka-lem, 68/4). Bizzat Hz. Peygamber; "Ben, ancak güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim" buyurmuştur (Muvatta', Husnü'1-Hulk, 8).

Sadece nübüvvetinin başladığı tarihten itibaren değil, öncesinde de doğru sözlülüğü, dürüstlüğü, ahde vefası, yardım severliği ve her türlü güzel ahlakı ile takdirler kazanan ve Kureyşliler tarafından "el-Emîn" ünvanına layık görülen Hz. Muhammed (s.a.s.), peygamberliğinden sonra da Rabbinin Kur'an'la müminlere ve bütün insanlara emrettiği tüm ahlaki değerlere sımsıkı sarılmış ve bunları büyük bir titizlikle harfiyyen yerine getirmiştir.

Şimdiye kadar Peygamber Efendimizin ahlakı üzerine sayısız eser kaleme alınmış ve hepsi mana olarak daha iyiyi ve güzeli dile getirme adına yapılmıştır. "O'nun Güzel Ahlakı ve Hadis-i Şerif Şerhi" adlı çalışmasında Dr. Mehmet Gülal, 40 Hadisten yola çıkarak Efendimizin

güzel ahlakını siz kıymetli kâri'lerle paylaşmak istedi ve bize de böyle güzide bir çalışmayı yayımlamak düştü. Dr. Mehmet Gülal'a teşekkür eder, hepimize O'nun güzel ahlakıyla ahlaklanmayı nasip etmesi için Cenab-ı Hakk'a dua ederim.

Recep ALTEPE
Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı

ÖNSÖZ

Zikrullah ve zikir ehli kitabımız çıkalı bir ay olmuştu. Meslektaşım Dr. İhsan SEL'i ziyarete gitmiştim. Sohbet ederken birden bana şöyle bir soru sordu.

- *Abi başladın mı?*
- *Şasırdım.*
- *Neye başlayacaktım? Dedim.*

Gayet ciddi ve sorumlu bir şekilde bana yönelerek, Abi bak; Zikrullah ve zikir ehli kitabını iki defa okudum çok beğendim, istifade ettim. Madem ki sen bu yazma işini beceriyorsun, hemen yeni kitabına başlamalısın!

İhsan kardeşim, bana yola koyul ve çalış diyordu. Çok haklıydı. Hemen aklıma Hz. Mevlânâ'nın şu sözleri geldi; **"Her gün benim için yeni bir yola çıkma zamanıdır. Hayat bize sadece yaşamamız için değil, gelişmemiz kemâle ulaşmamız için lütfedilmiştir"**. Bu nedenle çalışmak, üretmek için yola koyulmalıyız. İnsanın değeri çalışması ile belli olur. **Allah-u Teâlâ Necm-39' da ; "İnsan için çalışmaktan başka bir şey yoktur" buyuruyor.**

Çok çabuk hazırlanıp kitaplara sarıldım çünkü satırla sadr arasında çok sıkı bir ilişki vardır. Bir göle akan ırmaklar kurusa, gün gelir göl de kurur. Satırlar, kitaplar, o kitaplardaki ilimler, sohbetler ve ibadetler sadrımızın kaynaklarıdır. Bu nedenle okuyup, yazmadan güzellikler ortaya çıkmaz.

Ne yapıp ne yazacağımı biliyordum. Seneler evvel rahmetli hocam M. Ali DENİZ Efendimin bir sözü hâla kulağımda çınlıyordu. Hocam buyurmuştu ki;

"Mehmet Bey oğlum, insanların camiye gitmesine bakma, onların camiden sonraki hallerine bak! Yani onların güzel ahlâkına, takvasına bak. Kur'an-ı Kerim hükümlerine, Sevgili Peygamber Efendimizin (s.a.v) hadis-i şeriflerine uygun birer ahlâki güzellikler, yaşam tarzı ortaya koyabiliyorlar mı? Buna bak".

Yazacağım kitabın ismi belli olmuştu. "O'nun (s.a.v) güzel ahlâkı ve 40 hadis-i şerif şerhi".

Ya Rabbi, senin nimetlerini, bağış ve lütuflarını saymakla bitiremem, bize lütfunla, kereminle nimetlerinin en güzelleri olan, imân, İslam, ihsân ve irfan nimetlerinden lütfederek bizi tevhid ve tefekkür ehli arasına kattığın için sana sonsuz hamd-ü senâlar ederim.

Ey Allah'ım, sen her türlü kemâl sıfatın sahibi, her türlü noksan ve kusurdan münezzeh ve mütealsin! Kullarını af edici, ayıp örtücü, lütfedicisin.

Ey Allah'ım olası eksik ve kusurlarımızı af eyle. Bu çalışmamızdan razı ol, bizi ve bize yardım edip, gönül verenleri, kitabımızı okuyup, okutanları, dua edenleri cennet bahçelerinde sevgili Habib-i edibine yoldaş eyle, âmin.

Dr. Mehmet Gülal
Ekim 2015

AHLÂK

Ahlâk nedir sorusunu cevaplamadan önce, insan nedir, kimdir, niçin yaratılmıştır, insanın gayesi ne olmalıdır gibi soruların cevaplarını bulmalıyız.

İnsan bu dünyada nasıl yaşamalıdır? Bu dünya hayatından sonra, öldüğümüzde ne olacak, nereye gideceğiz ve gittiğimiz yerde nelerle karşılaşacağımız sorularını kendimize sormaya başladığımızda önümüze ahlâki meseleler çıkmaktadır.

Ahlâk konusu çok geniş kapsamlı bir ilimdir. Ahlâk İlmi, insanî fiil ve alışkanlıklarımızı, hayır ve şerri iyi ahlâk ve kötü ahlâk konularını inceleyerek, insanı mutluluğa, saadete götüren yolları inceleyen bir ilimdir.

Bu ilmin gayesi, insanların mutlu olmaları ve saadet içinde mutlu yaşamalarıdır.

Çalışmalarımız sonucu birçok başarılar, kazançlar elde edebiliriz, eğer bu başarılarımızı ahlâki temeller üzerine oturtamaz isek, sevincimiz, mutluluğumuz buz üzerine yazılan yazılar gibi çok çabuk kaybolabilir. İnsanların ve kurumların başarılarının temeli, sahip oldukları ahlâki güzellikler ile doğru orantılıdır. Yalancılık, hırsızlık vs. gibi kötü ahlâk sahiplerinin başarıları devamlı değildir, gelip geçicidir ve sonu çok kötüdür. Müessesesini sağlam ahlâki temeller üzerine kuranların ise başarıları devamlı, büyümeleri hızlıdır.

Meşhur Alman filozof Kant (1), güzel ahlâkı şöyle tarif ediyor. "Öyle hareket etmelisin ki yaptığın iş ve gerekçeleri herkes için genel bir kaide olsun" (1-İmmanuel Kont:1724-1804 Alman metafizik profesörü. Doktora tezinin başına kendi el yazısı ile "Besmele-i Şerife"yi yazmıştır. Gizli Müslüman olduğu sanılmaktadır).

İslam ahlâkının ana kaynağı ise Kur'an ve Sünnet'tir. Hz. Aişe annemiz, bir soru üzerine "Hz. Peygamberin (s.a.v) ahlâkının Kur'an ahlâkı olduğunu belirtmiştir".

Allah (c.c) insanı en güzel bir tabiatta yaratmış (Tin Sûresi 95/4)

ve O'na kendi ruhundan üflemiştir (Hicr Sûresi 15/24). İnsanoğlunu en güzel şekilde yaratan Mevlamız, onun nefsine iyi ahlâk ve kötü ahlâk kabiliyetlerini de yerleştirmiştir ve Yüce Kitabı Kur'an-ı Kerim'de buyuruyor ki;

"Nefsini temiz tutan kurtuluşa ermiş, onu kirleten ise hüsrana uğramıştır (Şems Sûresi 9/10).

İslam ahlâkının ana kaynağı yüce dinimizdir. Ahlâki değerlerimiz durağan değerler değildir. Ahlâki değerlerimizi, bilgi ve faziletlerimizi, sürekli okuyarak, yazarak, çalışarak arttırmalı ve yenilemeliyiz.

Ahlâki değerlerimizin ana kaynağı Yüce Kitabımızdır. Kur'an-ı Kerimi devamlı okuyarak, etüd ederek imanımızı en üst seviyeye çıkarmalı, Ra'd Sûresinde (13/28) belirtildiği gibi zikrullah ile nefsimizi huzura (mutmain) kavuşturmalı, Cennet veya Cehennem düşüncesini bir tarafa bırakıp sadece Allah (c.c) rızasının peşine düşmeliyiz.

Tasaavvuf ehli mutasavvıflar, tasavvufi hayattaki en önemli kriterler olan ibadet ve zikrin yanında, ahlâki faziletlere de çok önem vermişlerdir.

Ebû'l Hasan en Nûrîye göre;

"Tasavvuf ne bir takım merasimler, nede bir bilgi yığınıdır, aksine tasavvuf sadece ahlâktır".

Tasavvuf ehli, güzel ahlâka sahip olmak için, sevgili Peygamber Efendimizin güzel ahlâkını kendilerine örnek almışlardır.

Tasavvufun kurucularından Hasan-ı Basrî Hazretleri, güzel ahlâk sahibi takva ehlinin, doğru sözlülük, ahde bağlılık, sıla-i rahim, yoksullara merhamet, gurur ve kibirden arınmışlık, insanlarla iyi geçinme, güzel huy gibi ahlâki güzelliklerle, tanınabileceklerini belirtmiştir.

İslam ahlâkında akıl ve hürriyet olgusu çok önemlidir. Bu iki temel unsur olmadıkça insan ortaya koyduğu fiillerden sorumlu olamaz.

Akıl ve hür irade sahibi bir insan, yaptığı bütün işlerden sorumludur. İnsanın her fiili mutlaka bir ahlâki sorumluluk gerektirir. Akıllı, hür bir insan, maksatsız, niyetsiz bir iş yapmaz, bu nedenle her işinden dolayı ahlâki bir sorumluluğu vardır. Bu sorumluluk şahsi bir sorumluluktur. Herkes fiilinden ve hareketlerinden sorumludur. Peygamberler bile sorumludur.

Bu husus Kur'an'ı Kerimde Enbiyâ Sûresi 23'de şöyle ifade edilmektedir;

"Cenab-ı Hakk yaptığından sorumlu değildir. Halbuki onlar (bütün insanlar) sorumludurlar".

Dünya hayatındaki yaşantımızda ortaya koyduğumuz hareketlerimiz ile yaşam tarzımızdan, insanlarla münasebetlerimizden dolayı bir ahlâki sorumluluğumuz olduğunu ifade etmiştik.

Cenab-ı Hakk insanoğluna hayır ve şerri birbirinden ayırabilecek doğuştan (Fıtri) bir ilham vermiştir. Buna "Vicdan" diyoruz.

Ahlâki sorumluluğumuz üç grupta toplayabiliriz.

1. *Vicdani sorumluluğumuz.*
2. *İnsanlara karşı sorumluluğumuz.*
3. *Allah'a ait (Âhirete) sorumluluğumuz.*

Vicdani sorumluluğumuz çok önemlidir. Bazen çok güzel, doğru işler yaparak sevinçli, mutlu oluruz. Bazen de yanlışlara düşerek üzülür, perişan oluruz. İlahi bir ölçü olarak insana verilmiş olan vicdan muhasebesi çok önemlidir. Bu nedenle Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyuruyor ki;

"Sana ne kadar fetva verseler de sen bir kere de kalbinden (vicdanından) fetva al".

Esas ve tam sorumluluk ise Allah-u Teâlâ'ya karşı, âhiret hayatındaki sorumluluğumuzdur. Bu sorumluluğu dikkate almayarak, sadece vicdanımıza ve insanlara karşı sorumluluğu esas alan bir ahlâk anlayışı, çok eksik bir ahlâk anlayışıdır ve Allah-u Teâlâ'ya karşı mesuliyeti hesaba katmayan ahlâk anlayışı ise bir hiç'ten ibarettir.

Sevgili Efendimiz (s.a.v) buyuruyor ki;

"Kıyamet gününde insanoğlu beş şeyden sual olunmadıkça Rabbinin huzurundan ayrılamaz.

1. *Ömrünü nerede, nasıl ve ne şekilde geçirdiğinden.*
2. *Gençliğini ne ile yıprattığından.*
3. *Malını nereden kazanıp, nereye harcadığından.*
4. *İlmi ile neler yaptığından.*
5. *İlmini nasıl kullandığından (Sahih-i Buhârî-Kitâbü'l-İlim).*

Müslümanın sorumluluğu şahsi bir sorumluluktur. Hiç kimse

başkasının günahlarını yüklenemez.

İsrâ-15'de buyruluyor ki;

"Hiçbir günahkâr, başkasının günah yükünü üstlenmez".

Bakara-134'de buyruluyor ki;

"İşte onlar gelip geçmiş bir ümmettir. Kazandıkları kendilerine, sizin de kazandığınız kendinizedir. Onların yapmış oldukları şeylerden siz mesul olmazsınız".

Güzel ahlâk sahibi olmanın en önemli etkeni, kişinin vicdanıdır. Vicdan, insanı ahlâki olmayan hareketlerden önleyen en önemli güçtür. Vicdan insanın doğasında vardır, iyi ve kötü maksat ve fiillerimizi görür, bilir ve bu hususlarda bazen bizi tebrik ederken, bazen de kınar ve azarlar.

Vicdan-i duygularımızla birlikte, içinde bulunduğumuz cemiyet, toplumsal hayat ve kanunlar da güzel ahlâklı olmamız için bir zorunluluk (Müeyyide) tur.

Ancak güzel ahlâk sahibi olmamızın en büyük sebebi ve gücü Allah c.c sevgisi, Allah korkusu ve âhiret hesabıdır.

Âhiret ve Allah korkusu olmayan kimseler şahsi menfaat ve çıkarlarına çok düşkün oldukları için, dünyada her türlü huzursuzluğu çıkarabilirler. Bu nedenle İslam âlimleri "Allah'tan korkmayan kimse insandan da korkmaz" demişlerdir.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.s) buyuruyor ki;

"Hikmetin başı Allah korkusudur" ve Cenab-ı Peygamber Efendimiz devam ederek, buyuruyor ki;

"Bir iyilik eskimez, günah unutulmaz, gizli ve aşikâr her şeyi bilen yüce Allah (c.c) da ölmez. Öyle ise istediğini yap, işlediğin gibi ceza görürsün, ne ekersen onu biçersin".

Dine dayanmayan ahlâk, temelsiz bir ev gibidir, karşılıklı menfaatlere dayalıdır, her an yıkılabilir. Müslümanlığın esasında, din ve ahlâk ayrı ayrı şeyler değildir çünkü din, akıl ve irade sahiplerini iyiliğe, güzelliğe, her türlü hayra sevk eden ilahi bir kanundur. Bu kanunun temeli (anayasası) Yüce Kitabımız Kur'an-ı Kerim ve Peygamber Efendimizin sünnetleridir. İtikadi, ameli, kalbi ve ahlâki bütün dini hükümlerin

ve ahlâki güzelliklerin kaynağı Kur'an-ı Kerim ve Efendimizin (s.a.v.) sünnetleridir. Bunların dışında herhangi bir kaynak aranmaz çünkü Yüce Kitabımız ve Sevgili Peygamberimizin sünnetleri; Bütün dini, insani vazifelerimizi, ahlâki güzelliklerimizi en ince ayrıntılarına kadar anlatmış ve ortaya koymuştur.

Hiçbir ahlâki emir yoktur ki, aynı zamanda dinî bir emir olmasın. Bir Müslümanın nazarında; namaz, oruç, haç ve zekât nasıl birer dinî vazife ise, güzel ahlâkın bütün erdemlerine sahip olmakta bir vazife olmalıdır.

En güzel misaller de hadis-i şeriflerdir. Bir örnek sunacak olursak; Sizden biriniz nefsi için istediği hayrı kardeşi için de istemedikçe (Kâmil) mü'min olamaz" (Buhârî-Müslim ve Nesâî).

Bir başka hadis-i şerifte ise şöyle buyruluyor;

"İmânın en faziletlisi senin Allah (c.c) için sevmen, Allah(c.c) için buğz etmen, dilini "Zikrullah" ile çalıştırman, kendin için istediğin şeyi başkası için de istemen, bir de söylediğin zaman hayır söylemen veyahut hiç söylemeyip sükût etmendir (Taberânî, Muâz İbni Enes (r.a) rivayet etmiştir).

Güzel Ahlâk sahibi olabilmek için,

Ruhumuzu (Benliğimizi) terbiye etmek, eğitmek, onu kemâle erdirmek için büyük gayret göstermeliyiz. Bunun için;

Doğru bilgilerle donatılmamız.

1. *Güzel ahlâk sahibi olmamız.*
2. *Sağlam bir inanca, imana sahip olmamız.*
3. *Hurafelerden, batıl inançlardan kurtulmamız lazımdır.*

Bu hayati ve ahlâki güzelliklere sahip olmamız ancak ilim ile olur. İlimden kastımız hem manevi hem de müspet ilimlerdir. Müslümanlık sadece âhiret hayatı için lazım olan ilimlere değil, şu anda yaşadığımız dünyada bize lazım olan müspet ilimlere de çok önem vermektedir.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v) buyuruyor ki;

- *Hikmet, mü'minin kaybolmuş malıdır, onu nerede bulursa alır.*
- *Dünya isteyen ilme sarılsın, âhiret isteyen ilme sarılsın, hem dünya hem âhiret isteyen yine ilme sarılsın.*
- *İlim tahsili, kadın erkek her Müslümanın üzerine farzdır.*

İslam dini, hayatımızın, yaşantımızın, bütün fillerimizin ölçülü

olmasını, ifrat (Aşırı gitme) ve tefrit (Ortalamanın altında kalma) ten uzak durulmasını öngörür. Ölçülü, itidalli olmak, fazilet (İyi ahlâk) olarak kabul edilirken ifrat ve tefrit kötü ahlâk olarak kabul edilmektedir.

Bir misal verecek olursak; Cömertlik çok güzel bir fazilettir. İtidalli olunması lazım, ifrata kaçarak saçıp savurursak iyi bir fazilet olmaktan çıkar. Tevazu da İslamın emrettiği en büyük, en güzel faziletlerden birisidir. Eğer Tevazuda ifrata kaçarsak bizi zillete düşürebilir.

Sevgili Efendimiz (s.a.v.) buyurmuştur ki;

- *Güzel ahlâk Allah-u Teâlâ'nın yarattığı en büyük şeydir.*
- *Ahlâk dinin kabıdır. Bir kimsedeki dinin derece ve mahiyeti, ahlâkın derece ve mahiyeti ile orantılıdır.*
- *İnsanın amel mizanına koyacağı en değerli şeyi, güzel ahlâkı (Takvası) dır.*
- *İslam güzel ahlâktan ibarettir.*
- *İçinizde en çok sevdiklerim ve kıyâmet gününde bana en yakın olanlarınız, ahlâkı en güzel olanlarınızdır. Sirkenin balı bozduğu gibi, kötü huy da ameli bozar, güneş karı nasıl eritirse, güzel ahlâk da günahları öylece eritir.*

Güzel ahlâk sahibi, her şeyden önce "Tevazu ve Vakar" sahibidir.

Tevazu: Kendinden aşağı olanlara küçük muamelesi yapmaması, onları hor ve hakir görmemesi, kişinin onların arasında kendisine büyük süsü vermemesidir.

Vakar: Kişinin makamını, mertebesini ve haysiyetini gereği gibi koruması, hafifmeşrep olmamasıdır.

Tevazu, kişinin sevilmesine, vakar da toplumda hürmet görmesine sebep olur. Bu nedenle insanda tevazu ve vakar birlikte bulunmalıdır.

Tevazu ve vakarda ifrata kaçmak doğru değildir, hoş karşılanmaz. Tevazuda ifrat insanı küçük düşürürken, vakar da ifrat ise insanı kibirli yapabilir.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v.) buyuruyorlar ki;

- *Tevazunun kadrini bilenlere tevazuyla, bilmeyenlere sizde tekebbür (Kibir gösterme, büyüklük taslama) ile karşılık veriniz çünkü kibirli insana kibir göstermek sadakadır.*
- *Mütevazi bir kuyunun dibinde olsa, Cenab-ı Hakk bir rüzgar*

gönderip onu oradan kurtarır.

- *Mü'min kardeşine tevazu göstereni Cenab-ı Hakk yükseltir. Tekebbür, büyüklük gösterenin derecesini alçaltır. (Taberânî-Evsaf'ından)*

Güzel ahlâklardan birisi de Hilm'dir.

Hilm: Şiddetli kızgınlık ve öfke zamanında (Gücü yetmekle beraber) o kişiyi af etmek, öç ve intikam alma fikrinden vazgeçmektir. Böyle insanlara "Halim" denir. A'râf Sûresi 199'da Yüce Mevlamız "Affa sarıl, maruf ile emret ve cahillerden uzak ol" buyuruyor.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.);

"Düşmanından intikam almaya gücün yettiği halde, onu affetmek sureti ile o gücünün şükrünü öde" buyuruyor.

Güzel ahlâkımızın en önemlilerinden birisi de SABIR'dır. Çok büyük bir fazilettir. Kur'an-ı Kerim'de yetmiş'ten fazla âyette ifade edilmektedir.

Sabrı şöyle tarif edebiliriz;

"İnsanın tabiatına, yaşantısına uymayan zaruri hallere, sıkıntılara karşı koyma, direnmektir".

Cenab-ı Hakk'tan gelen kaza ve felaketlere tahammül etmek, korkarak yılgınlık göstermemek sabırdır. Hak ve hukuku savunurken, düşmanla savaşırken ortaya çıkabilecek olan her türlü meşakkate, sıkıntıya, günlerce aç susuz kalmaya direnmek sabrın en üstün dereceleridir.

Haksızlığa, dövülmeye, sövülmeye, şerefinizi lekeleyecek her türlü harekete, sabrın sonu selamettir diye eli böğründe oturmak yanlıştır. Büyük bir ahlâki fazilet olan sabır bu değildir. Bu hallere sabretmek yerine, bunlarla uygun bir şekilde mücadele etmek lazımdır.

EDEP ve HAYÂ İslam ahlâkının en önemli kaideleridir. Edep ve Hayâ (Utanmak) İslam ahlâkındandır.

Edep, haddini bilip, hududu aşmamaktır. Edepli olan bir insan, ahlâki kaideleri, töreleri iyi bilir... Her türlü hatalı davranış ve hareketlerden kaçar. Böyle insanlar, nazik, terbiyeli, kibar insanlardır.

Hz. Yunus Emre'miz Edep için şöyle yazmıştır;

"İlim meclislerinde aradım kıldım talep

İlim geride kaldı, illa edep, illa edep".

HAYÂ (Utanmak): Utanmayı veya kınanmayı gerektiren bir hususta, böyle bir şeyi yaptığı zaman çok üzülmek, "Ah ben böyle bir şeyi nasıl yaptım" diye hayıflanmaktır.

İnsanın en güzel, en değerli bir kemâlat ölçütü varsa o da "EDEP ve HAYÂ" dır. Haddini bilmek, utanmak, mahcubiyetle yüzü kızarmak çok büyük faziletlerdir. Edep ve hayâ sahibi insanların her işi güzel olur.

Yardım et ey Allah'ım lütf-u kereminle bize,

Bir utanma hissi ver, sonsuz hazinenden bize.

(M.G.)

Edep ve hayâ çok önemlidir, bu güzel faziletlere sahip olan insanlar kınanıp ayıplanacak işlerden çok korkar ve çekinirler. Bu nedenle "Hayâ'sı olmayanın dini, imânı da eksik olur" denilmiştir.

Din ve imân olmadan ne edep ne de hayâ olur. Bu nedenle Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuşlardır;

Hayâ imândan gelir

Hayâ ile imân birlikte bulunurlar, birisi gidince öteki de o kişiyi terk eder.

Edep ve hayâdan mahrum olanlar için, Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) şöyle buyuruyor;

"Utanmadıktan sonra istediğini yap".

Emanete riayet etmek de, güzel ahlâkımızın çok önemli bir özelliğidir.

İster maddi, ister manevi olsun bize verilen emaneti korumak dinimizin kesin bir emridir. Emanete dikkat edip, önem vermeyenler, İslam nazarında tam bir mü'min sayılmazlar.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki;

"Emaneti sahibine eda et, emanete riayeti (Saygısı) olmayanın, imânı da yoktur".

Vücudumuz, sağlığımız bize Allah-u Teâlâ'nın bir emanetidir. Devlet, millet malı da bir emanettir.

Hz. Ali (r.a) Efendimizin, halifeliği döneminde devlet işleri ile meşgul iken birisi bir işi için huzura girer ve bir şey sorar. Hz. Ali Efendimiz hemen ayağa kalkar, yanan mumu söndürür ve başka bir mum yakar. Bu hâle misafiri şaşırınca Hz. Ali Efendimiz şöyle cevap verir;

Bu söndürdüğüm mum Beyt-ül mâl (Devlet parası) akçesi ile alınmış olduğundan, hususi görüşmelerde onu kullanmaya hakkım yok. Bu nedenle kendi paramla aldığım mumu yaktım.

Doğru söylemek, doğru sözlü olmak çok büyük bir fazilettir. İnsanların, toplumun başarıya ulaşması yalan denen ahlâki rezilliğin ortadan kalkmasına bağlıdır.

Haberin faydalı olabilmesi için onun doğru bir haber olması şarttır.

Yalan haberden ne fertlere ne de topluma bir fayda gelmez, aksine insanlığı ve toplumu dalalete sevk eder, çok büyük zararlar verir.

Doğru söylemek İslam dininin, en temel, en asli bir hükmüdür. Dinimiz, aleyhimize bile olsa doğru söyleyip, doğru konuşmayı emrediyor.

Çocuklara anaokullarından itibaren, doğru söylemenin güzelliğini, faziletini, insana kazandıracağı faydaları devamlı ve çok iyi bir şekilde anlatılmalıdır.

Torunum Deniz'i üç yaşında ana okuluna vermiştik. Bir gün bana dedi ki;

- *Dedeciğim ben bir hadis-i şerif öğrendim.*
- *Aferin, söyle bakalım!*
- *Sevgili Peygamber Efendimiz (Aleyhisselâm) buyurmuş ki;*
- *"Şaka bile olsa, yalan söylemeyiniz".*

Torunuma sarılıp öptükten sonra, ona Sevgili Peygamber Efendimizin (s.a.v.) diğer hadis-i şeriflerini de söyledim.

- *Yalandan sakının, yalan ile iman bir arada bulunmaz.*
- *Münafıkın alameti üçtür: Yalan söyler, sözünden döner, emanete ihanet eder.*
- *Tehlike görseniz bile, doğruyu söyleyiniz, doğruyu seçiniz çünkü doğru sözde, kurtuluş ve selamet vardır. Selamet görseniz de yalandan sakınınız, çünkü onda tehlike vardır.*

Yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim'de;

- *Hac Sûresi 30'da "Yalan sözden, yalan yere yemin etmekten sakınınız".*
- *Bakara Sûresi 10'da "Yalan söyleyenler için yalancılıklarından dolayı pek acı bir azap vardır". Buyrulmaktadır.*

Yalanı şiddetle yasaklayan dinimiz, üç konuda yalanı caiz görmüştür.

1. *Dargın iki kişinin arasını bulup, barıştırmak için,*
2. *Savaşta düşmanı yenmek için,*
3. *Bir mazlumun canını veya malını yahut iffetini korumak için yalan söylenebilir.*

Ahlâki faziletlerimizin en başlıcalarından birisi de İFFET ve namus duygusudur

İFFET, nefsin meşru olmayan arzularına uymamaktır. İffet öyle büyük bir fazilettir ki; buna sahip olanlar, hayatta en büyük düşmanlarından biri olan şehvaniyeti yenerek nefislerine hâkim olurlar çünkü iffet sahibi olanlar; Nefislerinin peşinde koşmayarak, arzularını akıl ve hikmetle tartarlar ve meşru şeylerle yetinirler. İnsanların selameti için doğru olan da budur. Şeref, haysiyet, namus, vakar ve itibar ancak iffet sahibi olmaya bağlı hasletlerdir.

Bir Müslümanın en önemli hasletlerinden birisi de onun bir "İdeal" sahibi olmasıdır. Bu fazilete sahip insanlar sadece kendisinin menfaatlerini değil mensubu olduğu milletin, dinin de yüce menfaatleri için büyük gayret gösterirler.

Vatan, millet, din sevgisiyle donanmış insanlar asla hakkı olmadığı, layık olmadığı bir şeye sahip olmak istemezler.

Ahlâki faziletlerin en önemlilerinden birisi de cömertlik (Sehâvet) tir.

Sevgili Peygamber Efendimize (s.a.v.) sordular;

- *Ya Resûlullah kimin imânı en güzeldir?*

Buyurdular ki,

Kimin ahlâkı en güzelse onun imânı en faziletlidir. İşte bu güzel ahlâkın olmaz ise olmazı da cömertliktir.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) ve İslam büyükleri her zaman, cömertliği övmüşlerdir.

Cömertlik de ikiye ayrılır:

1. *Düşüncelerimizde cömertlik. Düşüncemizin esası şöyle olmalıdır;*
2. *"Kendimiz için arzu edip istediğimizi başkaları içinde arzu edip istemek". Cömertliğin temelinde; güzel düşünmek, darda kalmış, yolunu şaşırmış olanlara yol göstermek, nasihat etmek, tehlikede olan bir insana tehlikeyi haber verip, tehlike gelip çattığı zaman bütün gücüyle yardım etmek, insanlara iyi sözlerle, güler yüzle muamele etmek gibi hasletler manevi cömertliktir.*
3. *Gücü yeterince mali yardımda bulunması. Buna sadaka diyoruz. Yardımlaşma İslam ahlâkının temel prensiplerindendir. Yardımlaşma olmadan insan hayatının ve toplumların gelişmesi gereği gibi olmaz. Yardımlaşmanın güzelliği karşısında, haset, kin gibi kötü ahlâki düşünceler yok olur.*

Sadaka verirken dikkat edilmesi gereken noktalar; Sadakanın ehline, layık olana verilmesi, gösteriş ve riyâdan kaçınılması çok önemlidir. Bunun için büyüklerimiz "Bir elin verdiğini, öbür elin duyup bilmemesi" diye özetlemişlerdir.

Sadaka isteyeni reddetmemek, imkânlar dahilinde az çok vermek bu da mümkün değilse güler yüz ve tatlı dil göstermek, yardımlaşmamızda temel ahlâki kaidemizdir.

Adamın birisi Hz. Mevlânâ (r.a)' ya gelerek;

Ya Mevlânâ, bana biraz nasihat eder misin?

Hz. Mevlânâ;

- *Oğlum sen parayımı çok seviyorsun, yoksa günahı mı çok seviyorsun?*

Adam gülerek,

- *Hocam, ben de herkes gibi parayı çok seviyorum dedi.*

Hz. Mevlânâ, onu şöyle bir süzdükten sonra

- *Ey oğul, görüyorum ki zengin, varlıklı bir adamsın ama ne yazık ki cömert değilsin, öbür tarafa hep günahların gidiyor, hiç paran, pulun gitmiyor.*

Ey oğul benden nasihat istiyorsan, dinimizin en değerli fazileti ile süslen cömert ol. Cömert ol ki öbür tarafa biraz paran, pulun gitsin.

Öbür tarafa göçtüğün zaman gönderdiğin paralar (Hayır ve hasenatın) orada sana çok lazım olacak.

Bütün ahlâki prensiplerimizde olduğu gibi, cömertlikte ifrata kaçmak, saçıp savurmak hoş görülmemiştir.

Cömertliğin zıddı olan cimrilik ise, cömertlik gibi çok ulvi bir faziletin yanında rezilettir. Toplumda cömert insanlar çok sevilip hürmet görürken, cimriler ise sevilmezler. Cimrilik nefsin insana kurduğu en büyük tuzak ve hastalıktır.

Ferîdüddin-i Attâr (1119-1230 Nişabur) Hazretlerinin hali vakti yerinde zengin bir komşusu varmış ama ne yazık ki eli çok sıkı imiş, kimseye bir şey veremiyormuş.

Bir gün komşusuna soruyor;

Ey komşum, zengin, varlıklı birisin, ama elin çok sıkı niye paranı hayır ve hasenat için de harcamıyorsun?

Ey Ferîdüddin, ben paramı, bana bir musibet, bir hastalık geldiği zaman kullanmak için saklıyorum.

Ferîdüddin-i Attâr Hazretleri acı bir tebessümle,

Ey komşum sana çok büyük bir musibet gelmiş de senin haberin yok.

Cimrilikten daha büyük bir musibet (Felaket-bela) bu dünyada yoktur.

İslam ahlâkı, manevi hayata çok önem verir. Bir insanın ırzı, namusu, şöhreti, şeref ve haysiyeti çok önemli ve çok kutsaldır. İnsanın manevi hayatına çeşitli yollarla hücum edenler, hiç makbul insan değillerdir, onlar adeta insanlık dışı sayılırlar.

İslamda Hüsn-ü zan (İyi düşünme) imânın güzelliğindendir. Sûizan (Kötü düşünce) ise yasaklanmıştır.

Rahmetli Hocam Mehmet Ali Deniz (r.a) Efendimiz, kadim dostumuz, büyüğümüz Çorapçı İsmail Abi'nin dükkânında sevenleri ile oturuyordu. Ben de hocamı görmek ve sohbetinden feyizlenmek üzere yanlarına vardım. Mübarek ellerinden öptüm ve gösterilen yere oturdum. Muhterem hocam bana hitaben;

Orada bulunanları göstererek, Mehmet Bey oğlum, bu arkadaşlarımızı görüyor musun? Evladım, bunların hepsi gül, bunları

gül olarak görmek marifettir.

Eğer bu güllerin dikenlerini arıyorsan kendine dön, kendine bak, o dikenleri kendinde görebilirsin buyurdu.

İnsanoğlunun manevi hayatı, izzeti, şerefi, imanı vs. çok önemlidir. Manevi hayatımızı yaralayan birçok kötü ahlâklar vardır.

Gıybet bunların en başında gelir; Çok kötü, çok rezil, insanı şirke sokabilecek, rezil bir davranıştır.

Kendi eksik ve kusurlarımızla meşgul olup, şunun bunun eksik, noksan ve ayıplarını araştırmamak, dedikodudan sakınmak, Müslümanlıkta en çok sevilen bir ahlâki güzelliktir.

Gıybet, bir adamın arkasından işittiği zaman, hoşlanmayıp üzüleceği bir şeyi söylemektir. İyi bir Müslüman, mü'min kardeşinin gıybetini yapmaz.

İmam-ı Buhârî Hazretleri çok az konuşur, hiç kimsenim gıybetini yapmazdı. Buyurdu ki;

"İnşallah hiç kimse hakkında gıybette bulunmadan Rabbimin huzuruna varacağım".

Mahkemede şahitlik yaparken görüp bildiğini doğru söylemek için o kişi hakkında konuşulabilir.

Kötü ahlâklı olup, bunu saklamayan kişi hakkında da, insanları korumak için gıybet edilebilir. Önemli mevkilerde bulunan, zulüm, yolsuzluk, rüşvet vs. gibi kötü ahlâk belirtileri gösteren idarecilerin bu yanlışlarından vazgeçirmek için gıybetleri yapılabilir.

Koğuculuk, laf taşıma, iftira, hiciv (Taşlama) bir kişiyi şiirle yerme de en kötü ahlâki rezilliklerdir.

Buraya kadar anlattığımız kötü ahlâki, haysiyet kırıcı, çirkin ahlâki huyların, en önemli sebeplerinden başlıcası ise Haset'tir.

Haset; Bir kimsenin sahip olduğu mevkiyi, şan ve şöhretini çekemeyip, bu güzelliklerin kendisine geçmesini, haset ettiği kişinin elinden çıkmasını istemektir.

Birinin gıybetini yahut bir iftirayı veya bir hicvi, bir hakareti dinleyip de, buna itiraz etmemek, onların bu söylemlerine iştirak etmek

demektir. Eğer muktedir isek, gücümüz yetiyorsa sükût etmeyip doğruyu söylemek ahlâki vazifemizdir.

Haset kötü bir ahlâk iken, gıpta etmek iyi bir ahlâki olaydır. Gıpta eden kişi, birisinde gördüğü bir başarıyı, bir güzel işi beğenir, o kişiyi tebrik ve takdir eder. Kendisi de böyle bir başarıya kavuşmak için gayret sarf eder.

İslamda hürriyet ve adalet, insanlar arasındaki hukukun ve güzel ahlâkın ortaya çıkması için çok önemlidir.

İslamda fikir hürriyeti, vicdan hürriyeti, söz hürriyeti, fiil ve hareket hürriyeti korunmuş ve hiçbir şekilde engellenmemiştir.

Fikri hürriyet aynı zamanda inanç hürriyetidir. Hiç kimseye böyle düşüneceksin, şöyle inanacaksın denilemez. Hiç kimse bir din ve mezhepte bulunanın inanç ve ibadetlerine karışma hakkına sahip değildir.

İslamda söz söyleme hürriyeti ise, başkasının hürriyetinin başladığı noktada biter.

İslam dininde yapılan sözleşmelere ve anlaşmalara uymak vaciptir. Toplumun gelişmesi, ekonominin gelişmesi ve işlerin başarı ile sona ermesi için sözleşmek, anlaşmalar yapmak gereklidir. Bunlara uymak, verilen sözleri, yapılan anlaşmaları yerine getirmek, ahlâki bir vazifemizdir ve dinimize göre vacip (Farz'dan sonra gelen, yapılması zaruri olan) bir olaydır.

Verilen sözde durmak, sözü yerine getirmek (Ahde vefa); İslamda övülüp, takdir edilen, vacip bir ibadet sayılırken, sözünde durmamak, İslam nazarında büyük günahtır.

Hayat hakkını, hürriyet ve mülk edinme hakkını her insan için bir hak olarak takdir eden İslamiyet kayıtsız şartsız bütün insanların kanun karşısında eşit olmalarını tabii bir hak olarak kabul etmiştir.

Asr-ı Saadet de Mekke'de eşraftan birisinin karıştığı hırsızlık cezasının affı için Peygamber Efendimize ricada bulununca, Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurdular;

Sizden önceki kavimler fakiri cezaya çarptırır zenginleri affederlerdi, bu hâl onların helak olmalarına sebep olmuştur. Allah'a yemin ederim ki kızım Fâtıma hırsızlık etse onun elini de keserim.

İslam ahlâkının anayasası Yüce Kitabımız Kuran-ı Kerim'dir. O Yüce Kitabımız ki, üzerinden asırlar geçtiği halde, ilk günkü gibi duruyor, eskimek bilmiyor, gün geçtikçe asırlar geçtikçe tazeliği, dinçliği artıyor. Her çağda, her devirde, insanlar onda aradıklarını buluyorlar.

Yüce Kitabımızın hükümlerine göre, cins, ırk farkı gözetmeden bütün Müslümanlar kardeştirler ve bu kardeşlik, akraba (Nesep), kan kardeşliğinden daha önemlidir ve bu prensip İslam ahlâkının en ana temel unsurudur.

Bu kardeşlik prensibine göre;

Müslümanlar birbirlerini öz kardeşleri gibi severler. Bu sevgi toplumumuzun, medeniyetimizin başarısının temelidir. Bu sevgi çeşitli ahlâki bozukluklarla lekelenmemiş bir sevgi olmalıdır. Buna "Allah için" sevmek denir.

Bu kardeşlik prensibimizi, Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle özetlemiştir;

"Mü'min olmadıkça asla cennete giremezsiniz, birbirinizi sevmedikçe de asla (Kâmil) bir mü'min olamazsınız".

Her Müslüman, Müslüman kardeşlerine elinden geldiğince yardım eder ve onu kendinden önce düşünür. Bunun İslam tarihinde örnekleri çoktur.

Sahabeden Hüzeyfetül Adevî diyor ki;

"Yermük Gavzesi'nde (Savaşında) amcamın oğlunu arıyordum. Yanımda su testim vardı. Nihayet onu yaralı buldum, kucağıma aldım. Ona su içirmek isterken, yan tarafında bir "su" sesi geldi. Amcam oğlu suyu içmeyerek ona götürmemi söyledi. Gittim baktım ki, Hışâm İbnü'l As imiş ama ona su vermeye çalışırken, başka bir yerden "su" sesi geldi. Hişâm da içmedi ona götürmemi istedi. O üçüncü yaralının yanına varınca onu ölmüş buldum. Bari Hişâm'a su vereyim diye onun yanına koştum. Ne yazık ki Hişâm da ölmüştü. Sonra amcamın oğluna geldim ki o da ölmüş, şehitlik şerbetini içmişti. Allah (c.c) ve Peygamber (s.a.v) aşığı bu güzel sahâbe efendilerimiz, Yüce Kitabımız Kur'an-ı Kerim'in Haşr-9'da; "Kendileri zaruret içinde olsalar bile, Müslüman kardeşlerini kendi canlarından üstün tutarlar" kardeşlik hükmünü en güzel şekilde ortaya koymuşlardır.

Müslüman kardeşinin görülecek bir işini görür veya yardım eder, bunu severek, güler yüzle yapar.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyuruyor ki;

"Bir kimse bir kardeşinin işini görmek için bir saat yol yürüse, ister o işi görmüş olsun, ister görmemiş olsun, iki aylık itikâftan daha büyük sevap kazanır".

Kardeşimin arkasından ayıplarını konuşmamak onun gizli hallerini araştırmamak gerektiği gibi, onun iyiliklerini söylemek kardeşlik hukukundandır.

Kardeşlik ahlâkının, en önemli prensiplerinden birisi de arkadaşlarına, komşularına, hatta bütün insanlara karşı af edici olmaktır.

Müslüman, kardeşinin eksik, noksan ve kusurlarını onu izzet-i nefsini rencide etmeden nazik bir şekilde ikaz etmek her mü'min için bir vazifedir çünkü mü'min mü'minin aynasıdır. Aynada güzel görülebilmek için arkadaşının eksiklerini gidermek lazımdır.

Bir Müslüman için komşuluk çok önemli bir ahlâki vazife ve hukuktur. Eli ile, dili ile komşusunu inciten, komşusu sıkıntı ve açlık içinde iken, kendisi rahat ve bolluk içinde olan kâmil bir Müslüman olamaz.

İslam ahlâkında hurafelere kesinlikle yer yoktur.

Baykuş gündüz öttü, horoz gece öttü, işe giderken önümden falan hayvan geçti, falda böyle çıktı, Salı günü çamaşır yıkamamak, aileden biri gurbete gidince üç gün evi süpürmemek v.s gibi hiçbir dini ve ilmi delile dayanmayan tamamen bâtıl inançlar, insanı güzel ahlâktan uzaklaştırdığı gibi, maneviyatını bozar. Ümitsizliğe düşürür. Allah (c.c) den ve Sevgili Habibi'nden uzaklaşmasına sebep olur.

Güzel ahlâk prensipleri insanları saadete mutluluğa götürür Nice insanlar var ki, sıhhatleri, servetleri, her türlü maddi zenginlikleri yerinde, mutlu olmamaları için bir sebep yok gibi ama bir türlü mutlu olamıyorlar, çeşitli huzursuzlukları, sıkıntıları var. Bunları gidermek için alkol v.s gibi gayri ahlâki yollara başvuruyorlar. Bu insanlar, servetleri, sıhhatleri yerinde olduğu halde neden mutsuzlar?

İnsan vücudu ruh ve bedenden ibarettir. Mutluluk denen rahmâni duygu ruhun işidir. Ruh çok önemli bir şeyi özlemekte ve aramaktadır.

Ona kavuşamayınca da üzüntüye, sıkıntıya düşmektedir.

Ruhumuzun aradığı, kavuştuğunda mutlu (Mutmain) olacağı şey, güzel bir imândır. Bu kâinatı yaratan ve her şeyi kemâl sıfatları ile besleyen Allah (c.c) Hazretleri'ne ve O'nun Sevgili Habibi Edibi Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v)'ya imândır.

Bu kâinatın, sonsuz bir kudretin emrinde olduğuna, O yüce kudretin sıfatları ile, âlemlerin şekillenip ve güzelleştiğine, O'nun ilâhi kudret ve azameti karşısında, her şeyin O'na boyun eğip, O'nun emrine girdiğine, imân eden insan ne sıkıntıya girer ne de çalışıp çabalamaktan geri durur. Böyle bir imâna, inanca sahip olan ruhumuz manevi güzelliklerle donanır, maddi güzellikler artık ruhumuz için çok fazla bir değere sahip değildir.

Ruhumuzu bu sıkıntılardan kurtaracak, Onu maneviyat âleminin güzelliklerine kavuşturacak güç aklımızdır. Akıl Cenab-ı Allah tarafından insanoğluna verilmiş nimetlerin en büyüğüdür. İnsan aklını kullanarak kendisini muhasebeye çeker. Aklını ve idrâkini kullanarak, güzel ahlâki erdemlerle donanmış İmân cevherine kavuşabilir.

HADİS-İ ŞERİFLER

1. *Ameller niyetlere göre değer bulur. Herkesin niyet ettiği ne ise eline geçecek olanlar ancak odur (Buhârî-Müslim).*

2. *Ya Abdullah! Bütün bir ümmet toplanıp sana fayda temin etmeye çalışsa ancak Allah'ın senin için takdir ettiği faydayı temin edebilirler ve bütün ümmet sana zarar vermeye kalksa ancak Allah'ın senin hakkında takdir ettiği zararı verebilirler çünkü artık kaderi yazan kalem yazmaz olmuş, yazdığı yargılar değişmeyecek şekilde kesinleşmiştir (Tirmizî (Kıyamet) Ahmet Bin Hanbel (Müsned)).*

3. *Hiçbir gölgenin bulunmadığı o dehşetli günde Allah-u Teâlâ bazı kimselere özel ikramlarda bulunacak, onları arşının gölgesinde dinlendirecektir (Buhârî-Müslim- Tirmizî).*

4. *Ya Resûlullah, İslamın kemâli konusunda bir şey söyle ki, senden başka bir kimseye bir şey sormayayım dedim. Buyurdular ki;*

   "Bütün varlığımla Allah'a inandım de, sonra da istikamet üzere ol" (Müslim-Tirmizî-Ahmet Bin Hanbel).

5. *Müslüman, insanların elinden ve dilinden emin olduğu kimsedir (Tirmizî- Nesâî).*

6. *Yakında bir adam koltuğuna yaslanıp benim sünnetim hakkında;*

   "Sizinle bizim aramızda Allah'ın kitabı vardır. Allah'ın kitabında bulduğunuz helâl helâl, haram haramdır diyecektir. Ey ashabım iyi biliniz ki, Resûlullah'ın haram ettikleri de Allah'ın haram ettikleri gibidir" (İbni Mâce).

7. *Ademoğlu sabaha kavuştuğu vakit, bürün azaları dil'e derler ki;*

   "Ey dilimiz (Lisanımız) bizim hakkımızda Allah'tan kork; çünkü sen doğru söyler doğru yolda bulunursan, hepimiz doğru olur ve selamette oluruz. Şayet sen, doğru olmaz eğri olursan hepimiz eğrilir yanlışlık yapar, perişan oluruz" (Tirmizî).

8. *Din nasihatten ibarettir.*

9. *Bir hurma da olsa sadaka verin. "Sadaka Cenab-ı Hakk'ın gazabının söndürür ve insanın kötü bir şekilde ölmesini önler" (Tirmizî).*

10. *Kıyâmet gününde Müslümanların bana en yakın olanları, benim üzerime çok salâvat getirenleridir (Tirmizî-Vitr).*

11. *Canım elinde olan Allah'a yemin ederim ki sizler imân etmedikçe cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe de tam imân etmiş olmazsınız.*

12. *Kim Allah'ın rızasını gözeterek bir yetimin başını okşarsa, elinin dokunduğu saç sayısınca kendisine sevap verilir.*

13. *Allah'ım senden faydalı ilim isterim.*

14. *Bir Müslüman, hasta bir Müslümanı sabahleyin ziyarete giderse, yetmiş bin melek akşama kadar, akşam ziyarete giderse, yetmiş bin melek sabaha kadar onun bağışlanması için Allah'a yalvarırlar.*

15. *Gecede bir vakit vardır ki, Müslüman bir kul bu vakte denk getirir ve o saate Allah'tan ne gibi hayır dilerse, Allah onu verir.*

16. *Müslüman kötülükle savaşmalı.*

17. *Zikrin en efdali La ilâhe illalah, duanın da en makbulü elhamdülillah demektir.*

18. *Allah'a ve âhiret gününe imân eden kimse misafirine ikram etsin.*

19. *Kul Allah'tan gereği gibi utanırsa, Allah da kulundan utanır.*

20. *Abdullah b. Abbas (r.a)'dan; Bir gün Peygamber Efendimiz (s.a.v) terkisinde idim. Buyurdu ki, "Yavrum, sana bir takım kelimeler öğreteyim".*

21. *İnsanlara merhamet etmeyene Allah' da merhamet etmez.*

22. *Bir adam Sevgili Peygamber Efendimiz'e (s.a.v) kıyâmet ne zaman kopacak diye sordu.*

23. *Ya Ebû Zerr, dilde kolay, mizanda ağır ve yükte hafif en faziletli ibadeti sana bildireyim mi?*

24. *Anne ve babasının veya sadece birisinin yaşlılığına ulaşan kişi, hâlâ cennete giremiyorsa burnu yerlerde sürtülsün.*

25. *Ya Abdullah, dünyada garib bir kimse gibi, yahut geçip giden bir yolcu gibi ol.*

26. *Siz Allah'a hakkıyla tevekkül edebilseydiniz, sizleri de kuşlar gibi yuvanıza tok döndürürdü.*

27. *Müslüman müslümanın kardeşidir.*

28. *Bir kimse güzelce abdest alır sonra sırf namaz kılmak için camiye giderse, camiye girinceye kadar attığı her adım sebebiyle derecesi bir basamak yükselir ve bir günahı bağışlanır.*

29. *Her nerede olursan ol, Allah'tan kork.*

30. *Ya Muaz, amellerin en faziletlisi ölünceye kadar sürekli Allah'ı zikretmektir.*

31. *Allah'a ve âhiret gününe inanan kimse komşusuna ikram etsin.*

32. *Hac Allah'a ve Peygambere imân etmekten ve Allah yolunda cihad etmekten sonra gelen en üstün ibadettir.*

33. *La İlâhe İllallah diyen cennete girecektir.*

34. *Dünyaya gönül bağlama, böyle yaparsan Allah-u Teâlâ seni sever. İnsanların eli altındaki maldan da gözünü uzak tut. Böyle yaparsan insanlar da seni sever.*

35. *Allah (c.c) sevdiklerini sıkıntıya uğratır. Kim başına gelene rıza gösterirse, Allah (c.c) ondan hoşnuttur. Kim de buna razı olmazsa Allah'ın gazabına uğrar.*

36. *Hiç kimse hatta peygamberler bile Allah'ın rahmeti ve yardımı olmadan, sadece iyilikleri, ibadetleri sayesinde cennete giremez.*

37. *Ey insanoğlu! İhtiyacından fazla olan malını insanlara vermen senin için iyi, vermemen ise kötüdür.*

38. *Adaletli davrananlar Allah (c.c) katında nûrdan yapılmış minberler üzerinde olacaklardır.*

39. *Ey kalpleri halden hale çeviren Allah'ım! Kalbimi dinimden ayırma!*

40. *İslam dini beş temel üzerine kurulmuştur.*

- *Kelime-i şehâdet*
- *Namaz kılmak*
- *Zekât vermek*
- *Hacca gitmek*
- *Oruç tutmak*

41. *Allah'ım Beni bağışla ve tevbemi kabul eyle.*

42. *Tanıdık, tanımadık herkese selâm verin.*

hadis 1

Ömer İbnü'l Hattab (r.a)'dan, Sevgili Peygamber Efendimizden (s.a.v) şöyle işittim;

"Ameller niyetlere göre değer bulur. Herkesin niyet ettiği ne ise eline geçecek olan da ancak odur (Buhârî-Müslim)".

Hadis-i şerifi hayatta iken cennet ile müjdelenen, Sevgili Efendimizin ikinci halifesi olan, İslam tarihinde "Emir'ül-mü'minin" ünvanını alan, üstün zekası, feraseti ve cesareti Peygamber Efendimiz (s.a.v) tarafından takdirle karşılanarak kendisine "Faruk" lakabı verilen Hz. Ömer Efendimiz rivayet etmiş sahih bir hadis-i şeriftir. Hz. Ömer Efendimiz, Peygamber Efendimizden (s.a.v) 537 hadis nakletmiştir.

Bu hadis-i şerife dayanılarak, İslam âlimleri **"Amellerin kemâl derecesine ulaşması niyetlere bağlıdır"** hükmünü çıkarmışlardır.

Bir insanın yürümesi veya koşması ne sevap ne de günah gerektirir ancak bu yürüme, koşma belli bir maksatla yapılırsa değer kazanır. Namaz kılmak için camiye giden bir kişiye her attığı adım için sevap yazılırken, meyhaneye giden kişiye de günah yazılır.

İhtiyaç hissetmediği için akşama kadar hiçbir şey yiyip içmeyenle, Allah rızası için oruç tutmak için akşama kadar hiçbir şey yiyip içmeyenin durumu aynı değildir. Birisi hiçbir şey yememiş, içmemiş fakat bir kazancı yok. Öbürü Allah rızası için oruç tutup, yiyip içmemiş fakat mükâfat kazanmıştır.

Niyetin yeri kalptir. Dil ile söylemek şart değildir fakat dilin kalbe yardımcı olması için niyetin söylenmesi müstehaptır. Niyetlenmek ibadette rızaya kavuşmanın esasıdır.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyuruyorlar ki;

"Allah (c.c) sizin ne dış görünüşünüze ne de mallarınıza bakar ancak kalplerinize ve işlerinize bakar (Tirmizî- İmân-Nesaî-İmân).

Her şeyi Allah rızası için yapılıp, geçerli olabilmesi için niyetin tam, sağlam ve ihlaslı olması lazımdır. Düzgün niyet çok önemli bir fazilettir. Tam bir samimiyetle sadece Allah rızası gözetilerek bir işe niyet edilir de, kişi o işi yapmaya muvaffak olmaz ise İnd-i ilâhide yapılmış gibi değerlendirilir ve sevaba kavuşturulur.

Niyeti tam ve mükemmel olana Allah'ın yardımı da tam ve noksansız olur.

İnsanların beğenisini kazanmak için iyilik yapmayı Allah-u Teâlâ çok çirkin bir davranış sayar, bu davranış kişiye sevap değil günah kazandırır.

Allah-u Teâlâ, kalplerde olan her şeyi hakkıyla bilir ve yapılan işleri niyetlerine göre değerlendirir ve herkes niyetinin karşılığını görür.

Yaptığı bir işi insanların takdirini kazanmak, şöhret olmak için yapan riya bataklığına saplanmıştır.

Bakara Sûresi 264'de;

"Ey iman edenler! Allah'a ve âhiret gününe inanmadığı halde malını gösteriş için harcayan kimse gibi, başa kakmak ve incitmek suretiyle yaptığınız hayırları boşa çıkarmayınız".

İnfak ederken insanların kendisini görmelerini ve övmelerini isteyen kişi riyakârdır (Murâi).

Allah rızası için infak edenler ise, fakiri severek, okşayarak, incitmeden onunla dostluk kurarak verir. Bir elin verdiğini öbür elin duymaması hassasiyetini korurlar.

Resûlullah (s.a.v) buyurmuşlardır ki;

"Sizin hakkınızda en çok korktuğum şey gizli şirktir".

Sahâbe Efendilerimiz Ya Resûlullah gizli şirk nedir? diye sordular.

Buyruldu ki;

"Gizli şirk riyâdır" ve Peygamber Efendimiz (s.a.v) şöyle devam etti;

Kıyamet günü gelince, Allah-u Teâlâ kullarının yanına iner ve bir Kuran hafızına sorar;

- *Sana Kur'an'ı öğretmedim mi?*

Hafız;

- *Öğrettin Ya Rab der.*

Allah-u Teâlâ;

- *Peki öğrendiklerinle hangi ameli işledin diye sorunca;*

Hafız;

- *Gece gündüz Kur'an okudum.*

Allah-u Teâlâ;

- *Yalan söyledin der. Melekler de sen yalan söylüyorsun derler. Bilakis sen ne güzel Kur'an okuyor desinler diye okudun derler.*

Allah-u Teâlâ sonra zengin bir kişiye;

- *Sana bolca mal mülk vermedim mi?*
- *Verdin Ya Rab.*
- *Peki verdiğim mal ile hangi amelleri işledin?*
- *Sıla-i Rahim yapıp, sadaka verdim.*
- *Yalan söylüyorsun, bilakis sen "Falan ne kadar cömerttir denmesini istedin".*

Hûd Sûresi 16'da; İşte âhirette onlara ateşten başka bir şey yoktur ve yaptıklarının hepsi boşa gitmiştir. İşleri hep bâtıl (Boş) olmuştur.

Bu dünyada gösteriş için yapılan işler esasen hep bâtıl, yok hükmündedir (Ruhû'l Beyân).

Hz. Ali (r.a) Efendimiz;

"Dış güzellik kalıcı değildir, asıl güzellik ahlâk ve davranış güzelliğidir. Böyle olan insanı hem toplum hem de Allah (c.c) sever".

Bir vaiz, çok güzel vaaz edebilir. Rabbimiz onun sözlerine değil, söyledikleri ile kalbi arasındaki uyuma bakar. O sohbette kibir ve riya varsa bunun hiçbir değeri olmadığı gibi bir de hesabı vardır.

Bazı insanlar giyimine dikkat etmez, İslami tesettüre uygun giyinmez. Niye böyle giyiniyorsun dediğinizde,

Allah-u Teâlâ dış görünüşe bakmaz, kalbinize bakar, benim kalbim temiz diyenler olur. Bu şeytanın ve şeytani insanların islama soktuğu fitne ve yanlışlardandır.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurdu ki;

"Allah (c.c) güzeldir, güzeli sever".

Bir gün Peygamber Efendimizin (s.a.v) huzuruna bir adam geldi. Elbisesi çok eski, saçı başı dağınıktı.

- *Bu adama yardım edip, giyindirin buyurdular.*

Yanındaki sahabeleri;

- *Ya Resûlullah o varlıklı birisi dediler.*

Peygamber Efendimiz (s.a.v);

- *Allah'ın nimeti sana ulaştı ise onu üzerinde görmek ister buyurdular.*

Giysilerin iyisi kötüsü olduğu gibi, helâli haramı da vardır. Müslüman nasıl haram olan yiyecekleri yemiyorsa, haram olan giyecekleri de takıp giymeyecek.

Erkekler için saf ipek elbise giymek, altın ziynet eşyası kullanmak yasaklanmıştır. Bu devirde böyle şey olur mu? Sen benim kalbime bak demek çok yanlıştır. Haram da helâl da bellidir. Haram olan şeye helâl diyerek, sen benim kalbime bak demek, kendini ateşe atmaktır.

Bahreynli bir adam, Peygamber Efendimizi (s.a.v) ziyarete gelmişti. Adamın parmağında bir altın yüzük, sırtında da ipek bir cüppe vardı. Huzura girip selâm verdi, Efendimiz selâmını almadığı gibi kendisiyle konuşmadı. Buna üzülen adam, hanımının yanına dönünce olanları anlattı. Karısı adama akıl verdi; Parmağındaki yüzüğü, sırtındaki ipek cüppeyi çıkar. Hz. Peygamberin (s.a.v) yanına öyle git dedi. O da öyle yaptı.

Resûl-i Ekrem (s.a.v) Efendimizin huzuruna girince Peygamber Efendimiz selâmını aldı ve kendisiyle konuştu.

Bahreynli; Ya Resûlullah daha önce benimle konuşmamıştınız bunun sebebi nedir?

Peygamber Efendimiz (s.a.v);

- *zaman parmağında bir ateş parçası vardı.*
- *Adamın yanında birçok altın zinet eşyası vardı... Öyleyse Ya Resûlullah yanımda birçok ateş parçası var.*

Efendimiz;

- *altınların bizim için bir taş parçasından farkı yok fakat dünya*

için lazımdır.

- *zaman ben nasıl bir yüzük takayım?*
- *Gümüşten, demirden, pirinçten, taştan yüzük takabilirsin.*

Hadis-i şerifimizi toparlayacak olursak;

Bir mü'minin niyeti çok önemlidir. Niyet, Allah rızası esas alınarak, bir işte güdülen gaye ve maksat demektir ve niyetimiz, ihlasımızın göstergesidir.

Riyâ ise ihlasın tam tersidir. Yapılan işlerin gösteriş desinler, kendini beğensinler diye yapılmasıdır.

Kehf 110'da; Kim rabbine kavuşmak istiyorsa salih amel işlesin, yaptığı ibadete hiç kimseyi ortak koşmasın.

Allah-u Teâlâ, ihlaslı mü'minlerin şöyle dediklerini haber vermektedir.

Biz sizi ancak Allah rızası için doyuruyoruz. Bu yaptıklarımızdan dolayı bir karşılık ve teşekkür beklemiyoruz (İnsan Sûresi 76-9).

hadis 2

Peygamber Efendimiz (s.a.v) Abdullah İbn Abbas'a şu öğüdü vermişti;

Ya Abdullah! Bütün bir ümmet toplanıp sana fayda temin etmeye çalışsa ancak Allah'ın senin için takdir ettiği faydayı temin edebilirler ve bütün ümmet sana zarar vermeye kalksa ancak Allah (c.c) ın senin hakkında takdir ettiği zararı verebilirler çünkü artık kaderi yazan kalem yazmaz olmuş, yazdığı yazılar değişmeyecek şekilde kesinleşmiştir (Tirmizî-Kıyamet-Ahmet bin Hanbel-Müsned).

Kadere inanmak imânın şartlarındandır. Mü'min kadere inanır, hayır ve şerri yaratanın Allah (c.c) olduğuna imânı tamdır. Sevgili Cenab-ı Peygamber Efendimiz (s.a.v); "Kadere inanmayan kimse mü'min sayılmaz buyurmuşlardır (Tirmizî-Kader).

Tevbe 51'de buyruluyor ki;

De ki; Allah bizim için ne yazmış ise ancak o bize ulaşır, bizim Mevlamız O'dur.

Kadere imân eden kimse bütün varlığı ile Allah (c.c) a teslim olur. Yazılan ne ise onun başına geleceğine imânı tamdır. Yazılanı, isteyip istememesinin hiçbir şeyi değiştirmeyeceğini bilir.

Her şeyi yaratan hem de tam ve mükemmel bir şekilde yaratıp, her şeyi anlam ve amacına göre düzene koyan Allah-u Teâlâ'dır.

Takdir edip, yaratma fiili, ameli Allah'a aittir. İnsanoğluna ise sadece çalışıp, kazanma ameli kalmaktadır.

Nisa 79'da buyruluyor ki;

"Sana gelen iyilik Allah'dan (c.c) dır. Başına gelen kötülük de nefsindendir".

En'âm 102'de belirtildiği gibi;

"O her şeyin yaratıcısıdır".

Allah-u Teâlâ olmuş ve olacak olan her şeyin yaratıcısıdır. Başına gelen iyilik O'nun lütfu ve ihsanı olarak Allah'tandır. Başına gelen kötülükler de senin nefsindendir. O halde her şeyi hayrı da şerri de (İyiliği de kötülüğü de) yaratan Allah (c.c) dır. İyi amellerde kuluna mükâfatlar varken, kötü ameller de hesabı ve cezası vardır.

Kader konusunda temel inanç şudur. Yeryüzünde olan bitenler, insanın başına gelen bütün dertler ve sıkıntılar, daha onlar meydana gelmeden önce, Cenab-ı Hakk tarafından bir kitaba (Levh-i Mahfuz'a) yazılmış, her şey belirlenmiş, kalemin işi bitmiştir.

Allah-u Zülcelâl bu konuyu Hadid -22'de;

"Yeryüzünde vuku bulan ve sizin başınıza gelen herhangi bir musibet yoktur ki, biz onu yaratmadan önce bir kitapta yazılmış olmasın".

Allah-u Teâlâ ilmi ezelisi ile kulunun bu dünyada hangi sebeplere sarılacağını, nasıl çalışıp çabalayacağını, ne güzellikler üretip, ne gibi yanlışlara sapacağını bilir ve ona göre yazar. Rahmetli hocam M. Ali DENİZ Efendimizin (r.a) buyurduğu gibi Allah (c.c) Allahlığını kimseye bırakmaz, kulunun işlediği her fiili ister şer ister hayır olsun o halkeder.

Allah-u Teâlâ kullarının bazılarının ne günahlar işleyeceklerini bildiği halde onları yaratmış, rızıklandırmış ve onlara bu dünyada belli bir müddet vermiştir. Huzur-u İlâhî'de her fiilimizin hesabı kitabı vardır.

En'âm 149'da; Allah (c.c) dileseydi elbette hepimizi doğru yola iletirdi.

Yüce Mevla'mız insanların iradesini, çalışıp gayret göstermelerini dışlamamış, onlara sevap ve günah işleme özgürlüğü vermiş, doğru yolu kendi arzu, istek ve çalışmaları ile bulmalarını dilemiştir.

Bu dünyada sahip olduğumuz başardığımız bir şey olunca sevinir mutlu oluruz, kimimiz "Çok şükür elhamdülillah" derken kimimiz mutluluğunu "Oh be" diyerek belli eder ama hakikat âlemindeki gerçek böyle değildir. O gerçeği Allah-u Teâlâ Bakara 216'da şöyle buyuruyor;

"Sizin için daha hayırlı olduğu halde bir şeyi sevmemeniz mümkündür. Sizin için daha kötü olduğu halde bir şeyi sevmeniz de mümkündür. Allah (c.c) bilir siz bilemezsiniz. Bu nedenle başımıza

istemediğimiz bir olay geldiğinde ah! Bunu şöyle değil de, keşke böyle yapsaydım diye hayıflanmamalıyız.

Keşke şöyle yapsaydım demek şirk kapısının tokmağını vurmaktır.

Tasavvuf kitaplarında şöyle bir menkıbeye rastladım;

Çiftlik sahibi ağanın adı dillere destan çok meşhur ve güzel bir atı varmış. Dönemin padişahı atı satın almak istemiş satmamış. Padişah ağırlığı kadar altın teklif etmiş, ağa atını yine satmamış. Bir gün at kaçmış, yılkı atlarının arasına katılmış. Köylüler ağaya çok yazık oldu keşke satsaydın demişler.

Ağa;

- *İşin sonuna bakalım, görelim Mevla neyler demiş.*

Bir müddet sonra ağanın atı bir sürü atla birlikte ağanın çiftliğine dönmüş.

Köylüler;

- *Ağa ne şanslı adamsın bir sürü atın oldu demişler.*

Ağa;

- *İşin sonuna bakalım, Mevla neyler görelim der.*

Ağanın oğlu yılkı atlarını eğitirken düşüp belini kırar.

Köylüler;

- *Ağa bu atlar sana hayır getirmedi derler.*

Ağa;

- *Hayırdır inşallah Mevla neylerse güzel eyler der.*

Ülkede savaş çıkar, bütün köyün erkeklerini savaşa götürürler. Ağanın oğlu hasta olduğu için götüremezler savaştan kimse geriye dönmez, ağanın oğlu iyileşir, rahmetli olan babasının yerine geçer.

Kader takdir-i ilâhîdir. Yazılmış, kalemin işi bitmiştir. Bunun en güzel yaşayanlar da Allah (c.c) için birbirlerini seven "Ya selâm" diye birbirlerini selâmlayan âşık-ı sadıklardır.

hadis 3

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v) buyurdular ki;

"Hiçbir gölgenin bulunmadığı o dehşetli günde, Allah-u Teâlâ bazı kimselere özel ikramda bulunacak, onları arşının gölgesinde dinlendirecektir".

Bu bahtiyar insanlar;

- *Adil devlet başkanları.*
- *Temiz bir hayat içinde Rabbine kulluk ederek büyüyen gençler.*
- *Kalbi mescitlere bağlı Müslümanlar.*
- *Birbirlerini Allah (c.c) için seven, buluşmaları, ayrılmaları Allah için olan insanlar.*
- *Güzel ve mevki sahibi bir kadının beraber olma isteğini "Ben Allah'tan korkarım" diye geri çeviren mü'minler ve aynı durumda olan kadınlar*
- *Sağ elin verdiğini, sol elinin bilemeyeceği kadar gizli sadaka verenler.*
- *Tenhada Allah'ı anarak gözyaşı dökenler olacaktır. (Buhârî-Ezan 36-Zekât 16/Müslim-Zekât 91-Birr/ Tirmizî-Zühd 53).*

Allah-u Teâlâ Ra'd 26'da buyuruyor ki;

"Dünya hayatı geçici bir oyun ve eğlenceden ibarettir. Asıl ve sonsuz hayat ise âhiret hayatıdır".

Âhiret hayatı ise kıyâmet koptuktan sonra başlayacaktır ve bir gün Sura üflenecek, kıyâmet kopacak dünya hayatı son bulacaktır. Sadece Allah'ın bileceği bir süre geçtikten sonra Sura ikinci defa üflenecek, gökten hayat veren bir su inecek ve herkes bitkiler gibi yeniden canlanıp, kabirlerinden kalkacaklar (Buhârî-Tefsir).

Öldükten sonra çürümüş toprak olmuş birinin yeniden nasıl dirileceğini insanlar merak etmişler, bir bilene sormuşlar böyle şey olur mu? demişler.

Allah-u Teâlâ Yasin 78-79'da buyuruyor ki;

"De ki; onları ilk defa yaratmış olan diriltecek".

Allah-u Teâlâ'nın kudretinde hiçbir değişiklik olmaz. Nasıl yoktan var ettiyse, çürümüş toprağa karışmış cesetleri yeniden var eder.

Çürümüş yok olmuş bir insanın yeniden diriltilmesini Hz. İbrahim Aleyhisselâm merak etmiş ve ,

- *Ey Allah'ım ölüye nasıl hayat verdiğini bana göster demişti.*

Allah-u Teâlâ;

- *Ya İbrahim yoksa inanmıyor musun? diye sordu.*

Hz. İbrahim Aleyhisselâm;

- *Elbette inanıyorum ama iyice görüp bilmek istiyorum.*

O zaman Allah-u Teâlâ;

- *Ya İbrahim dört tane kuş al, onları kesip parçala, her dağın başına onlardan bir parça koy sonra onları kendine çağır, koşarak sana geleceklerdir. Allah'ın güç ve kudret sahibi olduğunu, her şeyi yerli yerince yaptığını iyi bil"* (Bakara-260).

Hz. İbrahim denileni yapmış, Allah'ın ölüleri nasıl dirilttiğini gözleriyle görmüştü.

Yahudiler bilmedikleri halde, biz biliyoruz diye, Hz. Muhammed Mustafa'ya (s.a.v) kıyâmet vaktini sordular.

O zaman **Ahzâb Sûresi-63** indi;

"İnsanlar sana kıyâmetin vaktini soruyorlar. De ki, O'nun bilgisi Allah (c.c) katındadır. Ne bilirsin, belki de zamanı yakındır".

Mahşer günü Sura ikinci defa üflenince, Sur sesini duyanlar, kabirlerinden çekirge sürüleri gibi fırlayarak Rab'lerine koşacaklar (Yasin 51, Tâhâ 102).

O gün herkes kendi derdine düşecek; "O günde herkesin kendine göre bir derdi vardır"(Abese-37).

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki; O gün herkes çıplak, sünnetsiz ve yalın ayak olacak ancak kadınlar erkeklere, erkekler de kadınlara bakamayacak, başkaları ile uğraşmaya imkân ve vakit bulamayacaklar (Müslim-Cennet- Tirmizî-Kıyâmet).

İnsanoğlunun, o gün kendisini yalnız bırakan, kabrine giremeyen dört tane dost ve düşmanı vardır:

Kabirde insanı yalnız bırakanlar;

1. *Malı*
2. *Ailesi*
3. *Evlatları*
4. *Dostları*

Kabirde insana yoldaş olan ise;

1. *Kelime-i şehadet*
2. *Namaz*
3. *Oruç*
4. *Zikrullah*

O halde akıllı, hesabını kitabını bilen bir kişi, kabir halini düşünerek kendisine kabirde arkadaşlık edecek güzel ameller, ibadet ve taatlar yapmalıdır (Ruhû'l Beyân).

Mahşer günü, yeryüzü ve gök hallaç pamuğu gibi atılacak, dümdüz bir alanda ilk insandan son insana kadar bütün insanlar bir araya toplanacak, herkes yalın ayak çıplak bu alanda toplanacak, güneş iyice yaklaşıp insanları iyice bunaltacak, insanlar durumlarına göre tere gömülecek.

Hiçbir gölgenin bulunmadığı o dehşetli mahşer gününde Allah-u Teâlâ bazı insanlara özel ikramlarda bulunacak, onları dinlendirecektir. O güzel insanlar;

- *Adil devlet başkanları.*
- *Temiz bir hayat içinde Rabbine kulluk ederek yetişen gençler.*
- *Kalbi mescitlere bağlı Müslümanlar.*
- *Birbirlerini Allah (c.c) için sevenler,*
- *Güzel ve mevki sahibi bir kadına "Ben; Allah'tan korkarım" diye yaklaşmayan yiğit insanlar.*
- *Sağ elin verdiğini, sol elinin bilemeyeceği kadar gizli sadaka veren insanlar.*
- *Tenhada Allah'ı anıp gözyaşı dökenler.*

gününde herkesin eline amel defterleri verilecek. Bu defter (Kitap) hayatta iken, insanın sağ ve sol tarafında bulunan "Kirâmen Katibim" meleklerinin yazdıklarıdır. Öldüğümüz zaman bu defter

kapanır, dürülür kabrimize konur (Hasan-ı Basrî (r.a)). Yani insanın can çekişmeye başladığı zaman defterini kapatıp, ölünce kabrine koyarlar, tekrar diriltince de onu açarak insanın eline verirler **(İsrâ-13-14).**

İnsanlar dünyada yapıp ettiklerinden dolayı Allah-u Teâlâ'nn huzurunda hesaba çekileceklerdir **(Hicr -92-93).**

O gün ağızlar mühürlendiği için konuşamayacaklar. Onun yerine eller, ayaklar, kulaklar, gözler, diller her şeyi haber verecekler.

Allah-u Teâlâ kulları ile doğrudan konuşacaktır (Buhârî-Müslim). Kendilerinden memnun olduğu kullarının defterlerine şöyle bir bakıp, ayrıca hesaba çekmeyecektir.

Hesaba çekilenler azap göreceklerdir (Buhârî-Müslim- Ahmed bin Hanbel). Dünyada en küçük bir iyilik yapan, yaptığı iyiliğin karşılığını mutlaka görecek, en küçük kötülük yapanlar bunun cezasını çekecek, bu hesaplaşmalar sonunda kimsenin kimsede hakkı kalmayacak hatta boynuzsuz koyun bile boynuzlu koyundan hakkını alacaktır.

Bu işler bittikten sonra sıra dünyada yapılan iyilik ve kötülüklerin ölçülüp tartılmasına gelecektir. Kimse haksızlığa uğramayacak, hardal tanesi kadar da olsa iyi ve kötü her şey tartıya konacaktır **(Enbiyâ-47).**

Dünyada yapılan ibadetler ve iyilikler mizanda ağır gelecek. Terazide her şeyden daha ağır çeken şey güzel ahlâk olacak (Tirmizî-Birr). İyilikleri ağır gelenler kurtulacak, iyilikleri hafif gelenler çok üzülecekler. Cehenneme sürüklenecekler "La İlâhe İllallah, Muhammedin Resûlullah" kelime-i tevhidine inançları varsa cehennemden kurtulacaklar. Allah ve Resûlüne inançları yoksa sonsuza kadar cehennemde kalacaklardır.

Allah-u Teâla'nın bağışlamadığı tek bir günah vardır. O da kendisine şirk koşulması yani Allah'tan başka bir şeyin tanrı yerine konulmasıdır.

Nisâ-116'da buyruluyor ki;

"Allah (c.c) kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz, Ondan başka günahları, dilediği kimse için bağışlar".

Birçok günahlar vardır. Günahların en kötüsü, affedilmeyeni Allah'a ortak koşmaktır. Tevbe edilmedikçe affedilmez.

İyi amellerin en güzeli de Tevhid inancıdır. La İlâhe İllallah sözü

bütün iyiliklerin temeli ve bütün kötülüklerin de engelidir. Bundan dolayı mizanda tartılmaz.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurmuşlardır ki;

"Ademoğlunun bütün iyilikleri tartılır ancak Allah'tan başka ilah olmadığını La İlâhe İllallah şehadeti tartılmaz çünkü O, teraziye konulmaz. Sıdk ile söylenen "La İlâhe İllallah Muhammedin Resûlullah" kelime-i tevhidi terazinin bir kefesine konsa, diğer kefesine de yedi kat gökler ve yerler, arada bulunanlar konsa "La İlâhe İllallah" daha ağır gelir.

hadis 4

Ebû Amr Süfyân b.Abdullah es-Sakatî (r.a) bir gün Peygamber Efendimize;

Ya Resûlullah, İslam'ın kemâli konusunda bir şey söyle ki, senden başka hiç kimseye bir şey sormayayım dedim. Buyurdular ki;

"Bütün varlığımla Allah'a inandım de, sonra da istikamet üzere ol (Müslim-İmân-Tirmizî-Zühd-Ahmed b. Hanbel-Müsned)".

İmân, dinimizin temeli, merkezi, bugünkü ifade tarzıyla kumanda merkezidir.

Allah dostları imânı şöyle tarif etmişlerdir.. İmân dil ile ikrar, kalp ile tasdik ve organlarımızla amel etmektir.

İmân ile amel arasında sıkı ilişki vardır. İman temel ise, amel onun üzerine kurulan binadır. İmân güzelliği amellerimizi çoğalttığı gibi, amellerimiz de imânımızı kuvvetlendirir.

İmânın altı esası vardır:

1. *Allah'a imân.*
2. *Meleklere imân.*
3. *Peygamberlere imân.*
4. *Kitaplara imân.*
5. *Kıyâmet gününe imân.(Kadere, hayır ve şerrin Allah'ın yaratması sonucu olduğuna iman).*
6. *Âhiret hayatına imân.*

Doğru yol, iki noktanın arasını birleştirecek en kısa yoldur. Dini mânada düşünüp söyleyecek olursak, kulu mevlasına kavuşturacak yoldur. Bu yol Sevgili Peygamber Efendimizin Allah-u Teâla'dan getirip tebliğ buyurduğu, bizzat yaşayarak gösterdiği din-i İslam yoludur. Kur'an-ı Kerim'de ve hadis-i şeriflerde anlatılmıştır. Dosdoğru bir yol üzerinde, Sırât-ı müstakîm sahibi olmak isteyenler, Kur'an-ı Kerim'i iyi öğrenip ve O'nu bize tanıtıp anlatan Sevgili Peygamber Efendimizi

(s.a.v) çok iyi tanıyıp bilmek zorundadırlar. Böyle bir mü'min sözünde, işinde, düşüncesinde, hayatının her halinde dürüst olup, istikamet sahibi olmalıdır.

Dünya denen beşeriyet âleminde tek başımıza yaşamıyoruz. Şehirlerde, kasabalarda, köylerde insanlarla birlikte yaşıyoruz. İçtimai, siyasi, iktisadi birçok ilişkilerimiz oluyor. İşte toplumsal yaşamımızda bir insana düşen en büyük görev insanlarla ilişkilerimizde dosdoğru olmaktır.

Dosdoğru olmanın birinci şartı sözünde durmaktır çünkü herhangi bir konuda söz vermek kişiye mesuliyet yükler.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyuruyorlar ki;

- *Sözünde durmak mü'minin,*
- *Sözünden caymak münafığın özelliğidir (Buhârî- İmân).*

Mü'min verdiği sözün arkasında durmalıdır.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyuruyor ki;

"Konuştuğu zaman yalan söylemeyen, vaadinden dönmeyen, emanete hıyanet etmeyen, elini, gözünü ve cinsel organlarını haramlardan koruyanlara cennet garantilidir (Ahmed bin Hanbel-Müsned).

Peygamber Efendimiz (s.a.v), kendisinden bir şey istenince, elinde varsa hemen verir, elinde yoksa ilk fırsatta vermek üzere söz verir ve ne pahasına olursa olsun sözünü yerine getirirdi.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki;

"Bir Müslüman her türlü günahı işleyebilir ama asla yalan söylemez".

Bir mü'min sadece insanlara verdiği sözü değil, Yüce Mevla'sına da verdiği sözü yerine getirmelidir.

Namaz, hac, oruç, zekât gibi farz olan ibadetler Allah-u Teâlâ'ya söz verilmiş ibadetlerdir. Bu ahdimizi, sözümüzü gereği gibi yerine getirmek için çok gayret göstermeliyiz.

Nahl-91 de; "Antlaşma yaptığınızda Allah'ın ahdini yerine getirin ve Allah'ı üzerinize şahit tutarak ettiğiniz yeminleri bozmayın" buyuruluyor.

Allah ahdı, mü'minlerin Allah'a ve habibi Hz. Muhammed Mustafa'ya verdikleri sözdür. Allah'a ve Resûlüne inanıp "La İlâhe İllallah Muhammed Resûlullah" demek tam bir imandır ve Allah'a ve Resûlüne inanan bir kimsenin verdiği söz, ettiği yemin Allah ahdıdır.

Dosdoğru olmak, verilen sözleri, tam yerine getirmektir.

Allah dostları buyurmuşlardır ki;

"Bazı kimselere kerâmet verilse, su üstünde yürüdüğünü ve havada uçtuğunu görseniz, o kimsenin Allah'ın emirlerini tutmasına, ahidlerine, takvasına, vefasına bakmadan onun hakkında karar vermeyin.

Allah-u Teâlâ buyuruyor ki; Söz verip pekiştirdikten sonra, yeminlerinizi bozmayın, şahit olduktan sonra ahdinizi ve Allah'a olan vefanızı bozmayın (Bakara-40, A'râf 172).

Allah (c.c) ile kulu arasındaki vefanın tam olmasını Sevgili Efendimiz (s.a.v) şöyle açıklamaktadır;

- *Ey Muaz, Allah'ın insanlar üzerindeki hakkı nedir?*

Muaz (r.a);

- *Allah (c.c) ve Resûlü daha iyi bilir.*

Peygamber Efendimiz (s.a.v);

- *Allah'ın onlar üzerindeki hakkı O'na ibadet etmeleri ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmamalarıdır. Ey Muaz, İnsanlar bunu yaptıklarında, insanların Allah üzerindeki hakları ise, Allah-u Teâlâ'nın onlara azap etmemesidir (Buhârî-Cihad-Müslim-İmân).*

Hayatımızda yaptığımız her anlaşma, verilen her söz Allah'a verilmiş bir sözdür. Mutlaka yerine getirmemiz lazımdır.

Sevgili Peygamberimiz s.a.v;

"Sözünde durmak mü'minin, sözünden caymak münafığın özelliğidir" buyurmuşlardır (Buhârî-Cihad-Müslim-İmân).

Yine Sevgili Efendimiz (Sallallâhu Aleyhisselâm), şu altı konudaki tavsiyemi tutan cennete girecektir buyurmuştur.

- *Konuştuğu zaman yalan söylememek.*
- *Vaadinden dönmemek.*

- *Emanete hıyanet etmemek.*
- *Gözünü, elini ve cinsel organını haramlardan korumak (Buhârî-Müslim).*

Müslümanlar arasında "La İlâhe İllallah Muhammedün Resûlullah" sözünden başka her söze, ihtilaf edilebilir. Sadece bu söz, bu ikrar ihtilaf kabul etmez. Bu nedenle mü'min için doğru yol (Sırât-ı müstakîm), Allah'a gereği gibi kulluk etmektir (Yasin-61).

Kulluğun âlametleri ise, boş iddiaları terk etmek, imtihan ve musibetlere katlanmak, Allah'ı sevmek, sıkıntılı anlarda şikayet etmemek ve itaat ve ibadet zamanlarında gafleti terk etmektir (Ruhû'l Beyân- İsmail Hakkı Bursevî).

Allah dostlarından Ebû Ali Cürcânî Hazretleri buyurdular ki;

"Ey Hakk yolunun yolcusu, istikamet sahibi ol fakat kerâmet isteklisi olma. Yüce Rabbin ise senden istikamet beklemektedir.

Hasan-ı Basrî Hazretleri; "Ya Rab, bizim Rabbimiz sensin. Bize istikameti nasip et" diye dua ederdi.

hadis 5

Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v) buyurdular ki;

Müslüman, insanların elinden ve dilinden emin olduğu kimsedir (Tirmizî-İmân / Nesâî-İmân).

Tevbe 119'da; "Ey iman edenler, Allah'tan korkun ve doğrularla beraber olun" buyruluyor.

Ey imân edenlerden maksat, diliyle söylediğini kalbi ile tasdik edenler demektir.

Allah-u Teâlâ'nın veli kulları; Doğruluğun, istikamet ehli olmanın bir mü'min için "Daimi bir farz" niteliğinde olduğunu ifade etmişlerdir. Bu daimi farzı yerine getiremeyenin, diğer farz ibadetlerinin (Namaz, oruç v.s) kabul olunamayacağını ifade etmişlerdir (Ruhû'l Beyân).

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v);

"Kazancın en hayırlısı, söyledikleri zaman yalan söylemeyen, emanet edildiği zaman hıyanet etmeyen, vaat ettikleri zaman caymayan, satın aldıkları zaman kötülemeyen, sattıkları zaman övmeyen, borç aldıkları zaman borçlarını savsaklamayan ve borç verdikleri zamanda zorluk çıkarmayan tacirlerin kazancıdır.

Her zaman, her yerde doğruluk harikulade bir olaydır, övülmeye ve takdir edilmeye layıktır. Dosdoğru, doğru sözlü, emin kişiler de hem dünyada hem de âhirette övgüye layıktırlar.

Denilmiştir ki; dünya nimetlerinin üç özelliği vardır;

1. *Helâl olanlar*
2. *Haram olanlar*
3. *Şüpheli olanlar*

Haram olanlar cezayı gerektiriyor. Şüpheli olanlar azarlanıp ikaz edilmeyi, helâl olanların ise hesabı vardır.

Allah-u Teâlâ dünya malı ve nimetlerini nefsi ayakta tutmak, sağlıklı

ve güçlü olmak için yarattı. Nefsin de görevi Allah'a kulluk ederek rızasına kavuşmaktır.

Öyleyse gaflete düşüp mallarımızı nefsâni isteklerimiz için harcayıp, perişan etmeyelim. Mallarımızı hak yolda, kulluk görevimizi yerine getirebilmek için harcayalım.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) Veda Haccı'nda Müslümanlara;

- *Birbirinizi öldürmeyi,*
- *Birbirimizin malını haksız yere yemeyi,*
- *Birbirinin şeref ve haysiyetini lekelemeyi, Allah-u Teâla'nın yasakladığını bildirmiştir.*

Borç alan kimse borcunu zamanında ödemeli, ertelemeyi düşünmemelidir. Varlıklı kimsenin borcunu ertelemesi ise zulüm ve haksızlıktır.

Adamın birisi Resûl-i Ekrem Efendimize,

- *Ya Resûlullah, Allah yolunda şehit olursam bütün günahlardan kurtulur muyum? diye sordu.*
- *Peygamber Efendimiz (s.a.v) kurtulacağını bildirdi fakat biraz sonra sözünü düzeltti. Borçlar bunun dışındadır buyurdu çünkü Cebrail (a.s) gelmiş, "Ya Muhammed borçlu olduğu için günahlarından kurtulamaz" buyurmuştur.*

Tevbe kapısı kıyâmete kadar açık olduğu için, Allah-u Teâla can boğaza gelmeden (Can çekişmeye başlamadan) önce yapılan tevbeleri kabul eder. Bunun da tek istisnası kul hakkıdır. Kul hakkından kurtulmanın yolu borcunu ödemek ve helâlleşmektir.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) Medine Pazarı'nı geziyordu. Bir buğday satıcısı gördü;

- *Buğdayların çok güzel kaça satıyorsun diye sorarak fiyatını öğrendi. O anda vahiy geldi. Peygamberimizden elini çuvala sokması isteniyordu. Efendimiz elini çuvalın içine soktu, dışarıdaki buğdaylar kuru olmasına rağmen, çuvalın içindeki buğdaylar ıslaktı.*

Peygamber Efendimiz (s.a.v) ;

- *Niye çuvalın içinde buğdaylar ıslak diye sordu.*

Satıcı;

- *Yağmur yağdı ondan ıslanmıştır dedi.*

Peygamber Efendimiz (s.a.v);

- *Madem öyle, herkesin görmesi için ıslak buğdayları üst tarafa koyman gerekmez miydi?*

Müslümanlar birbirlerini aldatmazlar. Bizi aldatan da bizden değildir buyurdu.

Dil, Cenab-ı Hakk'ın insanoğluna verdiği en büyük nimetlerden birisidir. En önemli, en güzel özelliği Allah'ı (c.c) zikretmesi, güzel, yumuşak ve tatlı konuşmasıdır.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki;

"Her sabah bütün organlar dile başvururlar. Söyleyeceği sözlere göre muamele göreceklerini, aman dikkat et, sen doğru olursan biz de doğru oluruz, sen eğri olursan biz de sana uyarak yoldan çıkarız derler (Tirmizî).

Dilin hayatımızda sorumluluğu çok büyüktür. Bu nedenle Peygamber Efendimiz (s.a.v), "Allah'ım dilimin şerrinden sana sığınırım diye dua ederdi (Ebû Dâvûd).

Müslüman doğru sözlü olmalı. Yalan söylememeli mü'min şaka bile olsa yalan söylememeli, hatta küçük çocuğuna bile yalan söylememelidir.

Bir kadın çocuğuna seslendi;

- *Gel bak sana ne vereceğim dedi.*

Allah'ın sevgili elçisi kadına yaklaşarak;

- *Çocuğun yanına gelirse ne vereceksin?*

Kadın;

- *Hurma vereceğim dedi.*

Peygamber Efendimiz (s.a.v) o anneye şunu söyledi;

"Eğer çocuğa bir şey vermeseydin, bu söz defterine bir yalan olarak yazılırdı" (Ebû Dâvûd-Ahmed bin Hanbel).

Mü'minler birbirlerini çekiştirmemeli, mü'min, dedikodu yapmamalı, yapanlara da kulak vermemeli kendini yalandan korumalıdır.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v);

"Müslüman her şeyi söyleyip yapabilir ama asla yalan söylemez. **Yalan sözle imân bir arada durmaz".**

Hz. Mevlânâ;

"Ey oğul, bu dünyanın dedikodusu toz gibidir, gönül aynasını karartır. Sen akıllı ol da susmasını öğren" demiştir.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurmuşlardır ki;

Tevbe-19 da buyruluyor ki;

"Allah'tan gereği gibi korkun ve doğrularla beraber olun".

Akıllı, takva sahibi mü'min, sözün fazlasını tutmuş, malın fazlasını dağıtmıştır. Bunlar takva sahibi, Allah-u Teâla'dan gereği gibi korkup, doğrularla birlikte olanlardır.

Güler yüzlü, doğru sözlü, tatlı dilli bir komşu ne büyük bir bahtiyarlıktır. Bunun için mü'minler "Ev alma komşu al" demişlerdir.

hadis 6

Yüce Kitabımız Kur'an-ı Kerim-i, Allah'ın yüce katından bize ulaştıran, Sevgili Peygamberimiz, aynı zamanda Yüce Kitabımızın hem tebliğ edicisi, hem açıklayıcısı hem de uygulayıcısıdır.

Bir gün Sevgili Peygamberimiz (s.a.v) şöyle buyurmuştur;

"Yakında bir adam koltuğuna yaslanıp benim sünnetim hakkında;

Sizinle bizim aramızda Allah'ın kitabı vardır. Allah'ın kitabında bulduğumuz helâl helâl, haram haramdır diyecektir. Ey ashabım, iyi biliniz ki; Resûlullah'ın haram ettikleri de Allah'ın haram ettikleri gibidir [(İbni Mace (-1- Hadis No:12)].

İnsanın ihtiyaçlarını görüp, huzur içinde yaşaması için ihtiyaç duyduğu dünya nimetlerinin helâl veya haram olması o insanın dünya ve ahret âlemi için çok önemlidir.

Takva sahipleri helâl kazanıp, haramdan korunmaya çok önem vermişlerdir.

Hazreti Ömer (r.a), Übey bin Kab'a soruyor:

- *Takva nedir? Übey şöyle cevap veriyor*
- *Ya Ömer, sen hiç dikenli yolda yürüdün mü?*
- *Evet*
- *Ne yaptın yürürken?*
- *Dikenlere basmamak için dikkatli yürüdüm.*
- *Ya Ömer, işte takva helâli aramak, Allah korkusu ile hassaslaşarak, haramlardan, şüphelilerden, senin dikenli yolda sakındığın gibi sakınmaktır.*

Sevgili Peygamber Efendimiz, devamlı eğitimi altında olan Hz. Ali Efendimize buyurdu ki;

- *Ya Ali kâfir bile olsa komşuna ikram et, kâfir de olsa misafirine ikram et, ana ve baban kâfir bile olsa ikram et, dilencileri kâfir*

de olsa geri çevirme, şüpheli şeyleri yiyenlerin dini örtülü, kalbi kara olur. Haram yiyenin kalbi ölür. Dini köhne, yakını zayıf, duası reddedilmiş olur, ibadeti azalır.

İslam'ı güzel yaşamak isteyenler, helâl lokmaya çok önem verip, haramdan korkup sakınmışlardır.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v) buyurdu ki;

"Haramla beslenen hiçbir beden cennete giremez, ona cehennem layıktır"(Müslim-İbn Hanbel).

Allah-u Teâlâ (c.c) alışverişi helâl, faizi haram kılmıştır.

Bir kimse birine borç verirken, fazlasını almak kaydıyla verirse, bu menfaat temin eden bir borçtur ve her menfaat getiren borç da faizdir.

Faiz gibi içki ve kumar da haram kılınmıştır. İçki insanın aklını ortadan kaldırıp, huzuru bozup, kin ve nefreti ortaya çıkardığı için haram kılınırken kumar da toplumu ve aile düzenini bozup, adaleti yok ettiği için haram kılınmıştır.

Anlatılır ki, büyük velilerden Beyazıt-ı Bestami Hazretleri, bir derede arkadaşı ile birlikte elbisesini yıkamıştı.

- *Arkadaşı, ya Beyazıt, izin verirsen elbiseni şu evin duvarına asayım da kurusun.*
- *Beyazıt; olmaz, izin almadan başkasının duvarında elbise kurutulmaz.*
- *Arkadaşı, peki şu ağacın dalına asayım..*
- *Hayır, ağacın dalı kırılabilir.*
- *O zaman, şu otların üzerine serelim*
- *Olmaz, hayvanların, böceklerin gıdasını önlemiş oluruz.*

Beyazıt yıkadığı elbisesini giydi, sırtını güneşe vererek kuruttu.

Helâl lokma hassasiyetini ortaya koyan çok güzel bir menkıbe anlatılır.

İmam-ı Âzam'ın babası Sabit Efendi, derede abdest alırken, su ile akıp giden bir elma görür, elmayı alır ve yer. Sonra helâl mi sahibinin rızası var mı diye düşünerek rahatsız olur. Dereyi geldiği yere doğru takip ederek elma bahçesini ve sahibini bulur.

- *Efendi, ben senin elma bahçenden suya düşmüş bir elmanı*

yedim. Lütfen bana hakkını helâl et der.

Feraset sahibi, ârif bir zat olan bahçe sahibi, delikanlının helâl haram hassasiyetine hayran kalır ve onu kaybetmek istemez.

- *Ey oğul, o elmayı helâl etmem için benim yanımda, bağımda, bahçemde bir sene çalışman lazım.*

Delikanlı helâlleşmek için başka bir çaresinin kalmadığını anlayınca sevip ısındığı elma bahçesinin sahibinin yanında çalışmaya karar verir. Bir sene çalışınca bağ sahibinden izin ister.

Bağ sahibi,

- *Ey oğul, benim bir kızım var. Gözleri âmâ, kulakları sağır, ağzı dilsiz, bacakları kötürüm eğer onunla evlenirsen sana hakkımı helâl ederim der. Şaşırıp çaresiz kalan delikanlı helâlleşmek için kabul eder.*

Zifaf gecesi, delikanlı hiç görmediği gelinin odasına girmesi ile çıkması bir olur ve hemen kızın babasını bulur;

- *Efendim siz bana kızınız âmâ, dilsiz, kötürüm olduğunu söylediniz. İçeride dünya güzeli bir gelin var. Bir yanlışlık olmasın!*
- *Tebessüm eden bağ sahibi, evladım bir yanlışlık yok. Kızım kör dediysem hiç haram görmemiş, bakmamış, sağır ve dilsiz dediysem hiç haram işitmemiş ve hiç haram söylememiş. Kötürüm dediysem hiç haram yerlere gitmemiştir. Ey oğul evliliğiniz mübarek mürüvvetiniz hayırlı olsun.*

Derler ki bu evlilikten İmam-ı Âzam Ebû Hanife gibi büyük bir veli dünyaya gelmiştir.

Kalbimiz vücudumuzda, imânımızın ana merkezi (Kumanda odasıdır). Takvamızın, tefekkürümüzün, zikrimizin planlandığı, idare edildiği bir merkez. Bu nedenle Allah-u Teâlâ'nın devamlı gözetlediği, haberdar olduğu bir makam. Bu makama Nazargah-ı ilâhi diyoruz.

Nazargah-ı ilâhi olan kalbimiz için, Sevgili Peygamberimiz (s.a.v) şöyle dua etmiştir:

"Ey kalpleri halden hale çeviren Allah'ım! Kalbimi dinin üzerine sabit kıl".

Kalp günahlarla hastalanır, katılaşır, kararır ve Allah korusun sonunda mühürlenebilir.

Sevgili Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurmuştur;

"Kişi bir hata işlediği zaman kalbine siyah bir nokta vurulur. Şayet el çeker, tevbe edip bağışlanma dilerse bu nokta silinir. Böyle yapmaz da tekrar hatalarına dönerse, kalbindeki siyah noktaların sayısı artar ve kalbi kararır. Kalbinin üzerinde bir pas oluşur".

Sevgili Peygamberimiz(s.a.v) buyuruyor ki;

"Allah-u Teâlâ sizin sûretlerinize ve mallarınıza değil, kalplerinize ve amellerinize bakar"(Müslim-Birr-34).

Kalbimizde Allah korkusu, soframızda helâl lokma, dilimizde zikrullah olursa, imânın tadını tada tada takva sahibi olur ve kalb-i selim ile Hakk'a vuslat ederiz.

hadis 7

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyururlar ki; Ademoğlu sabaha kavuştuğu vakit, bütün âzâları dil' e gelir ve derlerdi ki;

"Ey dilimiz (Lisanımız) bizim hakkımızda Allah'tan kork; çünkü sen doğru söyler doğru yolda bulunursan, hepimiz doğru olur ve selamette oluruz. Şayet sen, doğru olmaz eğri olursan hepimiz eğrilir yanlışlık yapar, perişan oluruz" (Tirmizî).

Sevgili Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki;

"Sükût hikmettir, ancak susanlar azdır" (Tirmizî-Abdullah bin Ömer).

Muaz (r.a) Sevgili Peygamber Efendimize (s.a.v) sordular ki;

Ya Resûlullah konuştuklarımızdan sorumlu olur muyuz?

- *Efendimiz s.a.v buyurdular ki;*

"Ya Muaz! İnsanları yüzükoyun ateşe düşürecek olan dillerinin hatalarıdır" (Tirmizî).

Muaz (r.a) yine sordular ki;

Ya Resûlullah hangi amel daha makbüldür?

Sevgili Peygamber Efendimiz mübarek eliyle dilini tutarak, dilini korumanın en büyük ibadet olduğunu söylemiştir (Tirmizî).

İki cihan serveri, Allah (c.c)'nin, Sevgili Resûlü, güzeller güzeli, Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v) Efendimiz, bir ikindi namazından sonr' Ravzasında sohbet ediyordu, üzerinde savaşların, cehaletle mücadelenin de yorgunluğu vardı.

Sahâbe-i Güzin Efendimizden birisi, çok tatlı bir ifadeyle,

- *Ya Resûlullah yaşlanıyorsunuz dedi…*

O, kâinatın en güzeli, en efendisi idi. Mübarek saçları tam kıvırcık denmeyecek derecede dalgalı, siyah renkli, misk kokulu idi. Her mânada

alnı açık. Alnı genişçe ve buğday tenli idi. Mübarek alnının ortasında daima bir nûr parlardı. Uzun ince hilal kaşlı idi. Kaşlarının ucunda kıvrım vardı. Kirpikleri siyah ve uzun idi. Gözünde ezelden bir sürme mevcut idi (Mehmet Hakânî'nin 1598 de yazdığı Hilye-i Şerif'ten).

On sekiz bin âlemin efendisinin, mübarek saçlarına yavaş yavaş aklar düşmeye başlamıştı. Biraz da yorgundu, mübarek yüzlerinden hiç eksilmeyen tebessümü ile Sahâbe-i Kiram Efendimize bakarak,

- *Beni Hûd Sûresi ihtiyarlattı buyurdu.*

Hûd Sûresi, 123 âyet olup, daha çok Hûd (a.s) ın hayatından bahsedildiği için bu adı almıştır.

Bu mübarek sûrenin 112'nci âyetinde şöyle buyurulmaktadır;

"O halde seninle beraber tövbe edenlerle birlikte emrolunduğun gibi dosdoğru ol! Aşırı da gitmeyin çünkü O, yaptıklarınızı çok iyi görendir".

Sevgili Peygamber Efendimizin beni Hûd Sûresi ihtiyarlattı demesi, Hûd Sûresi'ndeki "Emrolunduğu gibi dosdoğru ol" ibaresidir.

Salih ve Kâmil müminlerden birisi olan Ebû Ali Senûsî (r.a)'nın şöyle bir rüya gördüğünü, Tirmizî, Tefsir 56 da şöyle anlatmaktadır.

Allah Resûlü (s.a.v)'yi rüyamda gördüm ve kendisine,

- *Ya Resûlullah, Hûd Suresi beni kocattı buyurmuşsunuz,*
- *Evet doğru, buyurdu.*
- *Ya Resûlullah bu surenin neresi seni kocattı diye sordum.*

Buyurdu ki, "Emrolunduğun gibi dosdoğru ol" ifadesiydi.

Dosdoğru olmak, verilen bütün sözleri yerine getirmek, yeme içme, giyinme, oturma kalkma v.s gibi konularda orta yolu tutarak istikamet ehli olup, Sırât-ı müstakîmden ayrılmamaktır.

Allah'ın emrettiği bütün konularda dosdoğru olmak çok güçtür. Buna ancak peygamberler güç yetirebilir.

Dosdoğru olmak istikamet sahibi olmaktır. Ebû Ali Dekkâk Hazretleri buyurmuştur ki, istikamet kişinin kendisini mâsivâdan korumasıdır.

Ebû Ali Cürcânî (r.a) da söyle buyuruyor;

Keramet talibi değil, istikamet talibi ol. Nefsin keramet peşinde koşup durmaktadır. Allah ise senden istikamet istemektedir. En büyük keramet dosdoğru olmaktır.

Aziz Mahmut Hudâyi Hazretleri de; İstikamet ancak, şeriat, tarikat, hakikat ve marifet mertebelerinin hakkını tam olarak vermekle mümkündür. Bu nedenle çok zor bir mertebedir.

İnsanı dosdoğru yapan da dilidir.

Dil Allah-u Teâlâ'nın insanoğluna lütfettiği en büyük nimetlerden birisidir.

Hz. Ali Efendimiz (r.a) buyurdular ki;

"İnsan dilinin altında gizlidir. Konuşturduğunuz zaman iyiliği, kötülüğü, Hakk'a yakınlığı belli olur".

Dilini koruyamayıp salıverenleri, şeytan istediği gibi yanıltabilir insanları yoldan çıkarmada şeytanın en büyük yardımcısı dildir.

Dilini koruyup, ona şeriat dizginini vuranlar, dilini Hak ve hakikat yolunda güzel kullananlar dilin tehlikesinden kurtulurlar.

Sultanlardan birisi, devlet divânını toplamış konuşuyorlardı. Vezirlerden birisi ise hiç konuşmuyordu.

Sultan konuşmayan vezirine sordu;

- *Niçin hiç konuşmayıp susuyorsun?*

Vezir şöyle cevap verdi;

- *Sultanım yalan konuşursam Allah'tan korkuyorum. Doğru konuşursam da senden korkuyorum. Bu nedenle susmayı tercih ettim.*

Sohbet meclislerinde itirazlardan vazgeçmek lazımdır. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v) buyuruyor ki;

"İtirazı bırakın, çünkü hikmeti anlaşılmaz, fitnesinden emin olunmaz" (Taberânî Ebu Derdâ' dan).

İsa (a.s) buyuruyor ki;

"İnsanlara yalan söyleyenin güzelliği, insanlara itiraz edip mücadele edenin de mürüvveti gider. Dünya meşgalesini çoğaltanın vücudu hastalanır, ahlâkı kötü olanın da sıkıntısı hiç bitmez".

Bakara-83'de; Allah (c.c) Hazretleri "İnsanlarla güzel konuşun" diye emrederken, Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) de "Cennet de içi dışından görünen köşkler vardır. Allah-u Teâlâ onları yemek yediren ve yumuşak konuşanlar için hazırlamıştır" buyurmuştu (Tirmizî-Enes'den).

Adamın birisi Sevgili Efendimize (s.a.v) gelerek, komşumun birisi devamlı bana sövüyor. Ben de aynı şekilde mukabelede bulunabilir miyim?

Efendimiz Aleyhisselâm buyurdular ki;

"Karşılıklı birbirlerine sövenler şeytanlardır. Onlar köpek gibi itişir, yalan konuşur ve ayrılırlar".

Sevgili Peygamberimiz s.a.v buyurdular ki;

"Mü'min lanet edici olamaz".

Hz. Aişe Annemiz anlatıyor;

"Babam Hz. Ebû Bekir (r.a) kölelerinden bazılarını telin ediyordu. Bunu gören Resûlü Ekrem Efendimiz can dostu Ebû Bekir'e dönerek "Ya Ebû Bekir, hem sıddıklık hem de lanet edicilik bir arada olur mu? Kâbe'nin Rabbine yemin ederim ki olmaz". Bunun üzerine Ebû Bekir Efendimiz kölelerini âzad etti ve bir daha lanet etmedi.

Dilin en büyük afeti ise yalan söylemektir.

Abdullah bin Cevad; Resûl-i Ekrem Efendimize diyor ki;

- *Mü'min zina eder mi? diye sordum.*
- *Buyurdular ki;*
- *Olabilir, zina edebilir. Ben yine*
- *Mü'min hırsızlık yapar mı?*
- *Buyurdular ki;*
- *Olabilir, hırsızlık yapabilir. Ben yine mü'min yalan söyler mi? diye sordum.*
- *Buyurdular ki;*
- *Hayır, mü'min yalan söylemez.* **Yalanla iman bir arada bulunmaz.** *Yalan söyleyenler, Allah'ın ayetlerine inanmayanlardır ve Peygamber Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurdu "Allah'ım kalbimi nifaktan, edep yerimi zinadan, dilimi yalandan koru".*

Sevgili Efendimiz (s.a.v) buyuruyor ki; dört haslet sende bulunduğu takdirde, diğer hataların sana zarar vermez.

1. Doğru konuşmak.
2. Emaneti korumak.
3. Güzel ahlâk ve huy.
4. Haramdan Çekinmek

Güzel ahlâkımızın iki olmaz ise olmazı vardır.

1. *Dedikodu, koğuculuk yapmamak.*
2. *Sözünde, ahdinde durmak.*

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) bir gün Ravzasında, Ehl-i Suffa'nın sohbet ettikleri yerlerine uğradı. Sahâbe-i Suffa Efendilerimizin orada olmayan bir arkadaşlarının eksik ve yanlışlıklarını konuşuyorlardı.

Bunu işiten Sevgili Efendimiz (s.a.v)

- *Sizin bu yaptığınız gıybettir buyurdular. Orada bulunanlar*
- *Ya Resûlullah biz Onun yaptığı bir şeyi söylüyoruz.*
- *Sevgili Peygamberimiz (s.a.v);*
- *Evet, işte Onun bir hatasını, bir eksiğini O kişi yokken konuşmanız gıybettir. Onun yapmadığı bir şeyi söylerseniz o zaman iftira olur.*

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) bu olaya çok üzülmüştü. Daha sonrasında sohbet ederken, gıybete düşme tehlikesini ortadan kaldırmak için şöyle buyurmuştu;

- *Bu insanlara ne oluyor ki, yanlarında olmayan arkadaşlarının arkasından şöyle şöyle konuşuyorlar?*

hadis 8

Sevgili Peygamberimiz, Aleyhissalâtu Vesselâm: Hazretleri buyurdular ki; "Din nasihatten ibarettir".

Bizler sorduk "Ey Allah'ın Resûlü, kime karşı nasihattir?"

Buyurdular ki; "Allah için, Resûlü için, Müslümanların imamları ve bütün Müslümanlar için"(Müslim, İmân 95, Ebû Dâvûd, Edeb 67).

Nasihat (öğüt), kendisine nasihat edilen kişinin hayrını iyiliğini istemektir. Bu husus çok önemlidir. Nasihatin dinimizde çok önemli bir yeri vardır. Dinimizin direğidir diyebiliriz. Bu nedenle Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v), "Din nasihattir" buyurmuştur.

- *Allah için nasihat, O'na imân ve ibadetlerde ihlaslı olmaktır.*
- *Resûlullah için nasihat, onu tatlı canımızdan çok sevip emir ve yasaklarına (sünnetine) tam uymaktır.*
- *Bütün Müslümanlar için nasihat, onları güzel ahlâk prensipleri ile bezendirmek, Kur'an ahlâkı ile ahlâklandırmaktır.*

İmam-ı Nesefi , "Din nasihatten ibarettir" hadis-i şerifini İslamın özü olarak yorumlamıştır.

Nasihat ve istişareyi bu konuda bilgili, tecrübeli, ehil olan kişilerden dinlemek gereklidir. Nasihat eden kişinin söyledikleri doğru değilse bu nasihati eden kişinin sorumluluğundadır, dinleyeni sorumluluğa sokmaz.

Nasihat eden kişi doğruyu söylemelidir. Doğruyu söylememesi ihanet olur. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v), "Bizi aldatan bizden değildir" buyurmuştur.

Kur'an-ı Kerim'den Şûrâ Sûresi 36-38 ve Âl-i İmrân 159 da Allah (c.c) sevgili peygamberine "Onlarla iş hususunda istişare et". Peygamber Efendimiz istişareye o kadar çok önem vermiştir ki, din ve vahiy konuları haricinde her işini sahâbesi ile görüşüp istişare etmiştir.

İstişare edenin asla pişman olamayacağını belirten Peygamber

Efendimiz, "Bir millet istişare ettiği müddetçe, asla zillete düşmez" buyurmuştur. Bu nedenle gerek ferdi gerekse toplumsal meselelerde istişare edilmeli, herkesin görüşü alınıp, öğrenilmeli ve müşterek bir metin üzerinde anlaşılmalıdır. Çünkü Peygamber Efendimizin buyurduğu gibi "Allah'ın eli cemaatin üstündedir".

Müşkülü, bir sıkıntısı olanın meselesini bir bilenden sormalı istişare etmelidir. Kur'an-ı Kerim "Bilmiyorsanız, bir bilenden (Ehli zikir) sorun (Nahl-43, Enbiyâ-7) diye emretmektedir.

Bir Müslüman'ın diğer bir Müslüman'ın üzerindeki haklarından birisi, kendisinden nasihat talep edene, nasihatte bulunmasıdır.

İstişare insanlık tarihi kadar eskidir. Neml Sûresi'nde belirtildiği gibi Hz. Süleyman Aleyhisselâm'ın mektubu üzerine Sebâ Melikesi Belkıs ülkesinin ulularını toplayarak Hz. Süleyman Aleyhisselâm'ın mektubunu istişare etmiştir.

Peygamber Efendimizin konularını sahâbesi ile istişare etmesi bize örnek olması içindir. Hiç kimsenin şu veya bu sebeple kendisini istişareden yoksun bırakmaması içindir.

Sevgili Peygamberimiz buyurdu ki;

"Ben vahiy gelmeyen konularda sizden biri gibiyim. Allah-u Teâlâ sema ehlinden Cibril ve Mikâil Aleyhisselâm ile yer ehlinden de Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer ile istişarede bana yardım eder".

İstişarede dört ana unsur aranmaktadır:

1. *İstişare edilecek kişinin bilgi, tecrübe ve akıl yönünden layık bir kişi olması.*
2. *Dürüst ve güvenilir bir kişi olması.*
3. *Müslüman, dindar ve takva sahibi olması*
4. *Konuya vakıf, bilgili, sorulan meseleyle ilgili olması.*

Liyakatlı bir kişinin kararı her zaman makul görülmüştür. Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) Bedir Savaşı'ndan önce ordunun düzenini, yerleşimini belirlemişken sahâbeden Hubâb İbnu'l-Münzir huzura gelerek Ya Resûlallah bu savaş mevziini düşüncenle mi yaptın, yoksa vahiy mi geldi? diye sordu. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v), kendi düşüncemle yapmıştım dedi. Hubâb, bu düzenin uygun olmadığını izah edince, savaş düzeni yeniden Hubâb'ın dediği gibi düzenlendi.

İstişare sonunda, toplumsal olaylarda özellikle oy çokluğuna bakılır. Buna rağmen son karar; mesuliyeti taşıyan kişiye, yöneticiye, komutana aittir. Buna en güzel misal Hudeybiye Antlaşmasıdır. Sevgili Peygamberimiz, Hz. Ömer başta olmak üzere ashabın tamamına yakını anlaşmadan memnun değilken Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v) peygamberlik otoritesini kullanarak antlaşmayı kabul etmiştir.

İstişarelerde en önemli hususlardan birisi de, bir karar verildi mi, o kararın tatbikinde azimli, kararlı olmak, tereddüte asla yer vermemektir. Bu husus Âl-i İmrân 159'da; "Onlara müşavere et. Bir kerede azmettin mi artık Allah'a güvenip dayan, çünkü Allah kendine güvenip dayananları sever".

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyuruyor ki; "Ümeranız (Emirleriniz, seçkinleriniz, büyükleriniz) hayırlılarınızdan, zenginlerinizden, cömertlerinizden olur ve işlerinizde aranızda istişare ile yürürse, yerin üstü

hadis 9

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyururlar ki;

Bir hurma da olsa sadaka verin. Bir hurmanın yarısıyla bile olsa kendinizi cehennem ateşinden koruyun. Vermek için yarım hurmayı da bulamazsanız, o zaman tatlı söz ve güler yüzle muamele ederek, kendinizi koruyun (Buhârî-Müslim).

Sadaka Cenab-ı Hakk'ın gazabını söndürür ve insanın kötü bir şekilde ölmesini önler.(Tirmizî).

Sadaka vermek (Tasadduk) doğruluk dediğimiz "Sıdk" kökünden türemiş bir ifadedir.

Sadakanın vacip olanı ve nafile olanı vardır. Vacip olanı zekât ve sadaka-i fıtırdır.

Sadakanın geçerli olması için iki ana unsuru vardır.

1. *Allah rızası için verilmelidir. İyilik yapmak, iyi insan olmak gibi duygularla yapılan bağışlar sadaka olmaz.*
2. *Sadaka muhtaç olana verilmelidir. Bir hadis-i şerifte, Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v); "Ben sadakayı zenginlerinizden alıp, fakirlerinize vermeye gönderildim" buyurmuştur.*

Allah için yapılan her hayırlı amel sadakadır. İki kişi arasında adaletle hükmetmen sadakadır. Yoldan insanlara eza veren bir şeyi kaldırman sadakadır. Namaza giderken attığımız her adım sadakadır.

En değerli en faziletli sadaka ise İslam âlimlerinin belirttiğine göre bir kişinin ilim öğrenmesi ve sonra da o ilmi Müslüman kardeşine öğretmesidir.

Her işimizde olduğu gibi sadaka vermede de niyet çok önemlidir.

Bir gün Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) ravzasında sohbet ederken;

"Bir dirhem sadaka, yüz bin dirhem sadakayı geçti" buyurdular.

- *Sahâbe-i Kiram Efendilerimiz sordular, nasıl olur Ya Resûlullah?*

Buyurdular ki;

İki kişi vardı, birisi fakirdi iki dirhemi vardı. Bir dirhemini sadaka olarak verdi. Onu gören zengin de malından yüz bin dirhem sadaka verdi.

Fakir bir dirhem sadaka verirken "Ya Rabbi imkanım olsaydı, senin yolunda daha çok tasaddukta bulunurdum. Sen uğrunda bütün malların, canların feda edileceği Rabbimizsin. Azımı çoğa tutarak bu fakir kulundan kabul et" diye niyet etti. Zengin ise, ben herkesten çok bağış yaptım diye düşünüyordu.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyururlar ki;

"Mü'minin niyeti, amelinden daha üstün, daha hayırlıdır".

Ebû Hüreyye (r.a) anlatıyor,

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki;

"Sadaka Allah-u Zülcelâl'in öfkesini söndürür ve kötü ölümü önler".

İnfak ettiğimiz sadakalarımız bizleri yerine ve zamanına göre çeşitli tehlikeli kaza ve belalardan korur.

Buna "Bir verdiğiniz karşı gelir" deriz. Yani yaptığımız hayır, hasenat ve sadakalarımızın hürmetine Rabbimiz bizi bu sıkıntı veya felaketten korudu diye düşünürüz.

Yine Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyuruyor ki;

Allah-u Teâlâ, ey ademoğlu sen ver (İnfak et) ben de sana veririm buyuruyor ve iki melek bir kul için her gün şöyle dua etmektedirler.

- *Ey Allah'ım infak edene sen de ver. Diğer melek ise,*
- *Ey Allah'ım cimrilik edip vermeyeni de sen fakir et.*

Sadaka vermede acele etmeliyiz. Sadaka vererek kendimizi Allah'ın gazabından korumalıyız. El açıp dilenen dilenciyi az çok bir şeyler vermeli ve boş geri çevirmemeliyiz. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v) buyuruyor ki;

"Dilenci at üstünde de olsa ona sadaka verin".

Ebû Hüreyre (r.a) anlatıyor, Sevgili Peygamber Efendimiz buyurdu ki,

- *Mal sadaka vermekle eksilmez.*
- *Allah sadaka veren kulunun izzetini artırır.*
- *Allah için, mütevazi davranıp sadaka veren kulunu Allah yüceltir.*

Sadakanın en hayırlısı, en güzeli zenginlik halinde verilen sadakadır.

Sadaka aleni de gizli de verilebilir. İmam-ı Gâzalî ikisi arasında fark görmemektedir. Biz de aynı kanaatteyiz. İhlas ile vermek sadakanın olmaz ise olmazıdır.

Fakirin sadakaya ihtiyacı olduğunu düşünmekle birlikte, sadaka verenin esas düşüncesinin kendisinin sadaka sevabına muhtaç olduğunu düşünmesidir.

Sadaka vermek çok önemlidir. Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyuruyor ki;

"Bir hurma da olsa sadaka verin. Bir hurmanın yarısıyla bile olsa kendinizi cehennem ateşinden koruyun. Vermek için yarım hurmayı da bulamazsanız, o zaman tatlı söz ve güler yüzle muamele ederek kendinizi koruyun" (Buhârî-Müslim).

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurmuşlardır ki;

"Sadaka, yetmiş şerrin kapısını kapatır".

Ömer bin Abdülaziz (r.a) ; "Ey kardeşim, namaz seni yolun yarısına, oruç sultanın kapısına, sadaka ise seni sultanın huzuruna çıkarır" buyuruyor.

Hz. Ömer Efendimiz, cebinde devamlı şeker bulundurur, özellikle çocuklara, misafirlerine şeker ikram ederdi. Niye böyle yapıyorsun diyenlere;

Ben şekeri ve şeker yemeyi çok seviyorum. Allah-u Teâlâ; Âl-i İmrân 92'de; Sevdiğiniz şeylerden infak etmedikçe takva sahibi alamazsınız buyuruyor. Bu nedenle şeker ikram etmeyi seviyorum.

hadis 10

Abdullah ibni Mesud (r.a)'dan rivayet edildiğine göre, Sevgili Peygamberimiz, Sallallâhu Aleyhi ve Sellem Efendimiz şöyle buyurmuşlardı;.

Kıyâmet gününde Müslümanların bana en yakın olanları, benim üzerime çok salâvat getirenleridir (Tirmizî-Vitr).

Salât-û selâm okumak veya salâvat getirmek diye ifade edilen olay, Sevgili Peygamberimiz anıldığı zaman O'na olan saygımızı, sevgimizi, hürmetimizi belirten cümlelerden ibarettir. Bir çok Salât-û selâm şekli vardır.

- *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*
- *Allahümme salli alâ Muhammed*
- *Allahümme salli alâ Muhammedin ve Sellim*
- *Esselâtü vesselâmü aleyke Ya Resûlullah gibi.*

Ahzâb-56'da "Allah ve melekleri, peygambere çok salâvat getirirler. Ey mü'minler! Siz de ona salâvat getirin ve tam bir teslimiyetle selam verin".

Ahzâb-56 Sûresi biz mü'minler için çok büyük bir şeref, çok büyük bir bahtiyarlıktır çünkü Allah-u Zülcelâl ile meleklerin yaptığı ortak bir ibadette birleşip buluşuyoruz.

Bu âyet-i kerime nazil olunca sahabeden Kab'bın Ucre (r.a) Peygamber Efendimize(s.a.v) gelerek;

- *Ey Allah'ın Resûlü sana nasıl selam vereceğimizi biz "Tahiyyat" duasından öğrenmiş bulunuyoruz ama sana karşı nasıl dua (salât) edeceğimizi bilmiyoruz deyince Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) şöyle deyiniz buyurdu.*

Allahümme salli alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed. Kemâ Salleyte alâ ibrahime ve alâ âli İbrahim. İnneke hamidûn mecid.

Allahümme barik alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed kemâ

bârekte alâ İbrahim ve alâ âli ibrahime inneke hamidûn mecid.

Bu dualar bizim her namazda, tahliyattan sonra okuduğumuz dualardır (Salli –Barîk duaları).

Peygamber Efendimize (s.a.v) Salât-û selâm getirmek O'nun şanını yüceltmek, O'nu bu dünyada, öbür dünyada da ulu kılmak manasınadır.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyururlar ki;

- *Üzerime salâvat getirin, nerede olursanız olun Salât-û selâmlarınız bana ulaştırılır (Ebû Dâvûd).*

İmam-ı Süyûti Hazretleri, Sevgili Peygamberimiz (s.a.v) için, O'nun ruhu bedeniyle irtibatlıdır. Bir kimse O'na Salât-û selâm ettiğinde, O kendi mekânında olduğu halde, o kimsenin selamına mukabele eder.

Sevgili Peygamberimiz buyururlar ki;

- *Kim benim üzerime salâvat getirse Allah c.c o kimseye on misli mağfiret ile mukabele eder (Ebû Dâvûd).*
- *En faziletli günümüz Cuma günüdür. O günde benim üzerime çok salâvat getirin.*
- *Asıl cimri, ben yanınızda anıldığım halde üzerime salâvat getirmeyendir (Tirmizî).*
- *Ben yanında anıldığım halde, bana Salât-û selâm getirmeyenin burnu yerlerde sürünsün çünkü o adam düşünemeyeceği derecede ikramları elden kaçırmış, kendine yazık etmiştir (Tirmizî).*

Dua ederken Salât-û selâmla başlayıp Salât-û selâmla bitirerek, duamızı iki salâvatımızın arasına almamız, duamızın kabulüne vesiledir.

Peygamber Efendimiz (s.a.v) bir gün namazdan sonra Allah'a ve Peygambere salâvat getirmeden duasını tamamlayan birisini gördü ve

- *Acele etti, buyurdu. Sonra namaz kılan o adamı yanına çağırarak şöyle izah etti.*
- *Her hangi biriniz dua etmek istediği zaman, önce Allah-u Teâlâ'ya hamd-ü sena ederek başlasın, sonra Nebî' ye salâvat getirsin. Daha sonra da dilediği gibi dua etsin (Tirmizî-Ebû Dâvûd).*

Her duanın başında ve sonunda Salât-û selâm getirmek vaciptir, duanın kabulüne sebep olur.

Hz. Ebû Bekir (r.a) buyurdular ki; Hz. Muhammed'e Salât-û selâm etmek ibadetlerin en faziletlisidir çünkü bu Salât'ı önce Allah-u Teâlâ yapmış, sonra meleklere emretmiştir. Bu nedenle Salât-û selâm getirmek, günahları silip yok etmede, suyun ateşi söndürmesinden daha etkilidir.

Allah-u Teâlâ (c.c) Peygamber Efendimizin (s.a.v) şerefinin makamının büyüklüğünün bilinmesi ve biz mü'minleri teşvik için Salât-û selâma ilk olarak kendisi başlamıştır.

Peygamber Efendimize (s.a.v) salâvat getiren kişi sevgisini, saygısını ve muhabbetini belirtmiş olur bu haliyle meleklere benzer.

Peygamber Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurmuşlardır;

Üç topluluk benim yüzümü göremez.

1. *Ana ve babasına âsi olan.*
2. *Sünnetimi terk eden.*
3. *Yanında benim adım anıldığı halde, bana salâvat getirmeyen*

Salât-û selâm getirmenin bazı önemli yer ve zamanları vardır.

1. *Ezan-ı Muhammediye okunurken, Sevgili Peygamber Efendimizin ism-i şerifini duyduğumuzda.*
2. *Ezan-ı Muhammed'i okuduktan sonra.*
3. *Abdest almaya başlarken.*
4. *Camiye girerken, çıkarken, camiyi görünce.*
5. *Namazda son oturuşta.*
6. *Duadan önce ve sonra.*
7. *Cenaze namazının ikinci tekbirinden sonra.*
8. *Münferid ve toplu zikir meclislerinden önce salâvat getirilmelidir.*
9. *Cuma günü ve gecesi çok salavat getirilmelidir.*
10. *Peygamber Efendimizin İsm-i şerifi anıldığında, yazıldığında, okunduğunda salâvat getirilmelidir. Sevgili Peygamberimizin İsm-i şerifini zikretmek, büyük bir ibadettir. Dilimiz söylemeye alışık olmalı ve çokça anmalıyız*

hadis 11

Ebû Hüreyye (r.a); Resûlullah efendimiz (s.a.v) şöyle buyurmuştu;

Canım elinde olan Allah'a yemin ederim ki sizler imân etmedikçe cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe de (tam) imân etmiş olmazsınız. Aranızda selâmı yayın, bunu yaparsanız birbirinizi seversiniz (Müslim, Ebû Dâvûd, Tirmizî, İbni Mâce, Ahmed Hanbel).

İmân kalbimizin gayb olanı (görünmeyen, bilinmeyen) tasdik etmesidir. **Mücâdele Sûresi 22'de; imân Allah'ın insanın kalbine koyduğu bir nûrdur buyuruluyor.** İbnü'l Arabi'ye göre imân; Allah'tan gelen bir nûr, sevdiklerine, lütfuna ulaşanlara O'nun bir hediyesidir.

İmân dinimizin ana temelidir. Kumanda odasıdır. Çok önemli ve hassas bir konu olduğu için Yüce Kitabımız Kur'an'da 800 yerde geçerken, 380 hadis-i şerifte imân konusu üzerinde durulmuştur.

İmânın şartları;

1. *Kalp ile tasdik*
2. *Dil ile ikrar*
3. *Organlarla ameldir.*

İmânın esasları ise altıdır;

1. *Allah'ın varlığına, birliğine inanmak.*
2. *Allah'ın meleklerine inanmak.*
3. *Allah'ın kitaplarına inanmak.*
4. *Allah'ın peygamberlerine inanmak.*
5. *Âhiret gününe inanmak.*
6. *Kadere, hayır ve şerrin yaratıcısının Allah olduğuna inanıp imân etmek.*
7. *Allah (c.c) ezeli ve ebedi olarak vardır. Bilinmek ve tanınmak istedi. Kemâl sıfatları ile 18 bin âlemi yaratarak zâhir oldu. Hiçbir şey O'nun dengi, benzeri değil. Her şey O'na muhtaç. O hiçbir şeye muhtaç değildir. Gerçek (Mutlak varlık) O'nun*

varlığıdır, diğer bütün yaratılmışlar O'nun varlığı ile vardırlar. Kendilerine mahsus bir varlıkları yoktur (Mümkün varlıklar). Bütün ibadetler sadece Allah'a yapılır.

8. *Kur'an-ı Kerim'de ismi zikredilen (Zebur, Tevrat, İncil, Kur'an) bütün kitaplara imân esastır. Değişmeyen, tahrif edilmeyen, Allah-u Zülcelâl'in koruması altında olan tek ve son kitap Kur'an-ı Kerim'dir.*
9. *Melekler de Allah'ın kullarıdır. Dişilik, erkeklik yoktur. Nûrdan varlıklardır. Devamlı Allah'a ibadet ederler.*
10. *Kur'an-ı Kerim'de ismi zikredilen ve zikredilmeyen bütün peygamber efendilerimizin hepsine inanmak.*
11. *Âhiret gününe imân, ölüm, kabir, berzah âlemi, hesap günü, cennet ve cehennem ve öldükten sonra dirilmeye iman.*
12. *Kaderin, hayır ve şerrin Allah'tan olduğuna inanmak.*

Karıştırılmamaması için İslamın şartlarını da belirtmek uygun olacaktır. İslamın şartı beştir.

1. *Kelime-i şehadet.*
2. *Namaz kılmak.*
3. *Oruç tutmak.*
4. *Zekât vermek.*
5. *Hac etmek.*

Allah ilmi ezelisiyle, ne olacağı, ne yapacağımızı, nasıl çalışacağımızı, hangi sebeplere sarılıp sarılmayacağını bilir ve ona göre yazar. Olmuş ve olacak her şey yazılmış "Levh-i Mahfuz" denilen kitapta toplanmış ve kalemin işi bitmiştir.

Her şeyi Allah-u Teâlâ'nın takdiri ile O'nun alıp vermesi ile olduğunu bilip tefekkür etmek imanımızın esasıdır.

Allah (c.c) on sekiz bin âlemi aşk ile yaratmıştır. Aşk (Sevgi) Allah'a mahsus yüce bir özellik, bir sırr-ı ilâhîdir. Bu sırr-ı ilâhîden en çok nasiplenen de insandır. Allah (c.c) sevmediği hiçbir şeyi yaratmamıştır. Yaratılmış her şey O'nun varlığı ile var ve hepsinde, O'nun nûrundan bir parça var.

Bu nedenle Cenab-ı Hakk'ın yarattığı her varlık, insanoğlunun sevgisinden nasibini almalıdır. Allah-u Teâlâ her şeyi hikmeti gereği boş yere yaratmamıştır. O'nun kötü, çirkin ve batıl hiçbir işi ve yarattığı yoktur. Bu sebeple, bu âlemdeki her varlık hikmeti, özü, itibarıyla

sevilmeye layıktır.

Allah (c.c) dünyayı malı mülkü isteyene verir. İmanı, ilâhi aşkı sevgiyi ise istediğine verir. İman nimeti gibi büyük bir hazineye kavuşmuş isek, bunun şükrünü yerine getirebilmek için sevmeli ve sevilmeliyiz.

Bu dünyada sevgi ile muhabbetle yaşayanları "Ya selâm" hitabını birbirlerinden esirgemeyenleri rabbimiz âhiret hayatında buluşturacak, birbirlerine komşu edecektir.

Ebû Hüreyye (r.a) 'dan Resûlullah şöyle buyurmuştur;

Hiç şüphe yok ki, kıyâamet gününde Allah (c.c); Nerede benim için birbirini sevenler. Bugün ben onları kendi gölgemde gölgelendireceğim (Müslim Birr-Tirmizî-Zühd).

Enes (r.a)'dan Resûlullah şöyle buyurmuştur;

Üç şey vardır ki, bunlar kimde bulunursa o kimse, imânın tadını tatmıştır.

1. *Allah ve Resûlünü herkesten çok sevmesi.*
2. *Sevdiğini, yalnız Allah için sevmesi.*
3. *Kişinin, Allah kendisini küfürden kurtardıktan sonra tekrar küfre düşmesinden, ateşe atılmasından korktuğu gibi korkması.*

Ebû Hüreyye (r.a)'dan Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) ravzasında sohbet ederken şöyle anlattı;

Bir adam bir köydeki arkadaşını ziyaret için yola çıkmış. Allah-ü Teâlâ da onu takip etmek üzere bir melek görevlendirmiş. Adam meleğin yanına gelince;

Melek : Selâmün aleyküm nereye gidiyorsun?

Adam : Şu köyde bir arkadaşım var. Onu ziyarete gidiyorum.

Melek : Onunla görülecek bir işin mi var?

Adam : Hayır ama o benim dostumdur. Ben O'nu Allah için çok severim.

Melek : Ey yolcu, beni Allah (c.c) görevlendirdi. Senin o arkadaşını Allah için çok sevdiğin gibi, Allah (c.c) nün de seni sevdiğini bildirmek için gönderilen bir meleğim.

hadis 12

Resûlü Ekrem Sallallâhu Aleyhi ve Sellem buyurdular ki;

Kim Allah'ın rızasını gözeterek bir yetimin başını okşarsa, elinin dokunduğu saç sayısınca kendisine sevap verilir ve kim de eli altındaki bir yetime iyilik yaparsa "İşaret ve orta parmaklarını açarak" işte ben onunla, bu iki parmağın bir birine yakınlığı gibi, cennet de bir birimize yakınız (Ahmet bin Hanbel).

Yetim, insanlık âleminde babası ölmüş (Genelde bülûğ çağına gelmemiş) çocuğa denir. Hayvanlar âleminde ise anası ölmüş yavruya yetim denir.

Allah-ü Teâlâ Bakara 220'de; "Yetimleri kendi çocuklarınız gibi çok iyi yetiştirin" buyuruyor.

Yetimler bizim din kardeşlerimizdir. Din kardeşliği ise soy (Nesep) kardeşliğinden daha önemlidir. Yetimleri koruyup gözeterek, onlara kendi çocuğumuz gibi sahip çıkarak, kardeşlik hukukunu yerine getirmiş oluruz.

Sevgili Efendimiz (s.a.v) buyuruyor ki;

"Kim yetimin başını şefkat ve merhametle okşarsa, onun için elinin değdiği her bir saçı için sevap yazılır".

Yine Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki;

"Üç grup insan kıyamet günü Arş'ın gölgesi altındadır".

1. *Kocası ölüp de yetimleri kalan, sonra başkaları tarafından istendiği halde evlenmeyip "Vallahi şu*
2. *yetimleri yetişip büyütünceye kadar bunlara bakacağım" diyen dul kadın.*
3. *Zengin olup da, yemek yapıp, yemeği yetim ve miskinlere yediren kimse.*
4. *Sıla-i Rahimi ihmal etmeyen kimse.*

Allah-u Teâlâ, Musa Aleyhisselâma şöyle vahyetmiştir.

Ya Musa, yetimlere merhametli bir baba, dullara şefkatli bir koca, gariplere de iyi bir kardeş gibi davran ki, ben de sana iyi davranayım.

Dâvûd-i Tâi Hazretleri hicretin ikinci yılında yaşayan büyük bir veli idi. Bir gün hizmetini gören öğrencisi;

- *Hocam ne zamandır et yemediniz. Bugün hazırladık*
- *lütfen biraz yiyin dedi. Eti getirdi.*
- *Et tabağına bir müddet bakan Dâvûd-i Tâi Hazretleri;*
- *Komşunuzdaki yetimlerin hali nasıl diye sordu.*
- *Her zaman ki gibi efendim.*

Evladım sen pişirdiğin etleri onlara götür yesinler. Onlar yerse arş-ı âlâya çıkar. Biz yersek hela çukuruna gider.

Cebrail Aleyhisselâm Sevgili Peygamber Efendimize buyurmuştur ki;

"Ya Muhammed (s.a.v) insan olsaydım yedi şeyi mutlaka yapardım".

1. *Beş vakit namazı cemaatle kılardım.*
2. *Âlimlerin sohbetlerine katılırdım.*
3. *Hastaları ziyaret ederdim.*
4. *Cenazelere katılırdım.*
5. *Su dağıtırdım.*
6. *İki dargını barıştırırdım.*
7. *Yetimlere şefkatle muamele ederdim.*

Fudayl bin İyâd Hazretleri buyurdular ki;

Çok yemeyi bırakmak öğünülecek bir şey değil, esas olan, siz o kimsenin;

- *Akrabasını gözetip gözetmediğini.*
- *Öfkesini yenip yenmediğini.*
- *Komşularına, dul kalmış kadınlara, yetimlere nasıl davrandığına bakın!*

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki;

"Dünya malı tatlı ve caziptir. Hangi Müslüman bu malı helâl yoldan kazanır, bir kısmını Allah rızasına ermek için yetimlere, yoksullara, yolda kalmışlara verirse, o ne hayırlı bir kimsedir" (Buhârî-Cihad-37).

Allah-u Teâlâ buyuruyor ki;

Büyüyecekler ve geri alacaklar diye yetimlerin mallarını israf ile tez elden yemeyin (Nisa-6). Yetimin malını ergenlik çağına gelinceye kadar en güzel tarzda koruyun (En'âm 15). Evlilik çağına gelinceye kadar yetimleri gözetip deneyin. Eğer olgunlaştıklarına inanırsanız hemen mallarını verin (Nisâ -5-6).

Yetimlerin gönülleri kırık, duyguları hüzünlüdür. Anne baba şefkatinden mahrum oldukları için, kendilerini talihsiz hissederler, üzüntülüdürler.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki;

"Farzları ifadan sonra, en mühim ibadet mü'min kardeşlerimizin gönlüne sürûr (Sevinç) vermektir. Yetimlerin, yoksulların, gözü yaşlı bağrı yanık sahipsizlerin gönlünü almak, onlara yardım etmek çok büyük ibadettir.

Kıyâmet günü cennete giren ilk kadına melekler, sen kimsin diye sordular;

hadis 13

Peygamber Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurmuşlardır.

Allah'ım senden faydalı ilim isterim ve faydasız ilimden de sana sığınırım (Müslim-Zikr-Ebû Dâvûd-İbni Mâce-Dua).

Kıyâmet gününde kendisine ilim verilen kimseye, bildiği ile ne yaptığı, onu nerede harcadığı sorulacaktır (Tirmizî-Zühd).

Âlimler peygamberlerin mirasçılarıdır (Ebû Dâvûd -İlim Tirmizî-İlim).

İnsanoğlunun bu dünyada yapacağı en hayırlı en iyi iş ilim öğrenmektir. İlim sahiplerinin her yönden makamları üstündür.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki;

"İlim öğrenmek her Müslümana farzdır".

İnsanın kendisine lazım olan faydalı ilimleri öğrenip bilmesi lazımdır. Dini hayatını gereği gibi yaşayabileceği bilgileri öğrenmesi ise her Müslüman için farzdır.

İnanmak, dil ile şehadet getirip kalp ile tasdik etmek, öldükten sonra dirilmek, kabir hayatı, âhiret hayatı, cennet cehennem gibi bilgiler bir Müslüman için gerekli ve faydalı bilgi ve ilimlerdir.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki;

Ya Rabbi, senden faydalı ilim istiyor ve faydasız ilimden de sana sığınıyorum (Müslim-Zikir 73).

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v) buyurdular ki;

Kıyamet gününde kendisine ilim verilen kimseye, bildiği ile ne yaptığı, onu nerede harcadığı sorulacaktır.

Dini bilgileri, ilimleri öğrenip, kendini Muhammedi güzelliklerle yetiştiren, olgunlaştıran insan irfan sahibi arif bir kişidir.

Nice zahirî ilim (Fizik, kimya, matematik vs.) sahibi kişiler, dini bilgileri öğrenmedikleri için âlimdirler ama ârif değillerdir.

Okumak, araştırmak, öğrenmek ve öğrendiklerimizi de başkalarına da öğretmek çok önemlidir.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v);

"Öğrenmek için yola koyulan kişinin, Allah yolunda cihad eden kişi gibi değerli olduğunu belirtmiş, ilim tahsil edip, faydalı çalışmalar, kitaplar, eserler ortaya koyan âlimin, öldükten sonra amel defterinin kapanmayacağını haber vermiştir" (Müslim- Ebû Dâvûd -Tirmizî).

İslamiyet ilmi çalışmalara çok önem vermiştir.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki;

"Dünya ve dünya malı pek değersizdir ama ilim öğrenmek ve öğretmek pek değerlidir. İnsanlara iyi şeyler öğretenler hem Allah c.c, hem melekler, hem gök ve yer ehli, hatta yuvasındaki karıncalar, denizdeki balıklar bile dua ederler (Tirmizî-Zühd-İbni Mâce-Zühd)".

Dinimizi bilenler, bilmeyenlere öğretmelidirler. Kıyâmet gününde kendisine ilim verilen kimseye, bildiğinle ne yaptın diye sorulacaktır.

Dünyanın en cömert insanları, bildiklerini bilmeyenlere öğretenlerdir. Her şeyde olduğu gibi, ilim öğrenmede de Allah rızası ön planda tutulmalıdır.

Bir Allah (c.c) dostuna sormuşlar;

Efendim ömrünüzün son anında dua edin deseler nasıl dua edersiniz?

Buyurmuşlar ki; Ya Rabbi ilmimi artır diye dua ederdim.

hadis 14

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki,

Bir Müslüman, hasta bir Müslümanı sabahleyin ziyarete giderse, yetmiş bin melek akşama kadar, akşam ziyarete giderse, yetmiş bin melek sabaha kadar onun bağışlanması için Allah'a yalvarırlar (Ebû Dâvud - Tirmizî - Ahmed bin Hanbel).

Birlikte yaşayan, kardeşlik duyguları besleyen mü'minler için hastalanan bir komşusunu, arkadaşını, bir dostunu ziyaret etmesi, hastanın onun üzerindeki hakkıdır.

Peygamber Efendimiz hastaları ziyaret eder, hasta ziyaretinin Müslümanların birbirleri üzerindeki haklarından biri olduğunu söylerdi.

Kıyâmet gününde hasta ziyaretine gitmeyenler için Allah-u Teâlâ şöyle buyuracaktır;

- *Ey Ademoğlu! Hastalandım, ziyaretime gelmedin.*
- *Allah'ım sen âlemlerin rabbi iken, ben seni nasıl ziyaret edebilirdim?*
- *Falan kulum hastalandı, sen ziyaretine gitmedin. Onu ziyaret etseydin. Beni onun yanında bulurdun. Bunu bilmiyor musun? (Müslim-Buhârî).*

Sevgili Efendimiz (s.a.v);

- *Ziyaretin kısa olmasını,*
- *Hastanın yanında iyi ve hayırlı sözler söylenmesini,*
- *Hastaya yakın ilgi göstererek, elini tutarak, geçmiş olsun demeli, günahlarının bağışlanmasına sebep olur inşallah diye hayır dualarında bulunulmasını isterdi.*

Ziyaret edilen hasta ağırlaşmışsa, onun yanında "La İlâhe İllallah" demelidir. Buna "Telkin" denir. Hasta işitir, hatırlar söylemeye başlar. Hastayı Kelime-i Tevhidi söylemeye zorlamak ta doğru değildir. Zaten ömrü hayatında dilini hiç alıştırmadıysa söyleyemez.

Ölmek üzere olan bir insanın Kelime-i Tevhidi söyleyip "La İlâhe İllallah" diye diye ölmesi çok güzel bir olaydır. Cennete gitmesine vesile olur.

Bir gün Peygamber Efendimiz (s.a.v) ashabıyla otururken onlara dört soru sordu.

- *Bugün hanginiz oruçlusunuz?*

Hz. Ebû Bekir Efendimiz (r.a);

Ben oruçluyum.

- *Bugün hanginiz bir cenazeye katıldı?*

Hz. Ebû Bekir Efendimiz (r.a) ;

- *Ben katıldım.*
- *Bugün hanginiz bir fakiri doyurdu?*

Hz. Ebû Bekir Efendimiz (r.a) ;

- *Ben doyurdum.*
- *Bugün hanginiz bir hastayı ziyaret etti?*

Hz. Ebû Bekir Efendimiz (r.a) ;

- *Ya Resûlullah dedi; Ben ziyaret ettim.*

O zaman Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurdular;

"Bu özellikler kimde bulunursa, o mutlaka cennete girer" (Müslim-Buhârî).

Hastayı ziyaret edenler, hastaya geçmiş olsun temennisinde bulunduktan sonra, o hastaya dua etmelidirler.

Hastanın yanında iyi ve hayırlı sözler söylemelidir çünkü orada bulunan melekler yapılan iyi ve hayırlı dualara âmin derler.

Peygamber Efendimiz (s.a.v), hastalanıp dua isteyenlere şöyle dua ederdi;

"Bütün âlemlerin Rabbi olan Allah'ım! Istırabını giderip şifa ver. Şifayı veren ancak sensin. Senin verdiğin şifadan başka şifa yoktur. Hiçbir hastalık izi kalmayacak şekilde şifa ihsan et" (Prof. Dr. Yaşar KANDEMİR, Peygamberimizin Sevdiği Müslüman).

hadis 15

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki;

Gecede bir vakit vardır ki, Müslüman bir kul bu vakte denk getirir ve o saate Allah'tan ne gibi hayır dilerse, Allah onu verir (Buhârî -Talâk-Müslim müsâfirin).

Kişinin gece yarısı kıldığı iki rekât namaz, bütün varlığı ile dünyadan hayırlıdır. Eğer ümmetime zor geleceğinden korkmasaydım bu iki rekât namazı onlara farz kılardım (Buhârî -Teheccüd).

Gece namazına devam edin, zira bu sizden önceki Salihlerin sünnetidir. Gece ibadeti Allah'a yakınlık vesilesi, günahlara kefarettir. İnsanı bedeni hastalıklardan korur ve günahlardan uzaklaştırır (Tirmizî -Deavât-İbn Hanbel).

Farzlardan sonra en faziletli namaz gece namazıdır (Müslim-Siyâm).

Âli İmrân 16-17; Bu nimetler, "Rabbimiz! Biz inandık, bizim günahlarımızı bağışla, bizi ateş azabından koru diyen, sabreden, doğru olan, huzurunda boyun büken, infak eden ve seher vakti istiğfarda bulunanlar" içindir.

Zâriyat 15-17-18; Şüphesiz takva sahipleri Rablerinin kendilerine verdiğini alarak, Cennet bahçelerinde ve akan nehir kenarlarında olacaklardır. Şüphesiz onlar bundan önce iyi davrananlardır. Onlar geceleri çok az uyurlardı, onlar seherlerde istiğfar ederlerdi.

Müzemmil-20; Şüphesiz Rabbin, senin ve seninle birlikte olan bir topluluğun, gecenin üçte birinden biraz azı, yarısı ve üçte biri miktarınca kalktığınızı biliyor. Kur'an'dan kolayınıza geleni okuyun, namazınızı kılın, zekâtı verin. Kendiniz için dünyada ne iyilik hazırlarsanız, Allah katında onu bulursunuz. Allahtan mağfiret dileyiniz, şüphesiz Allah çok bağışlayıcı, çok esirgeyicidir.

Seher vakti gecenin altıda biri olan, tanyeri ağarmasından önceki vakittir.

Bir mü'minin gecesini tamamen uykuda geçirerek seher vaktinin ilahi feyzinden, nurundan mahrum olması düşünülemez. Bütün gecenin uykuya harcanması büyük bir kayıp, çok büyük bir hüsrandır. Çünkü geceler, bize dinlenerek, seher vaktinde daha şuurlu bir şekilde ibadet ederek, Rabbimizin rızasını kazanacağımız en değerli zaman dilimidir.

Gecelerimiz, gündüz yaptığımız hataları düzeltme, eksiklikleri tamamlama zamanıdır!

Gecelerimiz, boyun büküp, ey Rabbim kapına geldim, yardımına muhtacım aç kapılarını deme zamanıdır.

Gecelerimiz gözyaşlarımızın, hıçkırıklarımıza karıştığı, rahmet ambarlarımızı dolduracağımız harman zamanıdır.

Geceler Allah'a gönül veren âşıklar için "Vuslat" zamanıdır. Hakk dostları gecelerini tam bir Lâhûtî disiplin içinde değerlendirirken geceler Aşık ile Maşukun buluşma zamanıdır. Geceyi, seher vaktini gözyaşlarıyla ihya edenler, kalb-i selîm sahibi, kimseyi kırmayan, kimseden incinmeyen, Allah'a ve yarattıklarına dost olan, dostun kapısından hiç ayrılmayan veli kullardır.

Geceyi Rabbi ile baş başa kalarak tazarrû ve niyâzda bulunan kişinin gönlü ilahi nurlarla dolar. Bu ilâhi nûr, bütün gündüz saatlerinde etkisini gösterir. Teheccüde devam eden kişinin gündüzü gecesinin himayesinde daima güzelleşir.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v), gece namazı kılanın yüzü, gündüzleri parlak ve aydınlık olur buyurmuşlardır (İbn Mâce-İkâme).

Allah-u Teâlâ'nın bu konuda bir peygamberine şöyle buyurduğu rivayet edilmektedir. "Onlar kuşun yuvasına dönmeyi arzuladığı gibi, akşam olup, gecenin gelmesini arzularlar. Gecenin karanlığı bastırıp, her sevgili sevgilisiyle baş başa kaldığında, onlar bana ibadet için yüzlerini yere sürerler. Bana münacaatla nimetlerimi ikrar ederler. Ben de onlara ihsanlarda bulunurum (Prof. Dr. Kamil YILMAZ-Altınoluk).

Seher vakti, Allah-u Teâlâ'nın dünya semasına rahmet ve mağfireti ile tecelli ettiği bir zaman dilimi olduğundan, ibadet, zikir ve tefekkür zamanı olarak kabul edilmiştir (İbn Mâce-İkâme-ibn – Hanbel).

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v). buyurular ki;

"Bana sevdiklerimin en sevimlisi, seher vaktinde istiğfar edenlerdir" (Ebuzer Gifari'den-Beyhakî –Sünen).

İstiğfarlarımızı: Allahümmağfir lenâ verhemnâ ve tüb aleynâ inneke ente't-tevvâbü'r-rahîm (Allah'ım bizi bağışla, bize merhamet et, şüphesiz sen tövbeleri kabul eden, merhametlilerin en merhametlisisin) şeklinde yapabiliriz..

Lokman Hekim (r.a) oğluna şöyle demiştir;

Ey oğul, seher vaktinde şu öten horozdan daha aciz olmayasın. O ayakta iken sen yatağında uyur olma!

hadis 16

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyuruyor ki;

"Müslüman kötülükle savaşmalı ve yapabiliyorsa onu eliyle düzeltmeli, buna gücü yetmiyorsa kötülüğü diliyle önlemeli, onu da yapamıyorsa, hiç değilse kötülükten nefret etmelidir. Bu kadarcık bir çaba zayıf bir imânın ama mü'min bir adamın varlığını gösterir (Müslim-İman-Ebû Dâvûd- Salât - Tirmizî-ibn Mâce).

Kötülüğe karşı eliyle diliyle ve kalbiyle savaş vermeyen bir kimsede hardal tanesi kadar bile imân yoktur (Müslim –İman- Ebû Dâvûd -Müsned).

Müslüman dünyanın en hayırlı, en güzel insanıdır. Herkesi iyiliğe, güzelliğe, doğruluğa çağırır, onlara örnek olur.

Âli İmrân 104'de buyruluyor ki;

"İçinizden hayıra çağıran ma'rûfu emreden ve münkeri nehyeden bir topluluk bulunsun.

Ma'rûf, münkerin zıddı olup, insanın faydalı kıldığı, hoşlandığı, sevdiği şeydir. Münker ise, insanın vicdanını rahatsız eden şeydir.

Kur'an-ı Kerim'de ma'rûf ve münker kelimeleri dokuz yerde geçmektedir. ma'rûf dinin uygun gördüğü, gerekli gördüğü, yapılması vacip olan şeydir. Münker ise ma'rûf olarak kabul edilen güzel şeylerin tersini yapmaktır.

Emri bi'lma'rûf nehy-i ani'l münker (İyiliği emredip, kötülükten sakınma) yapılması, İslam toplumunda ortak şuur ve inancın gelişmesine büyük katkı sağlar, bu faaliyetin ihmal edilmesi kaos, anarşi ve fesat yaratabilir.

Emri bi'lma'rûf nehy-i ani'l münker yapacak kişilerin toplumun saygı ve sevgisini kazanmış bilgili, özü sözü, doğru kişiler olması lazımdır.

Bu hadisi şeriften, her mü'minin şahit olduğu kötü bir fiili veya

sözü ortadan kaldırmak veya mani olmak gibi bir vazifesi olduğunu anlıyoruz. Mü'min kişi eğitimine imânındaki kuvvetine göre herhangi bir fenalığa eliyle, diliyle, bunlara gücü yetmiyorsa gönlüyle karşı çıkarak, o kötülüğü önlemeye çalışmışlardır.

Bu küçümsenmemesi gereken çok güzel ahlâki bir erdemdir. Bütün peygamberler, peygamber varisi veli kullar ve takva sahibi insanlar hayatları boyunca iyiyi, güzeli emredip, kötülüklere mani olmaya çalışmışlardır.

İyiliği emredip, kötülüğe mani olmak, sadece seçkin insanların görevi de değildir. Kadın erkek her Müslümanın Emri bi'lma'rûf görevi vardır. Çünkü her mü'min Allah'ı bilir, Peygamberini tanır, Kur'an-ı Kerim'i bilir, helâl ve haramı az çok duymuş, görmüş öğrenmiştir. Âhiret gününde Allah'ın emrini tutan güzel insanların cennete, tutmayanların cehenneme gideceğini bilir. Bu bilgileri ile çocuğunu, ailesini, arkadaşını iyiye doğruya yönlendirirken, kötülükten de koruyabilir.

Bir çocuğun araba altında ezileceğini, bir gözsüzün çukura düşebileceğini gören insanın, hemen gerekenleri yapmak için harekete geçmesi güzel bir amelidir (Ma'rûf).

Yüce Kitabımız Kur'an-ı Kerim, insanın eğitimine, âhiretine ve onun Allah'a yaraşır bir kul olmasına çok önem verir.

Bakara Sûresin'nde şöyle buyruluyor;

- *Yapılan her işin mutlaka bir karşılığının olduğunu "Kim zerre iyilik yapmışsa onun karşılığını, kim de zerre kadar kötülük yapmışsa, onun karşılığını görecektir.*
- *İnsan mutlaka yaptıklarının hesabını verecektir. "Allah'a döneceğiniz, sonra da herkesin kazancının kendisine eskizsiz geri verileceği ve hiç kimsenin haksızlığa uğratılmayacağı günü aklınızdan çıkarmayın (Bakara -281).*

Kur'an-ı Kerim'in bütün ayetlerine ve Sevgili Peygamber Efendimizin bütün sözlerine gönülden inanan insan, bu dünyada olgunlaşmış her türlü iyiliğin, hayrın vesilesi olan mutlu bir mü'min olmuştur.

İşte o insan,

- *Her zaman iyiliği beklenen, kötülük etmesinden korkulmayan.*
- *Toplumun içinde yaşarken o toplumun hakkını ödeyen, Rabbine ibadet eden, savaş zamanında malıyla canıyla savaşan, barış*

zamanında ise Rabbine ibadetle meşgul olup insanlara zarar vermeyen, iyiliği emredip, kötülüğü önlemeye çalışan kâmil bir insandır.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurmuşlardır ki;

"Allah bir insanın ellerini, hayır anahtarı yapmışsa, ona ne mutlu" (İbn-Mâce- Mukaddime).

Bir insan iyi ile kötüyü birbirinden ayırmalı ve her zaman iyinin, güzelin, Allah rızasının peşinden koşmalıdır. Bunu yapmayan, iyi ile kötüyü ayıramayan insan yaşayan bir ölü gibidir. Onun varlığı ile yokluğu birdir.

İnsanlar iyiliği emredip, kötülüğü önlemeye çalışmaz iseler, gün gelir o kötülükten büyük zarar görürler.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) bir sohbetinde bu olayı şöyle açıklamıştır.

Bir gemiye binen yolcuların bazıları çekilen kura sonucu alt kata, bazıları da üst kata yerleştiler. Alt kattaki yolcuları su ve diğer ihtiyaçları için zaman zaman üst kattakilerin yanına çıkıyorlardı, üst kattaki bazı kişiler bundan rahatsız oluyordu. Artık su ihtiyacımız için üst kata çıkıp oradakileri rahatsız etmeyelim diye düşünerek geminin tabanından delik açarak su almayı düşünürler. Bu durumda üst kattakiler alt kattakilerle, onların ihtiyaçları ile ilgilenmez, gemiyi delmenin yanlış olduğunu anlatmazlarsa hep birlikte boğulurlar. Onlarla ilgilenip, ihtiyaçlarını karşılayıp, gemiyi delmenin yanlış olduğunu anlatmaları lazım.

Bana dokunmayan yılan bin yıl yaşasın dememeli. Vakit varken yılanın (Kötülüğün) başı ezilmelidir.

Eğer bu kötülükleri, yanlışları yapanlar idarecilerimiz, devlet büyüklerimiz ise onlara usulünce yanlışları söylenmeli, Sevgili Peygamberimizin (s.a.v), "En değerli cihad, zalim devlet başkanına gerçeği söylemektir". Hadis-i şerif unutulmamalıdır.

İyiliği emredip, kötülükten sakındırmak bir birikim bir seviye işidir. Bunu sözünü güzel söyleyen, toplumun saygı ve sevgisini kazanmış, âkil insanlar yapmalıdır. Onlar inanmadıkları, kendilerinin tatbik etmediği bir şeyi istemez ve söylemezler.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) şöyle anlatıyor;

"Kıyâmet günü bir adam getirilip cehenneme atılır, bağırsakları dışarı fırlamıştır. Cehennem halkı onun başına toplanır, sen dünyada iyiliği emreder, kötülükten sakındırırdın. Burada ne işin var! O da iyiliği tavsiye ettiği halde kendisinin yapmadığını söyler" (Buhârî-Müslim).

Buyrulmuştur ki; "İyilik emredilip, kötülük önlenmediği zaman, dualar bile kabul edilmez" (Tirmizî).

Hz. Ali (r.a)'nın abisi Cafer (r.a) Hazretleri Habeşistan'a hicret eden ilk Müslümanlardandır. Habeşistan'da 7 yıl kaldı ve Medine'ye döndü.

Bir gün Peygamber Efendimiz (s.av) Habeşistan'da gördüklerinden anlatmasını istedi.

Cafer (r.a) Hazretleri şöyle anlattı;

Bir gün oturuyorduk. Önümüzden yaşlı bir rahibe geçti, başında da bir su testisi vardı. Bir adam zavallı kadını arkasından itti kadın düştü ve başındaki su testisi kırıldı. Rahibe ayağa kalktı ve o gence şöyle bir baktı;

- *Ey zalim. Yarın Allah kürsüyü ortaya koyduğunda, gelmiş, geçmiş bütün insanlar bir yere toplandığında, eller ve ayaklar yaptıklarını itiraf etmeye başladığında, mazlum hakkını zalimden aldığında, aramızdaki davanın nasıl halledildiğini göreceksin.*

Bu sözleri duyan, Peygamber Efendimiz tebessüm ederek şöyle buyurdu;

- *Kadın doğru söylemiş. Güçsüzlerin hakkının güçlülerinden alınmadığı bir toplumu Allah nasıl temize çıkarır (Peygamberimin Sevdiği Müslüman. Prof. Dr. Yaşar KANDEMİR).*

hadis 17

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed Mustafa (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) Efendimiz buyurdular ki;

"Zikrin en efdali La ilâhe illalah, duanın da en makbulü elhamdülillah demektir (Tirmizî -Câbir r.a).

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki;

"Bizi yedirip içiren, boğazımızdan kolayca geçiren ve ona bir çıkış yolu gösteren Allah' a hamd olsun" (Ebû Dâvûd).

Allah-u Teâlâ bizi en güzel şekilde yarattı, bizi üstün ve onurlu kıldı, yiyeceklerimizi diğer hayvanlar gibi yere eğilerek değil elimizle yememizi lütfetti, konuşmayı, yazmayı öğretti, bilmediklerimizi belletti, yeryüzünü bizim için dinlenme ve ibadet etme mekânı yaptı, gökyüzünü çardak gibi üzerimize gerdi. Yiyip içmek için nice nice nimetler verdi.

Bize verdiği bu nimetleri hatırlamamızı, onları iyi yolda kullanmamızı, sorumluluğumuzun, imtihan edildiğimizin farkına varıp kendisine şükretmemizi istemektedir. (Bakara 152-172, Nahl 114).

Şükür verilen, lütfedilen bütün nimetlerin Allah'tan (c.c) olduğunu bilmek ve nimeti verene karşı sevgi, barış, saygı, minnet, duymaktır. **En üstün şükür de nimeti verene ibadet etmektir.**

Musa Aleyhisselâm Allah-u Zülcelâl ile konuşmasında "Ey Allah'ım, Âdem'i kendi kudretinle yarattın, kendine halife kıldın ve ona bir çok nimetler verdin. Âdem (a.s) bunun şükrünü nasıl yerine getirdi?

Allah-u Teâlâ; Ya Musa bütün bu nimetleri benim verdiğimi bilmeniz şükürdür. Âdem de öyle bildi.

Allah-u Teâlâ yüce kitabı Kur'an-ı Kerim'de;

- *Siz beni anın ki, ben de sizi anayım. Bana şükredin, nankörlük etmeyin (Bakara-152).*
- *Andolsun, eğer şükrederseniz elbette size nimetimi artırırım.*

Fakat nankörlük ederseniz, muhakkak ki benim azabım çok şiddetlidir (İbrahim-7).

Hz. Ayşe annemiz anlatıyor. Resûlullah bir gece yanıma yattıktan sonra Ya Ayşe bana izin verirsen Rabbime ibadet ve kulluk edeyim dedi. Ben de Rabbine ibadet etmen hoşuma gider dedim. Hemen kalktı, abdest aldı, namaz kılmaya başladı, ağlıyordu, kıyamda, rükûda, secdede ağlaması devam etti. Gözyaşları göğsünü tamamen ıslatmıştı. Sabah olmuş, Bilal ezan-ı muhammediye'yi okumaya başlamıştı. Kendisine dedim ki "Ya Resûlullah, senin geçmiş ve gelecek günahların bağışlanmış olduğu halde neden bu kadar ağlıyorsun?

Buyurdu ki;

- *Ya Ayşe, ben şükredici bir kul olmayayım mı?*

Şükür, sözlerin en güzeli, mana yönünden en önemlisidir. Şükür nimete yapılır. Gerçek nimet ise, hem âhîret hem de dünya hayatında bize yardımcı olacak olan ve âhîret hayatında bir değer ifade eden nimettir.

Şükür, nimetin Allah'tan (c.c) olduğunu bilip tefekkür etmek ve bu nimeti verene karşı minnet sevgi ve saygı duymaktır.

Şükür, nimetin kendi cinsi ile yapılır. Örneğin, yiyip, içip, karnını doyurduktan sonra, Ya Rabbi çok şükür olmayanlara da ver demekle gerçek manada şükredilmiş olmaz. Ancak yiyip, içtiğinden ihtiyaç sahiplerine de vermekle şükrünü yerine getirmiş olursun.

Malın şükrü infakla (vermekle), bedenin şükrü ibadet ve taat etmekle, akıl ve zekanın şükrü ilim, irfan yolunda çalışıp, insanlara faydalı olmakla mümkündür.

ŞİBLÎ Hazretleri, şükür nimeti değil, nimeti vereni görmektir buyurmuştur.

Su ve hava bütün canlılara ve özellikle insanoğluna verilmiş en büyük, en değerli nimettir. Kadr-i kıymetini bilip ona göre şükretmemiz lazımdır.

İbn Semmak (r.a) Abbasi halifesinin davetine icabet ederek, huzuruna vardı, selam verdi. Halife elinde bardak su içiyordu. Halife ona dedi ki;

- *Bana biraz öğüt verir misin?*

İbn Semmak;

- *Sen şiddetli susuzluğa yakalandığın vakit, bu bir bardak suyu, sana bütün servetin karşılığında verseler ne yaparsın?*

Halife;

- *Bütün servetimi verir alırım dedi.*
- *O halde bir bardak su değerinde olan servetinle niye bu kadar gururlanıp böbürleniyorsun*

Ey Halife Hazretleri;

Allah-u Teâlâ'nın sana lütfettiği bu büyük nimetlerin şükrünü, çok mütevazı, çok cömert ve çok takva sahibi olmakla ödeyebilirsin.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyuruyor ki;

Gerçek hayat âhiret hayatıdır (Buhârî-Müslim Enes r.a dan).

Hastalanıp rahat nefes alamadığımız zaman havanın, susuz kalıp ağzımız, burnumuz kuruyup, yürüyemez hale geldiğimiz zamanda suyun bize sunulmuş ne büyük bir nimet olduğunu anlarız.

Adamın birisi, âlim ve irfan sahibi birisine fakirliğinden şikayet ederek sızlandı, ağladı.

Âlim ve ârif zat, on bin altının olsa da gözün kör olsa veya bu kadar altının olsa da dilsiz olsan veya daha çok servetin olsa da elin, ayağın sakat olsa ya da aklın olmasa, bu zenginliğe razı olur musun? Fakir olan zat hayır asla razı olmam dedi. Âlim olan zat, o zaman bu kadar büyük bir nimetleri sana veren Allah'tan utanmadan nasıl şikayet ediyorsun dedi.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyuruyor ki;

"Zikrin efdali La ilâhe illallah, duanın da en makbulu Elhamdulillah demektir (Tirmizî-Câbir r.a dan).

Allah'a şükretmenin en güzel yolu O'nu devamlı zikretmektir. Hem diliyle, hem kalbiyle, hem de bedeni ile devamlı Allah'ı zikreden kimse, O'na karşı şükür görevini yerine getirmiş olur.

Hamd, her hâl u kârda Allah'a şükretmektir. Çünkü nimeti veren O dur. Şükrü ise bizatihi nimetin kendisine yapılır.

İlim ve güzel ahlâk, hem bu dünya için, hem de öbür dünya

için faydalı olacak olan, güzel bir nimettir. Bu güzel nimet ise, Sevgili Peygamber Efendimizin (s.a.v) buyurduğu gibi "Zikreden dil ve şükreden kalp ile elde edilir".

Şükretmek çok önemlidir. Yüce Mevlamız "Şükrederseniz size nimetimi artırırım (İbrahim-7) buyuruyor.

Allah-u Teâlâ'ya her halimizde şükretmemiz gerekmektedir.

Hz. Musa Tûr-i Sînâ'da Rabbi ile konuşmaya giderken, çölde çıplak, yarı beline kadar kendini kuma gömmüş bir adamı gördü.

Adam;

- *Ya Musa halimi görüyorsun, üstüme giyecek bir şeyim yok, Allah-ü Teâlâ'ya söyle de bana giyecek bir şeyler versin dedi.*

Hz. Musa;

- *Sen şükret, şükret dedi.*

Adam;

- *Ya Musa hiçbir şeyim yok daha neye şükredeyim deyince bir rüzgâr esti, kumlar dağıldı, adam çıplak kaldı.*

Her hâl u kârda şükretmeliyiz "Beterin de beteri var" derler.

Bir adam, Sevgili Peygamberimiz (s.a)'a gelerek;

- *Ey Allah'ın Resûlü, Allah'ın nimetinin tamamını senden isterim dedi.*
- *Sevgili Peygamberimiz (s.a.v) nimetin tamamının ne olduğunu bilir misin ? diye sordu.*
- *Adam, bilmem dedi. O zaman Resûl-i Ekrem Efendimiz buyurdular ki, nimetin tamamı cennettir (Gâzalî-İhya).*

Nahl 18'de buyuruluyor ki;

"Allah'ın nimetlerini sayacak olsanız sayamazsınız. Bu nedenle Allah-u Teâlâ'ya gereği gibi şükretmek de mümkün olmayabilir". Onun için Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) şöyle dua etmiştir;

"Allah'ım azabından affına, gazabından rızana ve senden yine sana sığınırım. Ya Rabbi seni gereği gibi senâ etmekten (övüp şükretmekten) acizim. Ya Rab, sen kendini nasıl senâ ettinse öylesin" (Müslim-Hz. Aişe'den).

hadis 18

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v) buyurdular ki;

- *Allah'a ve âhiret gününe imân eden kimse misafirine ikram etsin (Buhârî Edeb 31-Müslim İmân 74-75-76).*
- *Misafirinin senin üzerinde hakkı vardır (Buhârî- Edeb -31).*
- *Allah katında kesinlikle makbul olan üç duadan birisi misafirin duasıdır.*
- *Evine misafir gelmeyen kimsede hayır yoktur.*

Sevgili Peygamber Efendimize (s.a.v) bir misafir gelmişti fakat misafirine ikram edecek, karnını doyuracak hiçbir şeyi yoktu.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v)sahabelerine "Bu misafirimize ikram edecek bir kişi yok mudur? Allah (c.c) de ona rahmet etsin".buyurdu.

Sahâbe-i Kiram Efendilerimizden Ebû-Talha Efendimiz hemen ayağa kalkıp, efendimizden izin alarak misafirini kendi evine götürdü.

- *Hanımına durumu anlattı. Efendimizin misafirinin karnını doyuralım dedi*
- *Hanımı; Ya Ebû Talha ancak çocuklarımıza yiyecek kadar yemeğimiz var ama ben şimdi onları uyutur sofrayı hazırlarım.*

Sofrayı kurdular, mevcut yemeği sofraya koyarak misafiri davet ettiler, kendileri de oturdular. Kandilin yağı bitti galiba diyerek kandili söndürdüler. Misafirleri yemek yemeye başlamıştı, kendileri de yemek yiyiyormuş gibi yaparak misafirin karnını doyurmasını sağladılar.

Bu olay üzerine Haşr Sûresinin 9'ncu âyet-i kerimesi nazil oldu. "Daha önceden Medine'yi yurt edinmiş ve gönüllerine imanı yerleştirmiş olan kimseler, kendilerine hicret edip gelenleri severler ve onlara verilenler karşısında içlerinde bir kaygı duymazlar. Kendileri zaruret içinde bulunsa da bile, onları kendilerine tercih ederler. Kim nefsinin cimriliğinden korunursa, işte onlar kurtuluşa erenlerdir".

Evimize, işyerimize gelen misafir veya misafirlerimize sevgi, saygı ve güler yüz göstererek, onlara ikramlarda bulunmak, misafir ağırlamasının esasıdır.

Ziyaretimize gelen misafirlerimizdir. Misafirliğin adabı ikramlarda bulunmaktır. En güzel ikramlar yiyecek ve içeceklerdir. Yemek yedirmek, ikram etmek çok faziletlidir.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyuruyor ki;

"Cennette içi dışından, dışı içinden görülen şeffaf köşkler vardır. Bunları tatlı ve yumuşak konuşan, yemek yediren ve insanları uykuda iken namaz kılanlarıdır" (Tirmizî).

Misafir ikram etmenin başlıca adabı, külfete girip masraf etmeden, hazır olanı ikram etmektir.

Birisi Hz. Ali Efendimizi yemeğe davet etmişti. Hz. Ali Efendimiz, üç şartım var kabul edersen, davetine gelirim dedi.

Davet sahibi, Ya Ali nedir şartların?

- *Çarşıdan bir şey almayacaksın.*
- *Evine de ben geleceğim diye hazırlık yapıp yığmayacaksın.*
- *Çok masraf edip, çoluğunu, çocuğunu rahatsız etmeyeceksin.*

Misafir olmanın başlıca adabı da, ev sahibine şunu da, bunu da getir diyerek, ev sahibini zora sokmamasıdır. Misafir sofraya konanı yemeli, hiçbir ikramı küçümsememelidir. Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v), "sirke ne güzel katık, sirke ne güzel katık" diyerek onu zevkle yediğini unutmamalıdır.

Bir gün sahâbe efendilerimizden birileri, Selmân-ı Fâris-i Hazretlerini ziyarete geldiler.

Selmân (r.a);

- *Eğer Resûl-i Ekrem (s.a.v) misafire ikram etmek için kendimizi zorlamayı bize yasak etmeseydi, mutlaka size daha fazlasını ikram etmeye çalışırdım, diyerek önlerine ekmek ve tuz koydu.*

Misafirlerden birisi;

Tuzun yanında biraz da kekik olsaydı ne güzel olurdu deyince, Selmân-ı Fâris-i matarasını bakkala rehin olarak göndererek biraz kekik getirtti. Ekmeği yedikten sonra, kekikte olsa diyen misafir şöyle dua etti.

"Bize verdiği bu rızka kanaat ettiren Allah'a hamd olsun" deyince,

Selmân-ı Fâris-i cevabı yetiştirdi.

- *Ey misafirim eğer Allah'ın sana verdiği rızka kanaat etseydin, şimdi mataram rehinde kalmazdı.*

Gelen misafirimize, yemek yer misin? Bir şey içer misin? Demeden sofra kurmalı, yiyip içmez ise o zaman sofra kaldırılmalıdır.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyuruyor ki;

"Yemeklerin (Ziyafetlerin) en fenası zenginlerin davet edilip de fakirlerin çağrılmadığı düğün yemekleridir". Özellikle düğün yemeklerimizde akrabalarımızın hepsini haberdar edip davet etmeliyiz. Düğünlerimizde gösterişten kaçınmalı, Peygamber Efendimiz (s.a.v) sünnetine uymalıyız.

Davete icabet etmek çok önemli ve faziletlidir. Sünnet-i Müekkeddir. Hatta vacip olduğunu söyleyenler vardır (Gâzalî -2-S.36).

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.av), Ebû Hüreyre (r.a)' den, şöyle buyurmuştur; Çok uzak bir yere de davet edilsem icabet eder, bir parça yemeği ikram açısından geri çevirmem, kabul ederdim (Buhârî).

Allah-u Teâlâ Mü'minûn Sûresi 51'de buyuruyor ki;

"Helâl ve temiz olandan yiyin ve iyi ameller işleyin". Yemekte esas olan ana kaide, her türlü şüpheden korunmuş, temiz bir kazancın mahsulü olan "Helâl" gıdadır.

Helâl ve temiz gıdalarla donanmış bir sofraya otururak yemek yemek Allah-u Teâlâ'nın razı olduğu bir ibadete dönüşür. Bu nedenle yemekten evvel ellerimizi yıkamak, adeta bir abdest sayılır. Bu nedenle Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyuruyor ki; (Taberân-Evsatınüla da –İbn Abbâs'den rivayet)

"Yemekten evvel elleri yıkamak yoksulluğu, yemekten sonra da yıkamak da günahları yok eder".

Yemeği ibadetimize güç getirecek ve Allah'a kulluk vazifelerimizi yerine getirecek kadar yemeliyiz. Midesini iyice dolduran ibadet etmekte güçlük çeker.

Sevgili peygamber Efendimiz(s.a.v) buyuruyor ki;

Ademoğlunun doldurduğu kapların en kötüsü, tıka basa doldurduğu midesidir. Mide üçe bölünmeli, bir kısmını yemek, bir kısmını su, diğer üçte birini de boş bırakmalıdır (Tirmizî).

Yemek yemek de derecesine göre bir ibadettir. İbadet niyetiyle yemek yemenin birinci şartı helâl lokma, ikinci şartı ise acıkmadan sofraya oturmamak ve üçüncü şart ise tıka basa doymadan sofradan kalkmaktır.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) tek başına yemek yemeyi sevmezdi. Şöyle buyurmuşlardır;

"Bir arada yiyiniz, sizin için bereketli ve mübarek olur. Yemeğin hayırlısı kalabalıkla yenen yemektir" (Ebû Dâvûd ve İbn Mâce).

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) yemeğe başlarken Besmele ile başlayıp hamd ile bitirirdi. Herkesin duyup işiteceği kadar Bismillah diye yemeğe başlarlardı. Yemeği beğenmemezlik etmez, hoşuna giderse yer, gitmez ise yemezdi. Sofraya düşen ekmek ufaklarını yer "Düşen ekmek ufaklarını toplayıp yiyen darlık görmez" buyururdu.

İnsanlara dost ve ahbaplara yemek yedirmek çok faziletli bir ikramdır. Allah dostları buyurmuşlardır ki "Dost ve ahbaplarınızla sofraya oturduğunuzda oturmayı uzatın çünkü bu sofrada bulunmak, Allah huzurunda hesabını veremeyeceğiniz ömrünüzün bir parçasıdır. Hasan-ı Basrî Hazretleri buyuruyor ki;

"Kişi, kendisinin, ailesinin, anne ve babasının yediği yemekten mesuldür. Bunun hesabını verecektir. Yalnız dost ve ahbaplara yedirdiği yemekten sorumlu değildir.

Bizde Anadolu'muzda önemli bir söz vardır. Büyüklerimiz buyurmuşlardır ki; Misafirin,

- *Önce gönlünü*
- *Sonra gözünü*
- *Daha sonra da karnını doyuracaksın.*

Misafirini güler yüz, tatlı dille karşılayıp hanene buyur edersen, gönlünü doyurmuş olursun. Anadolu'muzda güzel bir ikram şeklimiz vardır. Bütün yiyecekler, sırasına göre sofranın yanına dizilir. Misafir bu yiyecekleri görür gözü tok olarak sofrada yemek yer. Bütün bu güzellikler olunca misafirin karnı zaten doyar.

Hz. Mevlânâ'ya sormuşlar;

- *Efendim ikram nedir?*

Mevlânâ Hazretleri;

- *Ey oğul ikram, güler yüz, tatlı dildir buyurmuşlardır.*

Rahmetli hocam M. Ali DENİZ Efendimiz 15-20 arkadaşı ile bir ihvanının evine sohbete gitmişler. Sohbet arasında çaylar gelmiş.

Hocam Mehmet Ali DENİZ Efendimiz (r.a);

- *Ee çocuklar, bu çaylar içilir hadi bakalım.*

Birisi;

- *Hocam içilmeyecek çayda olur mu? diye sormuş.*

Hocamız, mutfağın kapısı açık ben ev sahiplerini görüyorum. Bizim geldiğimizden memnunlar. Sevinçle, sevgi ile gönülden bu çayları hazırladılar. Onun için bu ikramlar şifadır.

hadis 19

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.av) buyurdu ki;

Kul Allah'tan gereği gibi utanırsa, Allah da kulundan utanır. Kulu ellerini kaldırıp kendisine dua ettiği zaman o elleri büsbütün boş geri çevirmekten hayâ eder(Ebû Dâvûd- Tirmizî).

Peygamber Efendimiz (s.a.v); "Utanmadıktan sonra dilediğini yap" sözünün ilk peygamberden beri söylenip geldiğini buyurmuştur (Buhârî – Enbiyâ-Ahmet bin Hanbel).

Utanma duygusu Allah-u Teâlâ'nın en çok sevdiği bir ahlâki erdemdir. Utanma duygusunun kaynağı imândır. Utanma duygusuna "Hayâ" denir. İmânı güzel insanların hayâsı da güzel olur.

Hayâ (Utanma) duygusunun hiçbir kötü yanı yoktur. Bu asil duygu insanı her yönüyle güzelleştirir. Onu cennetlik eder. Her dinin kendine göre bir ahlâk anlayışı vardır. İslâmın ahlâkı ise "HAYÂ" duygusudur.

Abdullah bin Ömer (r.a); Peygamber Efendimiz (s.a.v) bir gün utangaçlığı sebebi ile kardeşini ikaz eden bir sahâbe gördü.

Buyurdular ki;

Onu bırak varsın utansın çünkü hayâ imândandır (Buhârî - Kitâbü'l İmân).

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v); "Hayâ kimde varsa onu güzelleştirir, İslam ahlâkı ise hayâ duygusundan ibarettir".

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v); Hücre-i Saadetlerinde Hz. Ayşe annemizle oturuyordu, Hz. Ömer Efendimiz (r.a) gelerek içeri girmek için izin istediler, kendisine izin verildi, biraz sonra Hz. Ebû Bekir Efendimiz (r.a) gelerek izin istediler, ona da izin verildi, daha sonra Hz. Osman (r.a) Efendimiz gelerek izin istedi. Hz. Osman Efendimize izin verilirken, Peygamber Efendimiz (s.a.v) kendini toparladı ve öyle izin verdi, daha sonra Hz. Ayşe annemiz;

- *Ya Resûlullah, babam ve Ömer geldiği zaman hiçbir şey yapmadın, Osman geldiği zaman toparlandın, kendine çeki düzen verdin.*
- *Ya Ayşe, melekler bile Osman'dan utanırken, hayâ ederken, ben etmeyeyim mi buyurmuşlardır.*

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v);

"Allah-u Teâlâ'dan gereği gibi utanınız" buyurmuştur.

Abdullah bin Mesut (r.a) dedi ki;

Ya Resûlullah, hamdolsun biz Allah'tan gereği gibi korkuyoruz.

Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurdu;

"Hayır, hakikat sizin anladığınız gibi değildir. Allah'tan gereği gibi utanmak, başı ve başta bulunan her şeyi, karnı ve karnında bulunan her şeyi Allah'ın razı olmadığı her şeyden korumak, ayrıca ölümü, öldükten sonra çürümeyi daima hatırda tutmaktır. Âhireti isteyen kimse dünyanın fâni nimetlerine aldanmaz ve terk eder. Kim bunları yaparsa Allah-u Teâlâ'dan gereği gibi hayâ etmiş utanmış olur".

Ebû Hüreyre (r.a), Efendimizin (s.a.v) şöyle buyurduğunu anlatıyor.

"İmânın yetmiş şubesi vardır. Bu şubelerin en üst derecesi "La İlâhe İllallah " sözüdür. En aşağısı yoldan insanlara gelip geçerken sıkıntı veren şeyleri kaldırmaktır. Hayâ da imândan bir şubedir (Müslim-Kitâbü'l İmân).

Mısır Azizi'nin karısı Zeliha, Hz. Yusuf'la yalnız kalıp kapıyı kilitlediği zaman odasında bulunan put'un üzerini örtmüştür. Hz. Yusuf O'na sordu;

- *Ne yapıyorsun?*
- *Ondan utanıyorum.*
- *Senin utandığından daha çok ben Allah-ü Teâlâ'dan utanıyorum, utanmaya layık olan ancak Allah c.c Hazretleridir.*

Bir ilim meclisine, kılığı kıyafeti düzgün olmayan bir adam katılır, bir köşeye çekilir sohbeti, dersleri dinlermiş. Öğrenciler hocalarından onun derse alınmamasını isterler. Hocaları razı olmaz. Bir defasında hocam bir şey sorun, bakalım ilmi nasıl dediler.

Hoca efendi;

- *Efendi oğlum, size bir şey sormak istiyorum. Namaz kılarken tahiyyata oturmadan üçüncü rekâta kalkarsan ne yaparsın?*

Adam edeple cevap verir.

- *Hocam Allah-u Zülcelâl'in huzurunda gaflete düşmekten hayâ eder ve Allah'a sığınırım.*

Utanç duygusu kalplere kemaliyle yerleşirse, insan meleklerden üstün olabilir. Bu duygu yok olursa, zaafa uğrarsa insan perişan olur, hayvanlardan bile daha aşağı sefil hallere düşebilir.

Hayâ (Utanma) duygusu olan, insanlardan utanır, insanlardan utandığı gibi, hiç kimsenin olmadığı bir yerde de gerçek manada Allah'tan utanmak, insanı kemâle ulaştıran bir erdemdir.

Allah'ı seven O'nun rızasının peşinde olan Hadid Sûresi 4'ncü âyeti-i kerimeyi mutlaka bilir **"Nerede olursanız olun Allah sizinledir. Sizin her halinizi bilir ve görür fakat siz O'nu göremezsiniz".**

İnsanlar arasında iken, insanlardan utanıp o işi yapmayan kimse, yalnızken o işi yaparsa, O'nun ar damarı çatlamış, kendisine saygısını kaybetmiştir.

Asıl utanılacak, itibar edilecek varlık Allah-ü Teâlâ'dır çünkü yaratan O, rızık veren O, öldürecek olan O, diriltecek olan O ve hesaba çekecek olan O'dur. İnsan gerçek manada O'ndan utanmalı. Allah-ü Teâlâ'yı bırakıp ta başka bir varlıktan utanmaktan utanmalıdır.

hadis 20

Ebû Abbas, Abdullah b. Abbas (r.a)'dan; Bir gün Peygamber Efendimiz (s.a.v) terkisinde idim. Buyurdu ki, "Yavrum, sana bir takım kelimeler öğreteyim".

Allah-u Teâlâ'nın koyduğu ahkâmın hududunu muhafaza et, Allah-u Teâlâ da seni muhafaza eder. Allah-u Teâlâ'nın sevgisini, saygısını kalbinde muhafaza et, neticede en muhtaç olduğun zamanda karşında bulursun. Muhtaç olduğunu isteyeceğin zaman, başkasından değil, Allah'tan iste. Yardım dileyeceksen Allah'tan dile, iyi bil ki bütün bir millet toplanıp sana fayda vermeye çalışsalar, Allah-ü Teâlâ'nın yazıp takdir ettiği kadar sana faydalı olurlar. Sana bir zarar vermeğe çalışsalar, ancak Allah-u Teâlâ'nın takdir buyurduğu kadar sana zarar verebilirler çünkü kalemler vâki alacak her şeyi tespit ettikten sonra kaldırılmış, sahifelerin mürekkebi kurumuş, artık yeniden yazma imkânı kalmamıştır.

Bolluk ve bereket zamanında kendini Allah'a tanıtmaya çalış, darlık ve sıkıntı halinde de O seni tanır, iyi bil ki; sana isabet etmeyen tek şey takdirde öyle yazılmıştır. İsabet edecek değildir. Sana gelecek musibet de yine ezelde yazılan, ulaşması takdir edilendir. Bil ki ilâhî yardım sabır ile beraberdir. Genişlik ve rahatlık da meşakkatle beraberdir. Zorluğun yanında mutlaka bir kolaylık bulunur (Tirmizî - Kitâbü'l Kıyâme: 4/667).

Hadis-i şerifi anlatan, Sevgili Peygamberimizin amcasının oğludur. Peygamberimizin vefatında 13 yaşındaydı. Son derece zeki ve çalışkandı. Hz. Ömer Efendimiz onun ilmine hürmet gösterir meclislerde üst tarafa otururdu. Hz. Osman zamanında hac emirliği, Hz. Ali zamanında Basra valiliği yapmıştır.

Allah'ın hukukunu muhafaza etmek, O'nu tanımaya bağlıdır. Allah-u Teâlâ'yı Kur'an-ı Kerim'den, Peygamber Efendimiz (s.a.v) anlattıklarından bilip tanıyoruz. Allah'ın hukukunu muhafaza, O'nu var ve bir olarak bilip tanımak, O'na hiçbir şeyi denk ve eş saymamak,

yalnız O'na ibadet etmek, hacetini O'na arz edip O'ndan beklemektir ve Allah'ın hukukunu korumanın en güzel şekli O'na gücümüz yettiği kadar kulluk etmektir.

Allah'ın hukukunu muhafaza etmek için;

- *Her fiilin failinin O olduğunu bilip tefekkür etmek.*
- *Her daim O'nun huzurunda olduğumuzun, şuuru ve murâkebesi ile, her daim edepli, abdestli, her nefeste zikirli, her nimette şükürlü ve her bakışta ibretli tefekkürlü olmalıyız.*

Allah'a kulluk etmeye çalışan mü'min elbette ihtiyacını O'na arz eder. Rabbi varken ihtiyacını kuldan istemez. Büyüklerimiz "Allah'ım, kapından başkasına muhtaç etme, Allah'ım nâmerde değil, merde dahi muhtaç etme". diye dua etmişlerdir.

Çoğu zaman darda kalıp sıkıştığımız zaman ellerimizi kaldırıp Allah'a yalvarırız.

Hâlbuki bir mü'mine yakışan şey, sadece sıkıntılı ve dar günlerinde değil, her zaman, bollukta da, darlıkta da Yüce Mevlası'nın kapısını çalmasıdır. Allah-u Teâlâ huzurlu, refahlı günlerinde kendisine şükreden, huzursuz ve sıkıntılı günlerinde sabreden, nimetlerin, bolluğun şımartamadığı, sıkıntıların, musibetlerin sarsamadığı kullarını sever ve böyle kullarına zaman ve yeri geldiğinde yardım eder.

hadis 21

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed Mustafa (s.av) buyurdular ki;

İnsanlara merhamet etmeyene Allah da merhamet etmez. Küçüklerine merhamet etmeyen, büyüklerimize saygı göstermeyen bizden değildir **(Tirmizî-Birr- Ebû Dâvûd Edeb- Müslim-Fedâil).**

Dünya, ancak merhamet duygusu ile huzura erer ve yaşanabilir olur. Herkesin bu dünyada acı, keder, yoksulluk, haksızlık vs. gibi problemleri olabilir, bunların üstesinden gelebilmek için toplumun ve topluluğu oluşturan bireylerin merhametli olmalarına ihtiyaç vardır.

O zaman merhameti nasıl tarif etmeliyiz.

Merhamet, herkesin iyiliğini isteyip onlara yardım etme arzusudur. Merhamet, herkese, her şeye, acıma ve şefkatle yaklaşma, onları esirgeme, koruma duygusudur. Merhamet, dert ve sıkıntı içinde olanın durumuna üzülme, ona şefkatli davranıp, üzüntüsüne ortak olmaktır. Merhamet karşı tarafın kimlik ve kişiliğine bakmadan, herkese eşit dağıttığımız bir acıma duygudur.

Merhametin kaynağı Allah (c.c) Hazretleridir. Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki;

"Allah (c.c) rahmeti yaratmış ve bu rahmetini yüz parçaya ayırmıştır. Doksan dokuz parçasını kendi yanında tuttu. Bir parçasını yeryüzüne indirdi. İşte bu bir parça sebebiyle, yaratıklar birbirlerine merhametli davranırlar"(Buhârî- Edeb- Müslim-Tevbe)

Bir anne bu duygu sebebiyle yavrusuna şefkat gösterir. Bir hayvan bu duygu sebebi ile yavrusuna basmamak için ayağını kaldırır. İnsanlar, cinler, yabani hayvanlar, kuşlar yani bütün mahlûkat bu duygu sebebi ile birbirlerine merhamet eder.

Geri kalan 99 parçayı ise Cenab-ı Hakk kıyamet gününde mü'min kullarını kurtarmak için kullanacaktır.

Allah-u Teâlâ A'raf 156'da buyuruyor ki; "Rahmetim her şeyi kuşatmıştır".

Dünyada mü'min ve kâfir kim varsa hepsinin üzerinde Allah'ın rahmet ve nimetlerinin eseri gözükür. Bu rahmetle yaşar ve ölürler fakat Allah'ın rahmeti âhîrette sadece mü'minlere mahsustur.

Enbiyâ 107'de buyruluyor ki; "Resûlum, biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik". Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) kâfirler içinde bir rahmettir. Sevgili Peygamberimizin risâletinden sonra Allah-u Teâlâ hiçbir kavmi toptan helak ederek zulmetmemiştir.

Allah-u Teâlâ'dan insanlık âlemine yayılan rahmet ve merhamet duygusu, Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v) ile zirveye çıkmıştır. O bir rahmet peygamberi ve insanların en merhametlisidir.

O'nun merhameti öncelikle, çocuklar, kadınlar, yetimler, kimsesizler, acizler, yaşlılar ve fakirlere yöneliktir.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki;

"Merhamet edene Cenab-ı Hakk'da merhamet eder, yeryüzündekilere merhamet eden, gökyüzündekilerden merhamet görür".

Sevgili Peygamberimiz, çocukları, yetimleri, kimsesizleri çok severdi. Oğlu İbrahim'i Medine'nin biraz uzağında süt anneye vermişti. Sık sık onu görmeye gider, kucağına alır öper ve koklardı. Kızı Zeynep'in çocuğu Ümâme'yi omzuna alır, mescide giderler. O şekilde namaza durur, rükûa varırken yere indirir, ayağa kalkarken tekrar sırtına alırdı. Namaz kıldırırken ağlayan bir çocuk sesi duydu mu namazı çok çabuk kıldırırdı (Buhârî-Müslim).

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v) torunları Hasan ve Hüseyin'i dizlerine oturtmuş, öpüp seviyordu. Bir bedevi gelerek;

- *Ya Resûlullah benim on bir çocuğum var, daha hiçbirini öpmedim dedi.*
- *Cenab-ı Peygamber Efendimiz çok üzülerek "Allah-ü Teâlâ senin kalbinden merhameti aldıysa ben ne yapabilirim buyurdular.*

Yetimleri çok seven, yetimleri koruyanın kendisiyle cennette yan yana alacağını söylerdi.

Peygamber Efendimiz çocukları sevip, büyükleri saymayanın, Müslüman alamayacağını söylerdi (Buhârî- Tirmizî- Müslim). Saçı sakalı ağarmış Müslümanlara saygı göstermenin Allah'a duyulan saygıdan ileri geldiğini söylerdi.

Hz. Ömer Efendimiz (r.a) bir gün mescide geldi ki, Peygamber Efendimiz (s.a.v) ağlıyor;

- *Niçin ağlıyorsun Ya Resûlullah?*
- *Ya Ömer biraz evvel kardeşim Cebrail geldi, Ya Muhammed Allah'ın selamı var, buyurdular ki saçı başı ağarmış ihtiyarlamış kişileri cehennemimde yakmaktan hayâ ederim.*

Hz. Ömer (r.a);

- *Ne güzel, bunun için ağlanır mı Ya Resûlullah?*
- *Ya Ömer ben onun için ağlamıyorum.*

Hz. Ömer (r.a);

- *Ya niçin Ya Resûlullah?*
- *Allah-u Teâlâ saçı başı ağarmış insanlara azap etmekten utanıp hayâ ediyor da, saçı başı ağarmış insanlar Allah'tan niye hayâ etmiyorlar ona ağlıyorum.*

Usâme b. Zeyd anlatıyor;

Peygamber Efendimizin yanındaydık. Kızı Zeynep O'na, babacığım oğlum çok hasta lütfen bize gelir misin diye haber gönderdi. Peygamber Efendimiz (s.a.v) sahabeleri ile kızının evine gitti.

- *Kızım!*
- *Alan da veren de Allah'tır.*
- *O'nun yanında her şeyin bir ömrü vardır.*
- *Sabret ve ödülünü Allah'tan bekle.*

Nefes almakta zorlanan çocuğu Sevgili Peygamberimizin kucağına verdiler. Efendimizin mübarek gözlerinden yaşlar aktı. Bunu gören sahâbe efendilerimiz, "Ağlıyor musun Ya Resûlullah? dediler".

Bu Allah'ın kullarının kalbine koyduğu merhamet duygusudur. Allah bu duyguyu şefkatli kullarına verir.

Peygamber Efendimiz (s.a.v) hayvanlara iyi davranıp onlara merhamet etmeyi sahâbesine öğretmiştir.

Bir gün bakımsızlıktan, karnı sırtına yapışmış bir deve gördü

oradakilere;

- *Şu koşup derdini anlatamayan hayvanlar hakkında Allah'tan korkunuz buyurdu.*

hadis 22

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) Mescid-i Nebevî'de sohbet ediyordu. Bir adam yerinden doğrularak kıyâmet ne zaman kopacak diye sordu. Cenab-ı Peygamber Efendimiz cevap vermedi, namaz vakti idi namaz kılındı. Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) biraz evvel sual soran aranızda mı diye sordu.

- *Buradayım Ya Resûlullah.*
- *Kıyâmet için ne hazırladın?*

Ya Resûlullah kıyamet için çokça namaz, çokça oruç, hayır hasenat hazırlayamadım ama seni ve Allah-u Teâlâ'yı çok seviyorum.

Peygamber Efendimiz gülümseyerek, "Kişi sevdiği ile beraberdir" buyurdular (Buhârî- Edeb, Müslim Birr, Ahmed bin Hanbel-Müsned).

Peygamber Efendimizi (s.a.v) sevmek bizim en önemli özelliğimiz ve görevimiz olmalıdır. Bu sevgi her türlü sevgiden ileri ve üstün olmalıdır. Anadan, babadan, çocuklarımızdan ve tatlı canımızdan daha üstün olmalıdır. Ancak bu şekilde İmânımız kemâle erişir.

Bir gün Hz. Ömer Efendimiz (r.a) Peygamber Efendimize (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) gelerek;

- *Ya Muhammed, seni canım hariç her şeylerden çok seviyorum dedi. Peygamber Efendimiz (s.a.v);*
- *Olmadı Ya Ömer! Beni canından da çok sevmedikçe imânın kemâle ermez buyurdular.* **Ahzâb Sûresi 6'da " Mü'minler peygamberlerini kendi canlarından çok severler" buyruluyor.**

Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurmuştur ki;

"Bir mü'min hem Allah'ı hem de Resûlullah'ı evrendeki her şeyden daha çok sevmedikçe kâmil bir mü'min olamaz (Buhârî-Müslim-Tirmizî- İmân).

Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed Mustafa'yı (s.a.v) sevmek

için kitaplar dolusu sebepler vardır.

- *O, âlemlere rahmet olarak gönderilmiştir (Enbiyâ -107).*
- *Allah-ü Teâlâ O'nu en üstün ahlâka sahip kılmıştır (Kalem-4).*
- *O'nu kendimize örnek almamızı istemiştir (Ahzâb-21).*
- *ademoğlunun efendisidir.*
- *peygamberlerin sonuncusu, Hâtem-ül Enbiyâ'dır.*
- *Mahşerde ilk O diriltilecektir.*
- *Makâm-ı Mahmûd (İnsanlara şefaat etme yetkisi) sadece ona verilecektir.*
- *Hz. Adem'den itibaren bütün peygamberler, mü'minler kıyâmet günü O'nun "Livâü'l-Hamd" adlı sancağının altında toplanacaklar.*

Daha önce hiçbir peygambere verilmeyen şu beş şey O'na verilmiştir.

1. *Bir aylık yola kadar düşmanlarının kalbine korku salmak.*
2. *Bütün yeryüzü ona hem namaz kılma, hem de teyemmüm ederek temizlenme vasıtası kılınmıştır.*
3. *Her peygamber kendi kavmine geldiği halde Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v) bütün insanlık âlemine peygamber olarak gönderilmiştir.*
4. *O'na âhîrette şefaat etme yetkisi verilmiştir.*
5. *Ganimet almak sadece O'na helâl kılınmıştır.*

Böyle bir peygamberin ümmeti olmak, bir insan için en büyük fazilet, en büyük bahtiyarlıktır. Elbette anamızdan, babamızdan, çocuğumuzdan ve canımızdan çok seveceğiz.

Peygamber Efendimizi sadece biz çok sevmiyoruz. Ahzâb-56'da ifade edildiği gibi, Hakikat-i Muhammediye'yi kendi nûrundan yaratan Allah-u Teâlâ (c.c) bu sevgisini O'na habibim (Sevgilim) diye hitap ederek belirtmiştir.

Ahzâb-56'da; "Allah ve melekleri, peygambere çok salâvat getirirler. Ey mü'minler! Siz de O'na salâvat getirin ve tam bir teslimiyetle selâm verin".

Allah'ın salâvat'ı, rahmet etmek ve kulunun şanını yüceltmektir. Meleklerin salâvat'ı, peygamberin şanını yüceltmek, mü'minlere bağış dilemek anlamınadır. Mü'minlerin salâtı ise dua anlamına gelmektedir.

Allah bütün mü'minlere, peygamberlerine salât ve selam getirmelerini emretmekte ve O'na saygı göstermelerini istemektedir.

- *Allahümme salli alâ Muhammedin demek salât*
- *Esselâmü aleyke eyyühen nebiyyü demek selâmdır.*

Birçok salâvat-ı şerife vardır. Çok salât-û selâm getirmek Peygamber Efendimizin sevgisine ve şefkatine sebep olur.

Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki; Bana salât-û selâm getirenin, salât-û selâmı anında bana ulaştırılır ve benden karşılık görür. Allah'ın rahmeti bereketi (Sekîneti) onun üzerine iner, Allah-u Teâlâ ona on defa rahmet eder, on günahını bağışlar ve manevi derecesini on derece yükseltir.

Cebrail (a.s), Peygamber Efendimize (s.a.v) dinimizi öğretmek için, insan sûretinde ziyaretine gelirdi. Medine'nin en yakışıklı, en güzel giyinen insanı Hz. Dıhye (r.a) Hazretleriydi. Onun kılığı ve kıyafeti ile gelirdi. Bir ziyaretinde, ellerini açarak Ya Resûlullah;

- *Ben dua edeyim, siz de âmin deyin buyurdu ve duaya başladı.*

"Kim ki annesi, babası yanında yaşlandığı halde o kişi cennete giremiyorsa burnu yerlerde sürünsün dedi, Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) de âmin dedi.

Kim ki Ramazan ayına kavuşup da, cennete giremiyorsa burnu yerlerde sürünsün dedi, Efendimiz (s.a.v) âmin dedi.

Kim ki senin ism-i şerifin söylenip, anıldığı halde sana salât-û selâm getirmiyorsa onun da burnu yerlerde sürünsün dedi, Peygamber Efendimiz (s.a.v) de âmin dedi.

Peygamber sevgisi O'nun Ehl-i Beyt'ini, yani ev halkını da sevmeyi gerektirir.

Resûlullah Efendimiz buyurdular ki; Size iki emanet bırakıyorum. Onlar;

1. *Kur'an-ı Kerim*
2. *Ehl-i Beyt'imdir.*

Peygamber Efendimizin Ehl-i Beyti;

- *Hanımları*

- *Hz. Ali*
- *Hz. Âkil*
- *Hz. Cafer*
- *Hz. Abbas'ın aileleridir.*

Peygamberi sevmek O'nun yolunu, sünnetini izlemekle ve O'nun gibi yaşamaya gayret etmekle mümkün olur.

O'na en büyük sevgi ve saygıyı Ashab-ı Kirâm Efendilerimiz göstermişlerdir.

O'nun yanında yüksek sesle konuşmazlar, başlarının üzerinde bir kuş varmış gibi sükûnetle dinlerlerdi.

Peygamber Efendimiz (s.a.v) on sahabeye İslamı tebliğ görevi verdi. Medine'den uzaktaki kabilelere İslamı öğreteceklerdi. Kafile yola çıktı. Zeyd bin Desinne ve Hubeyb bin Adî de aralarındaydı. Yolda kendilerine pusu kuruldu Zeyd ve Hubeyb esir düşerken, diğerleri şehit oldular.

İki esir Mekke'ye götürdüler, onları Bedir Savaşı'nda ölen yakınlarının intikamını almak isteyenlere sattılar.

Te'nim denilen yerde Mekke halkını topladılar. İdam etmek için hazırlık yaptılar.

Mekke reisi Ebû Süfyan daha o zaman Müslüman olmamıştı. Zeyd'e şöyle dedi.

- *Ya Zeyd, Allah aşkına söyle şimdi sen çoluğun çocuğunun yanında olsan da, Muhammed bizim elimizde olsa, senin yerine onu öldürsek daha iyi olmaz mıydı?*
- *Zeyd, sen ne diyorsun Ey Ebû Süfyan! Muhammed Aleyhisselâm'ın şu anda burada olması değil, bulunduğu yerde ayağına diken batması, sizin beni öldürmenizden bana daha çok acı verir.*

Ebû Süfyan, bu cevap karşısında sarsıldı. "Ben dünyada, Muhammed'in arkadaşlarının onu sevdiği kadar birbirini seven kimse görmedim" dedi.

hadis 23

Enes (r.a)'dan; Peygamber Efendimiz (s.a.v), Ebû Zerr (r.a) Hazretlerine buyurdular ki;

- *Ya Ebû Zerr, dilde kolay, mizanda ağır ve yükte hafif en faziletli ibadeti sana bildireyim mi?*

Ebû Zerr (r.a), bildir Ya Resûlullah anam babam sana feda olsun.

Peygamber Efendimiz (s.a.v);

"Sükûtu tercih et ve güzel ahlâklı olmaya gayret et, sen bunlardan daha kıymetli ibadet yapamazsın buyurmuşlardır (Buhârî- Tirmizî- İbn Hibbân).

Güzel ahlâk sahibi insan Allah (c.c) Hazretlerine ve insanlara en güzel şekilde teşekkür edebilecek bir efendiliğe ve nezakete sahip olmalıdır.

Allah-u Teâlâ bizi en güzel şekilde yarattı ve bizi bütün kâinatın en üstünü en onurlusu kıldı (Eşref-i Mahlûk). Bize ihtiyacımız olan her şeyi sundu, ikram etti. Her bir nimetine sonsuz hamd-ü senâlar, sonsuz şükürler etmeliyiz.

Allah (c.c) nin tüm nimetlerinden faydalanıp, türlü nimetlerini yiyip, sıcak yaz gününde bir bardak soğuk su içip de "Elhamdülillah" diyerek Rabbine teşekkür etmeyen insana, güzel ahlâk sahibi insan diyebilir miyiz?

Rahmetli hocam Ali Deniz Efendimiz akciğerinden amansız bir hastalığa tutulmuştu. Akciğerleri 3/2 vazife görmüyor çok zor nefes alıyordu. Her ziyaretine gittiğimde

- *Hocam bugün nasılsınız? Diye sorduğumda…*
- *Buna şükür elhamdülillah diye cevap vererek tevhid ehli insanların, insan-ı kâmillerin, dünyanın en efendi, en nezaketli ve en üstün ahlâk sahibi insanları olduklarını ortaya koyuyordu.*

Güzel ahlâk sahibi insan gösterişten, riyadan uzak olmalı, samimi bir Müslüman olduğunu her haliyle ortaya koymalıdır.

Hz. Mevlânâ'nın buyurduğu gibi, "Ya göründüğün gibi olmalı ya da olduğum gibi görünmelidir". Bu hale "İhlas" denir. İhlas güzel ahlâk sahibi insanların olmaz ise olmazlarındandır.

Güzel ahlâklı insanın en büyük özelliklerinden birisi de sözünde durmasıdır.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyuruyor ki;

"Sözünde durmak mü'minin, sözünden caymak münafığın özelliğidir" (Buhârî- İmân).

Yalnız başımıza yaşamıyoruz. Hem ailemiz, akrabalarımız var hem de bir toplum içinde yaşıyoruz. Arkadaşlarımız, dostlarımız var. Ticari anlaşmalarımız, sözleşmelerimiz v.s çeşitli ilişkilerimiz var. Kendimizin, ailemizin, hem de toplumun huzur içerisinde olması için, güzel ahlâk ilkelerine sahip olup verdiğimiz sözde durup, kesinlikle doğru sözlü ve özlü olmalıyız.

Ünlü bir vaiz efendi, âhiret hayatını, öldükten sonraki sorgu suali anlatarak,

- *Paranı nereden kazandın?*
- *Kazandığını nereye harcadın?*
- *İbadetlerini yaptın mı?*
- *İyilik, hayır, hasenat yaptın mı vs. ?*

Dinleyenlerden birisi vaiz efendiye şöyle seslenmiş;

Hocam Allah-u Teâlâ kullarına bu kadar çok sorar mı bilmem ama şu soruyu mutlaka soracaktır.

"Ey kulum dünyada iken ben hep seninle idim. Sen kiminleydin?"

Bir Hakk dostu rahmetli olduktan sonra, onu rüyasında gören bir dostu, kabir sualinin nasıl geçtiğini sormuş. Kabirde sorgu başlayınca Rabbim lütfetti,

- *Biz bizimle bizdeydik, biz bizimle bize geldik, bizi bizden mi soruyorsunuz? diye cevap verince, sorgudan kurtulduk. Kabrimiz cennet bahçelerinde bir bahçe gibi oldu.*

Her daim O'nunla olduğumuzun murâkebesi, müşahedesi ve

muhasebesi içinde olursak, Allah'ı görüyormuş gibi yaşamış oluruz ki, bu ihsan makamıdır. İhsân makamı kişiyi hakikat mutluluğunu götüren ve bu mutluluktan üstün ahlâki faziletlerin çıktığı bir makamdır.

Hz. Ömer (r.a) Hazretleri arkadaşları ile gezerken bir çoban gördü.

- *Çoban efendi bize bir kuzu sat.*
- *Efendi ben sürünün çobanıyım, sahibi değilim.*

Hz. Ömer çobanı sınamak için sözlerini sürdürdü.

- *Sen bize bir tane sat, sahibine kurt kaptı dersin.*
- *Efendi hadi sahibini kandırdık, bizi devamlı gören ve gözetleyen Rabbimize ne cevap vereceğiz?*

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) borçlanmaktan çok korkardı. Sevgili Efendimize (s.a.v) sordular;

- *Ya Resûlullah borçtan çok mu korkuyorsunuz? Buyurdular ki;*

"Allah'ım günahtan ve borçtan sana sığınırım". İnsan borçlandığı zaman, komşusuna yalan söyleyebilir ve sözünde durmayabilir.

Hayatımızda ölçü çok önemlidir. Buna hesaplı planlı davranmak denir. Ayağımızı yorganımıza göre uzatır, kazancımızın hepsini harcamaz isek kolay kolay borçlanmayız. Planlı, programlı, hesaplı ve borcumuzu zamanında ödemek niyeti ile borçlanırsak Rabbim borçluyu yardım edip, elinden tutar.

Güzel ahlâk sahibi insan cömert olur. Cömertliği sever. Cömert insan sıkıntıda olan birisinin ihtiyacını giderdiği zaman, gönlünde bir ferahlık duyar.

Cimri insanda, fakir fukaraya katı yürekli, merhametsiz davranır, gönlünde bir sıkıntı, üzüntü hisseder, yüzü gülmez.

Cömert insan toplumda sevgi, saygı, hürmet görürken, cimri o kadar sevilmez.

Adamın birisi Hz. Mevlânâ'ya gelerek;

- *Ya Mevlânâ Hazretleri, bana biraz nasihat eder misiniz? dedi.*

Hz. Mevlânâ onu şöyle bir süzdükten sonra sordu.

- *Siz parayı mı çok seviyorsunuz, yoksa günahı mı?*

Adam gülerek, para varken, günahı kim sever, ben de parayı seviyorum.

Hz. Mevlânâ;

- *Ey oğul görüyorum ki, hep günahların öbür tarafa gidiyor. Akıllı adamsın, zengin bir adamsın lakin benden nasihat istiyorsan biraz da paranı öbür tarafa yolla da, orada sana hazırlık yapsın.*

Güzel ahlâk sahibi insan, imanının güzelliği nedeniyle, zekâtını, vergisini, hayır ve hasenatını sadakasını bol bol verir.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.av) buyuruyor ki;

"Zekâtınızı vermekle malınız muhafaza olur, fukaraya tasadduk etmekle hastalarınız şifa bulur, dua ve tazarrularınız ile bela ve musibetleriniz reddedilir".

Dilin bütün organlar üzerinde etkisi vardır çünkü dil kalbin sözcüsüdür. Kalpte olup biteni dil dışarı vurur. Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyuruyor ki; İnsan sabahlayınca bütün organlar dile başvururlar ve şöyle derler. Bizim haklarımızı korumakta Allah'tan kork. Biz sana bağlıyız, biz ancak senin söyleyeceklerinden ceza görürüz. Eğer sen doğru olursan biz de doğru oluruz, eğer sen doğru olmaz, yoldan çıkarsan, biz de senin gibi oluruz (Tirmizî-Zühd 61).

Sevgili Peygamber Efendimize (s.av) soruldu ki;

- *Ya Resûlullah benim hakkımda en çok neden korkup endişe duyarsın?*

Bu soruyu sorana mübarek dilini göstererek, "İşte bundan" buyurmuştur (Tirmizî-Zühd 61).

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurmuşlardır ki;

"Susan kurtuldu" (Tirmizî-Kıyamet-50).

Dilin afetleri çok, kendimizi bunlardan kurtarmak çok zor olduğu için, elden gelip, gücümüzün yettiği kadar gayret gösterip "Susmak" zaruret miktarından fazla konuşmamak en güzelidir.

Allah-u Teâlâ Nisâ-114 de buyuruyor ki;

"Doğru söylemek, hayırda bulunmak ve insanların arasını bulmak haricinde konuşmada hayır yoktur".

Hz. Mevlânâ (r.a);

- *Ey susan kişi, ötelerden haber ver demiştir.*

Allah dostlarının yemeleri, içmeleri, uyumaları ve konuşmaları daima yeterli miktarda (zaruret) olmuştur.

Şeytanın bize en çok tuzak kurduğu organımız dilimizdir. İki insan münakaşa etmeye başladığı zaman şeytan çok sevinir, buradan bize çok ekmek var der. Sevincinden ne yapacağını bilemez.

Kardeşliğimizi zedeleyen en büyük etken kötü söz, dedikodu, malayani konuşmak, yalan yere konuşmaktır.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyuruyorlar ki;

"Dil yarası, kılıç darbesinden daha etkilidir".

Önderimiz, Sevgili Peygamberimiz (s.a.v) buyurmuşlardır ki;

"Sükût güzel ahlâkın başıdır, seyyididir".

Söz ola kese savaşı

Söz ola kestire başı

Söz ola ağulu aşı

Yağ ile bal ede bir söz

(Yunus Emre Hazretleri).

hadis 24

Ebû Hüreyre (r.a)'dan; Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) birgün şöyle buyurdular;

- *Burnu sürtülsün, burnu sürtülsün, burnu sürtülsün.*
- *Kimin burnu sürtülsün ey Allah'ın Resûlü diye sordular, şöyle cevap verdi;*
- *Anne ve babasının veya sadece birisinin yaşlılığına ulaşan kişi, hâlâ cennete giremiyorsa burnu yerlerde sürtülsün (Buhârî-Müslim).*

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v), anne ve baba hakkı için şöyle buyurmuştur;

"Cenab-ı Hakk'ı en çok memnun eden şeylerden birisi, insanın anne ve babasına iyilik ve itaat etmesidir" (Buhârî-Müslim- Tirmizî).

Ana-baba hakkı, insan haklarının en önemlisi en değerlisi ve en büyüğüdür.

Allah-u Teâlâ Yüce Kitabı Kur'an-ı Kerim'inde, Nisâ-36'da anne ve babaya iyi davranmayı, En'âm-151'de de onlara hiçbir şekilde kızıp öf dememeyi onları azarlamamayı, onlara tatlı ve gönül alıcı sözler söylemeyi emretmektedir.

Hiçbir evlat, ne yaparsa yapsın anne ve babasının hakkını gereği gibi ödeyemez.

Bir adam Resûl-i Ekrem Efendimize gelerek sordu;

- *Ya Resûlullah, en iyi davranıp en çok hizmet etmem gereken kim olmalı ?*

Cevap buyurdular ki,

- *Annendir.*
- *Ondan sonra kimdir?*
- *Annendir.*
- *Daha sonra kimdir?*

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) yine annendir buyurdular. Böylece anne ve anne hakkını çok değerli ve üstün olduğunu en güzel şekilde belirtmiş oldular.

Bir kişinin annesi Müslüman olmasa bile ona hürmet ve saygı göstermek zorundadır.

Hz. Ebû Bekir Efendimizin kızı Esma'nın annesi henüz Müslüman olmamıştı.

Bir gün kızını ziyarete gitti. Esma ne yapacağını bilemedi. Annesi putlara tapıyordu. Hemen Peygamber Efendimize ne yapacağını sordu.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v);

- *Ya Esma, annene iyi ve güzel davran buyurdu.*

Allah-u Teâlâ kulu üzerindeki, kendi hakkı ile anne ve babanın hakkını birleştirmiştir çünkü insanın dünyaya gelmesinde gerçek sebep Allah (c.c) iken, zahirî sebep de insandır. Bu nedenle Kur'an-ı Kerim de Mâide-92'de;

"Allah'a ve Resûluna, itaat edin buyrulurken, Lokman-14 de de "Biz insana ana ve babasına iyi davranmasını tavsiye etmişizdir" buyrulmuştur.

Anne ve babaya iyi muamelenin esaslarını şöyle sıralayabiliriz.

- *Hürmet*
- *Emirlerine itaat*
- *Şefkatle muamele*
- *Sevdiklerini ziyaret*
- *Öldükten sonra bağışlanması için dua.*

Fahrettin Razi (r.a)'nin zikrettiği bir hadis-i şerifte Efendimiz (s.a.v) şöyle buyuruyor;

"Anne–babaya iyilik, namaz, oruç, hac, umre ve Allah yolunda cihad'tan daha faziletlidir (Rûhul Beyân- İsrâ 23-24).

Bir Allah dostuna, bir yakın arkadaşı gelerek, dün gece seni rüyamda gördüm çok güzeldin sakalların mücevherlerle süslenmişti dedi.

- *Çok doğru görmüşsün!.*
- *Nasıl doğru görmüşüm?*
- *Ben dün gece yatmadan önce annemin ayağının altını öpüp,*

sakallarımı onun mübarek ayağına sürmüştüm.

Hz. Musa (a.s);

- *Ya Rabbi cennetteki komşumun kim olacağını merak ediyorum.*
- *Ya Musa, cennetteki komşun filan kasabadaki köprü başında kasaplık yapan kişidir.*

Hz. Musa o kasabadaki kasabın yanına dükkânına gitti, selâm verdi.

- *Yolcuyum, Allah rızası için beni bu akşam misafir eder misin? Dedi. Kasap hay hay birazdan dükkânı kapatacağım, birlikte eve gideriz misafirim olursun dedi. Birlikte eve gittiler.*

Kasap Efendi;

- *Ey misafirim sen dinlen ben sofra için hazırlık yapayım dedi. Yanındaki odaya geçti yatalak annesi vardı, onun temizliğini, hizmetlerini yaptı. Dükkânından getirdiği etleri pişirerek annesinin karnını doyurdu sonra misafirinin yanına geçerken, annesi arkasından "Oğlum Allah seni cennet de Musa Aleyhisselâm'a komşu etsin diye dua ediyordu. Duayı duyan Musa (a.s) çok memnun oldu ve âmin dedi.*

Anne ve babaya en çok yaşlı ve yardıma muhtaç oldukları zaman onlara yardım ve iyilikte bulunmak farzdır. Gençken ihtiyaçları yokken yardımda bulunmak mendup (Uygun) dur.

Anne ve baba isimleri ile çağrılmaz. Anneciğim, babacığım diyerek sevgi ile çağrılmalıdır. İbrahim Aleyhisselâm babası Müslüman olmayıp, putperest iken onları anneciğim, babacığım diye çağırmıştır.

İnsan anne ve babasının yanında sesini yükseltmez, onlara sevgi ve şefkatle bakar.

Bir evlat anne ve babasının hizmetini bizzat kendisi yapmalı, başkasına bırakmamalı, babasının önünde yürümemeli, bir mecliste onların yanında başköşeye geçip oturmamalıdır.

Ana babaya karşı gelmek günahtır. Peygamber Efendimiz en büyük günahları sayarken, ilk önce Allah'a isyan etmeyi, sonra da ana babaya karşı gelmeyi saymıştır.

Bir evladın ana ve babasına karşı görevleri onların ölümüyle sona ermez.

Bir sahâbi efendimiz, Peygamber Efendimize (s.a.v) sordular ki;

Ya Resûlullah, annem babam öldükten sonra onlara yapacağım görevler nelerdir.

Peygamber Efendimiz (s.a.v) ona şu cevabı verdiler;

- *Onlara dua eder, bağışlanmalarını istersin.*
- *Vasiyetlerini yerine getirsin.*
- *Akrabalarını koruyup gözetirsin.*
- *Dostlarına ikramlarda bulunursun.*

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki;

Allah-u Teâlâ bir kulunun cennetteki makamını yükseltir. Kul şaşırır. Ya Rabbi bu nasıl oldu der. Buyrulur ki; çocuğunun sana yaptığı dua istiğfar sebebiyle makamın yükseltilmiştir (Müsned-11-509).

Anne ve babasının kabrini her Cuma günü ziyaret eden kişi, iyilerden, salihlerden olur buyrulmuştur.

hadis 25

Abdullah bin Ömer (r.a) dan; Bir gün Peygamber Efendimiz (s.a.v) mübarek eliyle omzumu tutarak buyurdular ki;

- *Ya Abdullah, dünyada garib bir kimse gibi, yahut geçip giden bir yolcu gibi ol (Buhârî-Tirmizî-Ahmed bin Hanbel).*

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v) ravzasında sohbet ederken dünyaya kapılmamak için, zevkleri, yaşantıyı bıçak gibi kesen ölümü sık sık hatırlamalıyız çünkü insanı ahtapot gibi dört bir yanından sarıp sarmalayan ölüm ansızın gelecektir ve âhiret hayatı ilk durak olan kabir ile başlayacaktır. Bu imtihandan (Kabir sualinden) başarıyla çıkan için sonrası kolay, bu imtihan başarıyla veremeyenler için sonrası çok kötüdür. Bu nedenle insan henüz dünyada iken kabrini içinde rahat edilebilir hale getirmeye çalışmalıdır.

Biz Allah'tan geldik ve yine O'na döneceğiz. Asıl yurdumuz burası, bu dünya değildir. Asıl yurdumuz âhiret âlemidir. Bu dünya oraya varmak için bir köprüdür. **Allah-u Teâlâ Ankebût 64'de, "Bu dünya hayatı bir eğlence, bir oyundan başka bir şey değildir, asıl hayat âhiret yurdudur"** buyurmaktadır. Öyleyse bu dünya hayatına aldanmamalıyız.

Bir gün Peygamber Efendimiz (s.a.v) ravzasında bir hasırın üzerinde uyurken hasır mübarek vücudunda iz yapmıştı. Bunu gören Hz. Ömer (r.a) çok üzüldü. Ya Resûlullah sana daha rahat, daha güzel bir yatak hazırlamalıyız dedi.

Peygamber Efendimiz (s.a.v), Ya Ömer "Bu dünya bir misafirhane bizlerde misafirleriz. Şu dünyada ben bir yaz günü seyahate çıkan, bir ağaç altında biraz dinlendikten sonra yoluna devam eden bir yolcu gibiyim.

Bir kimse mü'min kemâlatına sahip değilse, kendisini her an bekleyen ölümü hesaba katmaz, ölümü ensesinde hissetmez. Dünyaya dalar, dünyaya ve dünyalığa gözü doymaz, saçı başı ağarsa, beli bükülse bile mal biriktirme ve yaşama hırsları hep genç kalır. Efendimizin (s.av)

buyurduğu gibi "İki deve dolusu altını olsa, üçüncüsünü ister". Bu hırs onun dinini perişan eder.

Hâlbuki Sevgili Peygamber Efendimizin (s.a.v) buyurduğu gibi bu dünyada insanın sahip olduğu üç sey vardır;

- *Birisi dünyada yiyip tükettiği,*
- *Diğeri bu dünyada giyip eskittiği,*
- *Öteki de sadaka verip âhiret için hazırladığı şeylerdir.*

Allah-u Teâlâ bu dünyada âhireti isteyip, âhiret kazanmak isteyenlere gönül iman zenginliği ve dünya güzelliği verir.

Allah-u Teâlâ dünya kazancının peşinde koşanlara da dünyayı bol bol verecek fakat onlar âhiret nimetlerinden hiçbir şey alamayacaklar.

Unutulmamalı ki; gerçek hayat âhiret hayatıdır. Dünya hayatının, Allah indinde sinek kadar değeri yoktur.

Peygamber Efendimiz (s.a.v) bu dünyaya gönül vermedi. Vefat ettiği güne kadar arka arkaya iki veya üç gün arpa ve buğday ekmeği ile karnını doyurmadı. Bazen günlerce evinde sıcak yemek pişmezdi.

O "Allah'ım Muhammed ailesinin rızkını kendilerine yetecek kadar ver" diye dua ederdi. İçine hurma lifleri doldurulmuş bir yatakta yatardı. Vefat ettiğinde, zırhı otuz ölçek arpa karşılığında bir Yahudi tüccarında rehinde idi.

Biz bu dünyaya, imtihan olmaya geldik, sebeplere sarılıp, çalışıp, çabalayıp, helâlinden çok kazanacağız. Bu kazancımızla insanlara hizmet edip, gönüllerde seyredeceğiz. Dünya kazancımızla, hem bu dünyada, hem de öbür dünyada rahat etmeliyiz. Bu da ancak kazancımızı gönlümüze sokmayıp, cebimize koyarak iyilik, güzellik, takva ve Allah yolunda harcamakla olur.

Erzurumlu Alvarlı Efe Hazretleri bunu çok güzel ifade etmiştir.

Ey oğul, dünya cebinde çok, gönlünde yok olmalıdır.

hadis 26

Sevgili Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v) buyurdular ki;

"Siz Allah'a hakkıyla tevekkül edebilseydiniz, sizleri de kuşları rızıklandırdığı gibi rızıklandırır. Sabahleyin aç çıkar, akşama tok dönerdiniz" (Tirmizî-Zühd 33).

Allah-u Teâlâ'yı göremeyiz ama O'nun varlığını bilir ve iman ederiz. O her zaman bizimledir, bize şah damarımızdan daha yakındır (Kaf-16).

Gerçek mânada iman etmiş olan kişi Allah-ü Teâlâ'ya güvenir, bu güvene tevekkül denir.

Tevekkül, Allah bana yeter, O ne güzel vekildir diyen kişinin her işinde Allah'a güvenip dayanmasıdır.

Bedir Savaşı'nda yenilen Mekkeliler, bir sene sonra, yeniden savaşmak için Medine üzerine yürüdüler fakat Allah-u Teâlâ içlerine bir korku verdi, geri dönmek istiyorlardı. Umre seyahatinden dönen Naim bin Mesud'la anlaştılar. Mekke ordusunun komutanı Ebû Sufyan ona dedi ki Medine'ye gidip Muhammed ve ashabına bizim çok kuvvetli bir ordu ile geldiğimizi söyler, onları savaştan vazgeçirirsen sana on deve veririm. Medine'ye gelen Naim bin Mesud Medine'lileri korkutmaya çalıştı, bazıları ona inandılar.

Peygamber Efendimiz bu durumu öğrenince, şöyle buyurdu;

"Bir kişi gelmese bile ben yine yola çıkacağım" ve yetmiş ashabıyla birlikte yola çıktılar ve Allah bize yeter. O ne güzel vekildir dediler.

Gerçek manada imân ve takva sahibi olan mü'minler, ölümsüz olan daima diri olan Allah'a sığınıp O'na güvenirler. Çünkü Allah-u Teâlâ O'na güvenenlere yeter (Talâk -3).

Peygamber Efendimiz (s.av), Hz. Ebû Bekir Efendimizle birlikte Sevr mağarasına sığındıklarında, müşrikler, mağaranın kapısına kadar

gelince, Hz. Ebû Bekir Efendimiz telaşlandı.

Peygamber Efendimiz (s.a.v), korkma Ya Ebû Bekir Allah (c.c) bizi korur, biz O'na güvendik. O ne güzel vekildir buyurdular.

Allah-u Zülcelâl'e inanmak insanı kanaatkâr, güçlü ve sağlıklı yapar. Yanlış yollara sapmaz, helâlinden kazanır ve helâlinden yer.

Allah-u Teâlâ'ya böyle güvenip inanmayanlar ise yanlış, haram yollara saparlar, insanları kandırırlar, rızık telaşına düşerek, haram lokma ile beslenirler.

İki şey insanı tıpkı gölgesi gibi adım adım izler. Biri eceli, diğeri de rızkı. Onlardan kaçıp kurtulmak ve zamanı gelmeden onlara ulaşmak mümkün değildir.

Bişr Hafi'nin yanına hac yolculuğuna çıkmış bir grup geldi. selâm verip saygı ve sevgilerini belirttikten sonra;

- *Ya Bişr, bizimle hacca gelmek istemez misin dediler.*

Bişr, elbette isterim ama üç şartım var, bunları kabul ederseniz gelirim.

Nedir onlar?

Yanımıza hiçbir şey olmayacağız, hiç kimseden bir şey istemeyeceğiz ve birisi bir şey verirse kabul etmeyeceğiz.

Ya Bişr yanımıza bir şey olmayalım, kimseden de bir şey istemeyelim ama üçüncü şartından olan bize verilenleri almamaya güç yetiremeyiz.

Bişr buyurdu ki;

"Siz Allah'a değil, hacılara verilen azığa güvenerek yola çıkmışsınız.

Tevekkül yolunda, insan sebeplere, tedbirlere de sarılmalıdır. Bunun için ilim ve takva sahibi olmalı ki sebepleri bilsin tedbirlere sarılsın.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) evinden çıkarken, **"Bismillâhi tevekkeltü alallahi, lâ havle velâ kuvvete, illâ billâ hûlaliyyül azîm"** duasını okurdu. Kişi evinden çıkarken, evini ailesini ve evde bulunan herkesi Allah'a ısmarlamalıdır. Çünkü koruyup gözeten ve ısmarlananların en iyisi ve yücesi Allah (c.c) dür.

Yakup Aleyhisselâm, oğlu Yusuf ve Bünyamin için, ben çocuklarımı Allah'a havale ediyorum ve O'na sığınıyorum dedi ve Allah-u Teâlâ'da;

Ya Yakup "Bana tevekkül ettiğin için çocuklarını mutlaka sana vereceğim buyurdu".

Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurmuştur ki;

"Kim Allah'a güvenip tevekkül ederse "O" kendisine yeter" (Tirmizî-Deavât 46).

Sehl bin Abdullah Hazretleri tevekkül için şöyle demiştir.

Tevekkülün alameti üçtür.

1. *Kimseden bir şey istememek.*
2. *Verileni reddetmemek.*
3. *Ele geçeni biriktirmemek.*

Tevekkül; sebeplere sarılmayı, tedbiri elden bırakmamayı ama bunlara da çok önem vermemeyi, her şeyin evvelinde Allah'ın güç ve kudretinin olduğunu, tedbirin, takdirin önüne geçemeyeceğini bilmemiz gerekir (Kuşeyrî risalesi-302).

Hamdun Kassâr'a tevekkülü sordular. Buyurdu ki;

"Bu ulaşamadığın bir makam olmuştur. İman halini sağlamlaştırmayan bir kimse tevekkül bahsinde nasıl konuşabilir".

Derler ki; mütevekkil insan, annesinin memesine sığınan bir bebek gibidir. Mütevekkil insan Rabbinden başka kimseden bir şey istemez.

Bir kişi eşi hamile olduğu halde seyahate çıkarken, Ya Rabbi eşimin karnındaki çocuğu sana ısmarlıyorum diye dua etti. O yokken eşi vefat etti. Kocası dönünce hanımının öldüğünü öğrendi. Eşinin mezarına gitti. Dua ederken, mezardan bir çocuk ağlaması duydu. Mezarı açtığında çocuğunun annesinin memesine emmekte olduğunu gördü O anda ona şöyle seslenildi;

"Ey kişi, sen bize çocuğunu ısmarladın ve onu sağ salim buldun. Annesini de ısmarlamış olmalıydın".

Allah'a tevekkül eden kul, cömert bir adamın konağında bulunan misafir bir adama benzer.

Bu durumda konakta misafir olan kişi yiyeceğini, içeceğini ve yatacağı yeri düşünmez. Bunları düşünürse ev sahibine kötü zanda bulunmuş olur.

Bir Allah dostu şöyle söylemiştir;

"Dünya Allah'ın evidir ve bizler de orada O'nun misafirleriyiz".

Bazı büyüklerimiz de "Tevekkül, kalbin Hakk'ın muhabbeti ile dopdolu olup gayrisine önem vermemektir. Gassal'ın (ölü yıkayıcının) elindeki meyyit gibi, Allah'ın hükmüne boyun eğmektir" demişlerdir.

Bir derviş, bir mağarada inzivaya çekilmiş dostunun zikri ile meşguldu…Ama suyu bitmişti. Su bulması lazımdı. Hazırlandı, tasını, kuyuya sarkıtacak ipini, ip yetmezse kuşağını ilave ederim diye kuşağını yanına aldı.

Su ararken uzakta bir su kuyusu gördü, kuşlar, kurtlar o kuyudan su içiyorlardı. Sevinçle kuyuya yaklaştı, ağzına kadar su dolu olan kuyunun suyu birden kuyunun yarısına kadar çekildi. İyi ki ipimi yanıma almışım dedi ve tasını ipe bağlayarak kuyuya sarkıttı, kuyunun suyu biraz daha aşağıya çekildi. İyi ki kuşağımı almışım diye düşündü. İpin ucuna kuşağını da bağlayarak kuyuya sarkıttı, bu sefer su iyice kuyunun dibine çekildi, yine suya erişemedi. Çaresiz kalmış ve çok şaşırmıştı. Bir ses duydu,

Sen ipine, kuşağına, tasına güvendin. O kuyudan su içen kurtlar, kuşlar gibi bize güvenseydin, sen de suya ulaşırdın.

hadis 27

Bir hadis-i şerifte şöyle buyruluyor;

"Müslüman müslümanın kardeşidir. Ona zülmetmez ve düşmanın eline vermez. Her kim kardeşinin bir ihtiyacını giderirse, Allah (c.c) da buna karşılık onun kıyâmet günü sıkıntılarından birini giderir. Her kim bir Müslümanın bir ayıbını örterse, Allah (c.c) da kıyâmet günü onun ayıbını örter" (Ebû Dâvûd- Tirmizî- Buhârî-Müslim).

Allah-u Teâlâ, Hucurat Sûresi'nde buyuruyor ki;

"Mü'minler kardeştir".

Kardeşlik kan bağı yoluyla aynı anne ve babadan gelme kardeşlik olduğu gibi, bir de Sevgili Peygamber Efendimizin (s.a.v) buyurduğu gibi, aynı imâna sahip din kardeşliği vardır.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v);

"Ey Allah'ın kulları kardeş olunuz" buyurmuştur.

Bilinmeli ki din kardeşliği, kan kardeşliğinden daha öndedir, daha değerlidir.

Kardeşlik ancak mü'minler arsında olur. Mü'min ile kâfir arasında kardeşlik söz konusu değildir.

Din kardeşliğine "ihvân" denir. Kendin için istediğini kardeşin için istemen, onu sevindiren şeyin seni de sevindirmesi, Onu üzen şeyin seni de üzmesi, senden yardım isteyince yardım etmen din kardeşliğimizin temelidir.

Kardeşinin durumunu iyi araştırmalısın. Hiçbir ihtiyacı senden gizli kalmamalı, onu senden istemek zorunda bırakmamalısın. Hastalandığı zaman ziyaretine gidilmeli, günah işlediği zaman üzülüp onun için tevbe etmeliyiz.

Arkadaşlarımızla, komşularımızla, içinde bulunduğumuz insanlarla kardeşçe, çok güzel geçinmeliyiz. Onlar hakkında hep güzel düşünüp, güzel söylemeliyiz. Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v), "Hüsn-ü zan imânın güzelliğindendir" buyurmuştur.

Bir gün rahmetli M. Ali DENİZ hocamın bulunduğu bir sohbete katılmıştım. Hocam oradaki insanları mübarek eliyle göstererek,

- *Mehmet Bey oğlum, bu insanları görüyor musun bunların hepsi gül, hepsini gül olarak gör, eğer diken arıyorsan kendine dön nice dikenleri kendinde bulabilirsin buyurmuştu.*

Bir mü'minin kardeşi bildiği, kardeşi olarak gördüğü kişi de eksik, noksan, çirkinlik aramamalı çünkü güzel olma, çirkin olma gibi olaylarda yaratılanın yapabileceği hiçbir şey yoktur. Yaratan öyle yaratmıştır. Hiç kimse, bir kardeşini kılığından, kıyafetinden, şeklinden, görünüşünden dolayı küçümsememeli, hor görmemelidir.

Sevgili Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurmuştur;

"İnsanların değer vermediği, saçı başı dağınık elbisesi tozlu nice kimseler vardır ki; Allah'a yemin etseler, Allah onların yeminini doğru çıkarır (Buhârî).

Mü'min, kardeşinin gizli hallerini araştırmamalı. Peygamber Efendimiz (s.a.v), başkalarının konuştuklarını dinlemeyi, onların gizli hallerini, ayıplarını araştırmayı yasakladı. Gıybet edip, insanların gizli hallerini araştıranlar için, Peygamber Efendimiz (s.av) şöyle buyurmuştur;

"Onlar dilleriyle imân eden, ancak imân henüz gönüllerine inmeyen kimselerdir".

Abdullah İbn Mesud (r.a) âlim bir sahabe efendimizdi. O'na birisini getirdiler.

- *Bu adam çok şarap içen birisidir. Cezasını ver dediler.*

Abdullah İbn Mesud (r.a) bu iddiaya hiç önem vermedi. Başkasının gizli hallerini araştırmayı İslamiyet yasakladı. Eğer bu kişinin bir kusuru, ayıbı kendiliğinden ortaya çıkarsa, o vakit gereğini yaparız dedi.

Müslüman, kardeşinin kendisine emanet ettiği sırrını saklamalı, başkasının mutluluğuna göz dikip onu bozmamalıdır.

Mü'min, kardeşini üzecek, ona sıkıntı verecek şeylerle mücadele

etmeli, onları bir düzene koymaya çalışmalıdır. İnsanların ayağına takılacak, yoldan geçmesine engel olacak şeyleri yoldan kaldırmak, yolu temizlemek önemli bir hizmet, önemli bir sadakadır. İnsanı cennet bahçelerine ulaştırabilecek bir sevaptır.

Müslüman kardeşini seven, O'nu rahatsız edecek olaylardan uzak duran kişidir. Kâmil bir Müslüman da aşağıdaki özellikler mutlaka bulunmalıdır;

- *Kötü kokuları insanlar da sevmez, melekler de sevmez. Soğan, sarımsak yiyen kişi bu şekilde mescide ve insanların arasına çıkmaz.*
- *Borçluya kolaylık gösterir. Borçluya kolaylık gösteren kişilere Peygamber Efendimiz (s.a.v) ;*
- *"Allah (c.c) onlara rahmet etsin" diye dua etmiştir.*
- *Ticari ahlâka uyar, pazarlığı bozmaz, istifçilik yapmaz.*
- *İki yüzlü olmaz, olduğu gibi görünür.*

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v);

" En kötü insanlar ikiyüzlülerdir. Onların 'âhirette ateşten iki dili olacaktır" buyurmuştur.

- *Kardeşi ile alay etmez, ona kötü lakap takmaz.*
- *Kimseyi çekiştirmez.*
- *Kimsenin evine izin almadan girmez.*
- *Kimseyi kıskanmaz, kimseye kin tutmaz.*
- *Mü'min kardeşinden yüz çevirmez, ihtiyacı olduğunda onu yardımsız bırakmaz.*

Böyle bir Müslümanda **"Ya Vedud"** esması tecelli etmiştir. O hem sever, hem de sevilir. Kendisi için isteyip sevdiğini arkadaşı, komşusu, misafiri içinde isteyip sever. Böyle bir mü'minin imanı kemâle ulaşmıştır. Artık o ibadetini Allah-u Teâlâ'yı görür gibi yapar ve O; Allah (c.c) ve Resûlünü her şeyden üstün tutan, yaptığı her işte, attığı her adımda Allah rızasını arayan, kendi için sevdiğini başkaları için de isteyen, kendi için arzu etmediği bir musibeti, hiçbir insan için arzu etmeyen, İslam ile mutluluğa ve kemâle ulaşmış mutlu bir Müslümandır.

hadis 28

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki;

"Bir kimse güzelce abdest alır sonra sırf namaz kılmak için camiye giderse, camiye girinceye kadar attığı her adım sebebiyle derecesi bir basamak yükselir ve bir günahı bağışlanır.

Camiye girince de, namaz kılmak için orada durduğu sürece, tıpkı namaz kılıyormuş gibi sevap kazanır.

Biriniz namaz kıldığınız yerden ayrılmadığı, orada kimseye eziyet etmediği, abdestini bozmadığı sürece melekler;

Allah'ım O'na rahmet et.

Allah'ım O'nu bağışla.

Allah'ım O'nun tövbesini kabul et diye dua ederler (Buhârî-Salât- Müslim-Taharet- Ebû Dâvûd- Salât).

Namaz en önemli ibadetimizdir. Allah-ü Teâlâ bütün ibadetleri Cebrail (a.s) vasıtasıyla bildirdiği halde namaz ibadetini, Resûlünü bizzat huzuruna çağırarak, Miraç'ta bizzat emretmiştir. Bu nedenle çok önemlidir ve İslamın beş temel esasından biridir.

Peygamber Efendimiz (s.a.v) namazı, "Gözümün nûru" diye överken, Allah-u Teâlâ da namazı "İmân" diye adlandırmıştır. Bakara 143'de; "Allah (c.c) sizin imânınızı boşa çıkarmayacaktır" buyrulmuştur. Namaz imândan sonra ibadetlerin en faziletlisidir.

Kişi namaz kılarken dış yönüne gereken itinayı gösterip farzlarına, sünnetlerine dikkat ettiği gibi, namazın iç yönünü ifade eden huşûya da özen göstermelidir. Kişi mâsivâdan kurtularak bütün içtenliğiyle, kalbiyle Rabbine yönelmelidir.

Meşhur Zahid Hâtim-i Esam, dostu Âsım bin Yusuf"u ziyarete gider. Âsım ziyaretine gelen dostuna sorar;

- *Ya Hâtim, namazını güzel kılar mısın?*

- *Evet der Asım.*
- *Nasıl kılıyorsun anlatabilir misin?*
- *Namaz vakti yaklaşınca güzelce abdest tazeliyorum. Sonra namaz kılacağım yere varır dururum her uzvum namaz için sükûnet bulur. Kâbe'yi iki kaşımın arasında, makam-ı İbrahim'i göğsümde, Allah-u Teâlâ'yı, üzerimdeki ve kalbimdeki her şeyi bilir kabul ederim. Sanki ayaklarım sıratın üstündedir. Sağımda cennet, solumda cehennem, arkamda ölüm meleği vardır. Kıldığım namazımı son namazım diye kılarım. İhsân duygusu ile tekbir alır, tefekkürle sûreleri okur, tevazu ile rükûa varır, tazarru ile secde ederim. Kemâl-i edeple oturur, ümitle teşehhütte bulunur, sünnet üzere selâm veririm. Namazdan sonra da korku ile ümit arasında olurum.*

Âsım bunları duyunca ağlamaya başladı. Ben böyle hiç namaz kılmadım dedi (Ruhû'l Beyân).

İsmail Hakkı Bursevî (r.a) buyuruyor ki;

Namaz konusunda insanlar derece derecedir.

1. *Namazı kabul etmeyenler (Ebû Cehil ve onun gibiler).*
2. *Namazı kabul edip kılmayanlar.*
3. *Namazı bazen kılıp bazen kılmayanlar.*

Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki;

"Kim bir vakit namazı terk eder ve namazın vaktini geçirirse, o kimse yıllarca cehennemde kalır. İslam âlimleri namazı terk etmek ve vaktini geçirmenin büyük günahlardan olduğunu belirtmişlerdir.

- *Namazı kabul edip; vaktinde, zamanında ve bütün şartlarıyla kılmaya özen gösterenler.*

Sevgili Peygamber Efendimiz namazı en güzel kılanların başındaydı. Allah-u Teâlâ buyurdu ki;

"Senin Rabbin, şüphesiz bilir ki, sen gecenin üçte ikisinden biraz azını ibadetle geçirmektesin (Müzemmil-20). De ki; benim namazım, ibadetlerim, hayatım ve ölümüm âlemlerin Rabbi olan Allah içindir (En'âm 162).

Ashab-ı Kiram Efendilerimiz de Peygamber Efendimiz (s.a.v) gibi namazlarında huşû içerisindeydiler çünkü "Huşû içerisinde, namaz

kılanlar kurtuluşa erişenlerdir ve onlar ibadet ve namazlarını devamlı korurlar, onlar ki Firdevs Cenneti'nin vârisleridir (Mü'minin Sûresi 10-11)".

Allah-u Teâlâ, beş vakit namazda bütün meleklerin ibadetlerini topladı çünkü meleklerin bir kısmı kıyamda, bir kısmı rükûda, bir kısmı secdede Yüce Mevla'larına zikir ve ibadetle meşguldürler. Müslümanlar beş vakit namaz kılınca, Allah-u Zülcelâl melekût âleminin ibadetlerinin ecrini onlara verecektir.

Bir kul kıyamet gününde, ilk olarak namaz borcundan hesaba çekileceklerdir. Bu hesabı iyi verirse, diğer hesapları kolay geçecek, namaz hesabını veremez ise diğer hesaplarını hiç veremeyecek perişan olacaktır (Tirmizî).

Birisi Peygamber Efendimizin (s.a.v) huzuruna gelerek, Ya Resûlullah cennete yaklaşmak, cehennemden uzaklaşmak için ne yapmalıyım.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki;

- *Allah'a ibadet edip ondan başkasını tanrı yerine koymamayı.*
- *Namaz kılmayı.*
- *Zekât vermeyi.*
- *Akrabayı görüp gözetmeyi tavsiye etti (Buhârî-Müslim).*

Namaz kılarken kul Rabbinin huzurunda olduğunu, onun kapısını çaldığını, O'nunla konuşup yalvarıp yakaracağını düşünmelidir. Eğer kul "Allahu ekber" diye tekbir alıp namaza başlarken, dünyayı elinin tersiyle arkaya atabilmişse, Allah onu huzuruna kabul eder. Bu nedenle Peygamber Efendimiz (s.a.v) Allah'ı görüyormuş gibi ibadeti tavsiye etmiştir. Kul Allah-ı görmese de, Allah (c.c) onun her halini görüp bilmektedir (Hadid-4).

Namaz kılan kulunun üzerine Allah-u Teâlâ'nın Vech-i ilâhisinin azamet nurları yağar, kulunun nefsinin eğriliklerini düzeltir. Böylece kulunun kıldığı namazı ile miracı gerçekleşmiş olur.

Vaktiyle Horasan'da çok adil bir hükümdar varmış. Köylerde devamlı hırsızlık oluyor fakat hırsız yakalanamıyormuş.

Hükümdar vezirini çağırarak;

- *Bu eşkiyayı yakalayın yoksa çok sıkıntı olur dedi.*

- *Kolluk kuvvetleri, köyden köye ayakkabı tamirciliği yaparak dolaşan birisini hırsız diye yakalayıp zindana koydular.*
- *Hükümdara hırsızın yakalandığını haber verdiler. O gece hükümdarın rüyasında sarayı başına yıkılır. Uyanır her halde çok yedik ondandır dedi. Yattı, yine aynı rüyayı gördü.*

Sabahleyin vezirine sordu. Biz yanlış bir iş yapıp bir gönül yıktık mı? Bu gece rüyamda sarayım başıma yıkıldı. Zindanda kim var?

- *Dün yakalanan hırsız var efendim.*
- *Zindancı başını bana getirin.*
- *Zindancı başı gelince, padişah sorar,*
- *Dün yakalanan hırsız ne yapıyor?*
- *Efendim devamlı namaz kılıp, ağlayarak dua ediyor.*
- *Onu bana getirin.*
- *Ayakkabı tamircisi yaşlı insanı getirirler. Efendim ben köyler arası dolaşan bir tamircisiyim, beni hırsız diye yakalayıp zindana attılar.*
- *Hükümdar ondan özür diledi, gönlünü yapacak kadar altın verdi. Hakkını helâl et ve bir sıkıntın olursa bana gel dedi.*
- *Hükümdarım hediyeni aldım ve kabul ettim, hakkımı da helâl ettim ancak bir sıkıntım olunca size gelmem. İki rekât namazım, 3-4 damla gözyaşımla sarayınızı başına yıkan Rabbim varken ben kimseye gitmem!*

hadis 29

Ebu Zerr el Gifârî (r.a)'dan Resûlullah Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurmuşlardır;

"Her nerede olursan ol, Allah'tan kork. Kötülüğün peşinden bir iyilik yap ki onu mahvetsin. İnsanlara da güzel ahlâk ile muamele et (Tirmizî-Hanbel-Dârimî)".

Ebu Zerr el Gifârî son derece âbid ve zâhid bir sahabe efendimizdi. Halkı zühd ve kanaata davet eder ihtiyaçtan fazla biriktirmenin caiz olmadığını söylerdi. İlk Müslümanların arasındaydı.

Allah korkusu, Allah-u Teâlâ'nın her şeyi bilip, gördüğü, duyduğu ve bir gün bunların hesabını soracağı esasına dayanan bir korkudur.

Allah korkusu, "Ey Allah'ım seni her şeyden çok seviyorum diyen âşık-ı sadıklar da en üst düzeydedir. Onların korkusu bu sevgilerinin gereğini yapamama korkusudur. Allah sevgisi ve korkusu aynı ölçüdedir. Korku ne derecede ise, ona olan sevgi ve itaat da o derecededir.

Allah korkusunu en güzel yaşayan âşık-ı sadıklar her zaman sevgilinin huzurunda olduklarının murâkebesi, müşahedesi ve muhasebesi ile her zaman edepli, her daim abdestli, her nefes de zikirli, her nimet de şükürlü ve her bakışta ibretli ve tefekkürlüdürler.

Hz. Musa, Allah'ım bana bir dostunu göster diye niyazda bulundu.

- *Ya Musa filan dağdaki mağarada yaşayan birisi var o benim dostumdur.*

Hz. Musa denilen yerdeki mağarada bir adam gördü. Üstünde beyaz bir elbise, elinde tesbih, boynu bükük, zayıflamış yaşlı birisiydi. Bir kerpiç tuğlayı yastık olarak kullanıyordu.

- *Ya Rabbi bu mu senin dostun?*
- *Evet, Ya Musa benim dostum o! Ancak, beyaz elbisesinin, tesbihinin ve yastık olarak kullandığı kerpiç tuğlanın hesabını vermeden cennetime giremez!*

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki;

"Hikmetin başı Allah korkusudur. En akıllınız Allah'tan en çok korkanınız, emir ve yasaklara uyanınızdır.

Yahya bin Muaz Hazretlerine (r.a) sormuşlar;

- *Kıyâmet günü insanlardan en rahat olanlar kimlerdir?*
- *Dünyada iken Allah'tan en çok korkanlarınızdır diye cevap vermiştir.*

Lokman Sûresi'nde şöyle anlatılır;

"Oğulcağızım hakikat şu ki yaptığın iyilik veya kötülük bir hardal tanesi kadar küçük olsa, üstelik bir kaya içinde yahut göklerde ve yerin içinde gizlenmiş olsa, yine de Allah (c.c) onu meydana çıkarır ve hesabını görür (Lokman 31/16).

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki;

İnsan kıyâmet günü şu beş şeyden sorguya çekilmedikçe yerinden ayrılmaz.

1. *Ömrünü nerede ve nasıl geçirdin?*
2. *Yaptığın işleri ne maksatla yaptın.*
3. *Malını nereden kazandın.*
4. *Nerelere harcadın.*
5. *Vücudunu nerede ve ne sûretle yıprattın.*

İnsanız elbette yanlışlarımız, hatalarımız, noksanlarımız olacak, Rabbimiz bizden hata etmememizi değil, yaptığımız hata ve yanlışlarda ısrar etmememizi istiyor.

Büyüklerimiz, attan düşmeyen yiğit olmaz derler. Yiğit düştüğü yerden tevbe ederek kalkar ve Rabbine sığınır.

Hz. Ömer Efendimiz (r.a) bir günah işlediği zaman, karşısında bir insan varsa özür diler, helallik ister sonra da bir sadaka verir. Daha sonra da iki rekât namaz kılarak rabbine sığınırmış.

Allah korkusu diğer korkulara benzemez dünyevi korkularda insan korktuğu şeyden uzak durmaya çalışır. Allah korkusu olan kişinin ise korkusu arttıkça daha çok Allah'a yaklaşmaya çalışır, seherlerde Allah korkusu ile gözyaşları döker. Âşık-ı sadıklarda sevgi ile korku iç içedir, sevdikçe korkusu, korktukça sevgisi artar.

Bu durum Allah-u Teâlâ'nın hoşuna gider ve kendisinden bu şekilde korkanlara A'râf -20' de şöyle buyurmuştur;

"Kendi kendine yalvararak ve ürpererek, yüksek olmayan bir sesle sabah akşam Rabbini an. Gafillerden olma".

Allah'ın korkusu kişiyi gafletten kurtararak Allah'a yöneltir. Allah sevgisiyle gecelerde, seherlerde uyanık olup zikreder, gözyaşı döker.

İsmail Hakkı Bursevî Hazretleri buyuruyor ki;

"Allah korkusu; amellerdeki eksiklik korkusunu, son nefesteki belirsizlik korkusunu ve önceden yazılan hükmün ne olduğunu bilmeme korkusunu içine alır".

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki;

"Kalem kıyâmete kadar olacak şeyleri yazdı ve kurudu" (Buhârî-Kader, Tirmizî-İmân).

Allah-u Teâlâ, Rabbinin huzuruna korku ile çıkacaklar için iki cennet hazırladığını "Rabbinin huzurunda durmaktan korkanlar için iki cennet vardır" (Rahman -46) buyurmuştur.

Hz. Ebû Bekir Efendimiz, çok susadığı bir zamanda getirilen sütü içmiş ve getiren hizmetçisine bunu nasıl aldın diye sormuş;

- *Fal baktığım parayla cevabını alınca, haram lokma korkusu ile elini boğazına sokarak kusmuştur. Rahman Sûresi'nin 46. Âyeti bu olay üzerine inmiştir. Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v), Hz. Ebû Bekir'e " Allah sana rahmet etsin, senin hakkında âyet indi. Günah işlemeye niyet edip de, Allah korkusundan günahı terk eden herkes bu âyetin hükmüne girer" buyurdu.*

Hasan-ı Basrî Hazretleri bol bol kahkaha atan birisine hayret eder ve sorar;

- *Ey oğul sıratı geçtin mi?*
- *Hayır.*
- *Peki, gideceğin yerin cennet veya cehennem olduğunu biliyor musun?*
- *Hayır.*
- *O halde, ey oğul el insaf, bu kahkahaların ne?*

Hucurât Sûresi 13'de;

"Hiç şüphe yok ki Allah'ın yanında en şerefli ve en değerli olanınız O'ndan en çok korkanınızdır".

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyuruyor ki;

"Allah korkusundan mü'minin kalbi ürperdiği vakit, ağacın yaprakları gibi günahları dökülür" (Taberânî- Beyhaki).

hadis 30

Muaz bin Cebel (r.a); Peygamber Efendimize;

Ey Allah'ın Resûlü, amellerin hangisi Allah-u Teâlâ'ya daha sevimlidir? diye sordu.

Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki;

"Ya Muaz, amellerin en faziletlisi ölünceye kadar sürekli Allah'ı zikretmektir.(Buhârî-Müslim-Tirmizî-Ebû Dâvûd).

Allah'ı sevmenin en belirgin delili, O'nu zikretmeyi sevmektir.

Bir mü'mine üç şey çok yakışır:

1. *Allah'ı zikreden dil.*
2. *Şükreden kalp.*
3. *Sürekli amel.*

Allah (c.c) katında derecesi en üstün olanlar aşkla, tefekkürle devamlı O'nu zikredenlerdir.

Selmân-ı Fârisî Hazretlerine sordular;

- *En üstün, en değerli ibadet hangisidir?*

Buyurdular ki;

"Siz Kur'an-ı Kerim'i okumaz mısınız? Ankebût-45'de zikir en büyük ibadettir" buyrulmaktadır.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki;

"Elbette bu kalpler demirin paslandığı gibi paslanır".

- *Ey Allah'ın Resûlü, kalplerin cilası, pasının giderilmesi nasıl olur diye sorulunca, buyurdular ki;*

"Allah'ı çok zikretmek ve kitabını okumaktır. Namaz, Kur'an tilaveti, sohbet ve bütün tesbihatlar, Allah'ı zikretmektir.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki;

"Kucağında para dolu bir adam olsa ve bu paraları Allah (c.c) yolunda harcasa, bir de Allah'ı çok zikreden biri olsa, Allah'ı zikreden daha üstündür".

Yine Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki;

"Cennete girenler hiçbir şeye üzülmeyecekler ancak dünyada iken zikirsiz geçen zamanlarına çok üzülecekler".

Allah-u Teâlâ, zikreden kulları ile iftihar eder.

Allah (c.c) meleklerine, bakın şu beni zikreden kullarıma…

- *Nefsânî isteklerine,*
- *Şeytanın tasallutuna,*
- *Şehevi arzularına,*
- *Dünyevi sıkıntı ve ihtiyaçlarına rağmen beni zikretmekten geri durmuyorlar.*

Ey meleklerim; Sizde ise bunların hiçbirisi yokken beni zikrediyorsunuz. Bu nedenle, insanoğlunun zikri sizin zikrinizden çok değerlidir.

Hz. Muhammed Mustafa (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) Allah-u Teâlâ'yı zikreden bir topluluğun yanına geldi;

- *Burada niçin toplandınız?*
- *Allah'ı zikretmek, O'na hamd etmek için toplandık.*
- *Allah'a and olsun mu? Bunun için mi toplandınız?*
- *And olsun, Allah'ı zikretmek için toplandık Ya Resûlullah.*

Peygamber Efendimiz (s.a.v) tebessüm ederek, ben size yemin ettirdim çünkü Cebrail (a.s) gelerek, Allah-u Teâlâ'nın sizinle iftihar ettiğini bildirdi.

Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki;

"Kabirden daha fazla tüyler ürperten korkunç yer görmedim".

Hz. Osman (r.a) bir kabrin yanından geçerken ağladı. Sebebini sordular;

- *Kabir müthiş bir yerdir, kabir imtihanından geçen diğer imtihanları kolay verir.*

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki;

"İnsanı kabir azabından kurtaracak olan zikrullahtır. Allah'ı devamlı zikretmek kişiyi kabir azabından kurtaracaktır".

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) her namazdan sonra;

"Ya Rabbi kabir azabından sana sığınırım" diye dua ederdi.

Hz. Peygamber Efendimiz (s.a.v);

- *Ya Ebû Rezzin, sana dinini güçlendiren şeyi öğreteyim mi?*
- *Anam, babam sana feda olsun! Öğret Ya Resûlullah*

Zikir meclisleri çok önemlidir, O'na iyi yapış ve ne zaman yalnız kalırsan gücün yettiği kadar Allah'ı zikret.

Zikrin zamanı yoktur. Her vakitte zikredilebilir. Bir Hadis-i şerifte şöyle buyrulmuştur;

"Dört zikir vardır ki, abdestsiz olanlar bile onları zikrederler. Bunlar Subhânallah, Elhamdülillah, La İlâhe İllallah ve Allah-u Ekber'dir. Abdestli zikretmek Hakk dostlarının adabındandır".

Hazreti Resûlullah (s.a.v);

- *Bu dünyadaki cennet bahçelerinden çokça istifade ediniz.*
- *Cennet bahçeleri neresidir Ya Resûlullah?*
- *Zikir halkaları, meclisleri, cennet bahçeleridir.*

Ebû Hüreyre (r.a) buyuruyor ki;

"Biz nasıl gökyüzündeki yıldızları seyrediyorsak, gök ehli de zikredilen evlerin nûrunu gökyüzünden seyrediyorlar.

Zikr-i hafî, zikr-i cehrîden yetmiş derece daha üstündür.

Zikr-i hafî; Allah (c.c) ile kulu arasında bir sırdır.

- *Melek bilmez.*
- *Şeytan yaklaşamaz.*
- *O'nu ancak Allah (c.c) bilir.*

Gafletle oturulan bir topluluğa uğrayınca, onların arasında da Allah'ı zikretmeye devam etmelidir. Allah'tan gafil olanların arasında zikreden kişi, savaştan kaçanlar arasında kaçmayıp Allah (c.c) yolunda savaşan kişi gibidir.

Cenab-ı Hakk, birisiyle dost olmak isterse, kendisine zikir kapısını açar. O kişi zikirden hoşlanıp devam ettiğinde yakınlık kapısını açar.

İmam-ı Kuşeyrî buyuruyor ki;

"Allah'a giden yolda zikrullah temel şarttır. Devamlı zikir haricinde hiç kimse Allah'a ulaşamaz. Kul hem dili ile hem de kalbi ile zikir halinde olmalıdır".

Dervişlerin cezası, zikirlerinin kesilmesidir.

Ebû Ali Dekkâk Hazretleri buyurdular ki;

"Zikir veliliğin fermanıdır. Zikirden mahrum olan kimse velilikten azledilir".

Derler ki;

Allah'ı zikretmek müridlerin kılıcıdır. Onlar düşmanlarına karşı, zikrullah kılıcıyla savaşırlar.

Bela ve musibet gelince kul zikrullah ile Allah'a sığınırsa kendisine yönelen kötülük yolunu değiştirir.

Allah (c.c) bir hadis-i kutsîde buyuruyorlar ki;

"Beni zikredenin velisi, dostu ve sohbet arkadaşı olurum".

Allah'ı hakkıyla zikredip, tefekkür edene hiçbir şey, hiçbir mahluk zarar veremez.

İbrahim Havvâs Hazretleri ile yolculuğa çıkan bir müridi anlatıyor;

Çölde gidiyorduk, yılanları bol olan bir yere vardık. Abdestlerimizi aldık ve yattık. Yılanlar ortaya çıktı. Ben Ya Pir diye bağırdım. İbrahim Havvâs Hazretleri bana Allah'ı zikret dedi. Zikre başladım, yılanlar gitti sabaha kadar böyle sürdü. Sabahleyin kalkıp giderken, baktım ki İbrahim Havvâs Hazretleri'nin yattığı yerin yanında koca bir yılanın yattığını gördüm.

- *Şeyhim bu yılanın yanında nasıl uyudunuz?*
- *Çoktan beri böyle güzel uyumamıştım. Ey oğul, Allah'a tevekkül eden zikir ehline hiçbir şey zarar veremez.*

Zikir, Allah (c.c) nin nûrudur. Kalbi tamamen nûrlandırdığı zaman, kalp de gözü nurlandırır. Kişi görür bir göze sahip olur.

Kullukta en üst makam "İhsân" makamıdır. Buna murâkebe veya huzur makamı da denir. Bu makamda kişi Allah-u Teâlâ'yı müşahede ederek zikreder. Zikreden zakir, zikredilen (Mezkûr) de yok olmuştur.

İşte, en güzel en efdal zikir, İHSÂN makamında yapılan zikirdir.

Zikir, insanın nefsini kıran, O'nu Allah'a yaklaştıran bir NİMET-İ İLÂHİDİR.

İnsanın kendini üstün görüp kibir ve ucub'a yakalanmaması için zikrullah şarttır.

Said-i Nursî Hazretleri, kişinin zikrullah sayesinde enaniyeti kaybolur, nefsinin sıkıntıları bir bir kaybolur gaflete düşmekten kurtulur. Gafletle yapılan zikirler bile ilâhi feyizden yoksun değildir buyurmaktadır.

Aziz Mahmut Hudâyi Hazretleri, zikir kalbin şifası, ruhun gıdasıdır. Nefsimize karşı büyük etkisi vardır buyuruyor.

Allah'a karşı yakınlık elde etmek için zikir lazımdır.

Zikrin fazileti çok büyüktür. Bunu ifade etmek için Cenab-ı Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuşlardır;

"Dikkat edin size, düşmanlarınızla karşılaşıp onların sizin boynunuzu, sizin de onların boyunlarını vurmanızdan daha faziletli bir amel söyleyeyim mi? İşte o Allah'ı zikirdir (Tirmizî- Deavât)".

Allah'ı zikir çok geniş kapsamlı bütün ibadetlerin başı, çok faziletli bir ibadettir. Zikir sadece tehlil, tesbih, tekbir, tilavet ve duaya mahsus değildir. Bilakis Allah-u Teâlâ'ya kulluk taatı ve gayreti içinde olan herkes zakirdir, zikrediyor demektir (Ruhû'l Beyân).

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyuruyor ki;

"Ey insanlar, Allah'ı zikrediniz. Rabbinizin yanında amellerinizin en hayırlısı, en verimlisi, derecelerinizi en çok yükseltecek olanı, Allah rızası için altın ve gümüş dağıtmaktan daha sevaplı, düşmanınızla çarpışıp bu yolda ölmekten ve sevaplı öldürmekten daha faziletlisi nedir biliyor musunuz? Allah'a zikretmektir".

Zikir insanı, Mezkûr olan (Anılan) Allah (c.c) nün huzuruna götürür. Nûr makamında Allah-u Teâlâ'yı müşahede ettirir.

Ey Allah'ım dünya seni zikretmekle güzelleşir. Bizi seni daim zikredenlerden eyle, âmin.

hadis 31

Sevgili Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v) Efendimiz şöyle buyurmuştur;

"Allah'a ve âhiret gününe inanan kimse komşusuna ikram etsin. Allah'a ve âhiret gününe inanan kimse komşusunu rahatsız etmesin (Buhârî-Edep-Müslim).

Allah-u Teâlâ Nisa 36'da; Takva sahibi mü'minlerin iyi davranışlarını sıralarken, komşu haklarına çok önem vermiştir.

Allah-u Teâlâ Nisa 36'da; Ana babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yakın arkadaşa, yolcuya ve ellerimizin altında bulunanlara (Hizmetçi ve benzerlerine) iyi davranın. Allah kendini beğenen ve daima böbürlenip duran kimseleri sevmez.

Bir zamanlar köylerimiz, kasabalarımız, büyük şehirlerde mahallelerimiz bir aile gibiydi. Herkes birbirini bilir, tanır, kimin ihtiyacı var, kim hasta, kim yolcu, kimin oğlu kızı evleniyor, kim askere gidecek bunlar bilinirdi. Komşuluk hukukunun, sevgisinin ve dinimizin gerçekleri yerine getirilerek komşular ziyaret edilir, hediyeler verilir, hal hatır sorulurdu. Şimdi maalesef şehirler çok büyüyüp, hayat zorlukları arttıkça, komşu komşuyu tanıyamaz hale geldi.

Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyuruyor ki;

"Komşusuyla ilişkisini kesmeyen, onu görüp gözeten, ona ikramda bulunup iyilik eden gerçekten mü'mindir(Tirmizî-Zühd)"

ve devam ederek buyuruyorlar ki;

"Allah'a ve âhiret gününe inanan kimse, komşusuyla ilişkisini kesmesin (Buhârî-Edep)".

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) Ebû Zerr (r.a) Hazretlerine;

- *Ya Ebû Zerr çorba yaptığın zaman suyunu biraz fazla koy da komşuna da ikram et çünkü yanı başındaki komşunuzun aç*

olduğunu bile bile tok yatan kimse mü'min değildir (Buhârî-Edep).

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyuruyor ki;

"Bir harcama yapılıp, bir şeyler alınacağı zaman önce aile fertlerine gereken yapılmalı. Artanlar akrabalara masraf edilmeli, kalanlar da sağ ve soldaki komşulara verilmelidir. Verip ikram etmeye de kapısı en yakın komşudan başlanmalıdır.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v); Cebrail (a.s) komşu hakları konusunda bana o kadar çok şey söyledi ki, neredeyse komşuyu komşuya mirasçı kılacak zannettim buyurmuştur (Buhârî-Edep-Müslim-Birr).

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) komşu hukukunu anlatmaya devam ederek **"Yapacağı fenalıklardan komşusu güven içinde olmayan vallahi imân etmiş olmaz ve cennete giremez buyurmuşlardır (Buhârî-Edep-Müslim-imân).**

Bir sohbette komşusuyla iyi geçinmenin öneminden bahsetmiş, komşusuyla dargın olup, iyi geçinmeyen kişinin tevhid şuurundan ve zevkinden mahrum olduğunu söylemiştim. Sohbetten ayrılırken evin hanımı beni bir köşeye çekerek edeple;

- *Mehmet Bey, karşı komşum çok huysuz. Onunla nasıl geçinebilirim?*
- *İyi komşuyla herkes güzel geçinir, yiğitlik imânın güzelliği kötü komşusuyla iyi geçinmekle olur.*
- *Demesi kolay, bana bir yol gösterin.*
- *Hanımefendi, Hz. Mevlânâ ölümüne yakın oğlunu yanına çağırmış. Oğlum seni sevmeyen komşunun seni sevmesini istiyorsan 40 gün değişik yerlerde yeri geldikçe komşunun çok güzel insan olduğunu söyle. Ey oğul dilden gönüle yollar vardır. Düşmanın, sevmeyeninin dost olduğunu görürsün.*

Hz. Mevlânâ'nın öğüdüne uyarak dilimizle, selâmımızla, güler yüzümüzle sevmeyen komşumuzu sevecen yapabiliriz.

Sahâbe efendilerimizden birisi;

Ey Allah'ın elçisi, falan kadın geceleri çok ibadet ettiği, gündüzleri oruç tuttuğu, iyilik ve hayırlar yaptığı halde, komşusuna diliyle eziyet ettiği söyleniyor. Onun hakkında ne buyuruyorsunuz?

Onda hayır yok. O cehennemliktir buyurdular.

hadis 32

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v) buyurdular ki;

Hac Allah'a ve Peygambere imân etmekten ve Allah yolunda cihad etmekten sonra gelen en üstün ibadettir (Buhârî-İmân-Müslim-İmân).

Bir kimse haccetmek için evinden çıktığı andan itibaren kötü söz söylemez ve büyük günah işlemezse, annesinden doğduğu gibi günahsız olarak evine döner (Buhârî-Müslim).

Allah-u Teâlâ'nın kabul ettiği haccın karşılığı cennettir (Buhârî-Müslim).

Hac İslamın 5'nci Emridir ve gücü yeten her mü'min için farz bir ibadettir. Umre ise sünnettir ancak umreye başlayınca onu tamamlamak farz olur.

Bakara 196'da belirtildiği gibi, yalnız Allah'a ibadet maksadıyla hac yapılmalı, helâl rızıkla yapılmalı, dünyevi hiçbir maksadı bu ibadete katmamalıdır.

Denmiştir ki;

Avamın hacc Kâbe'ye yönelmek, onu ziyaret ve tavaf etmek iken, havas'ın haccı Kâbe'nin sahibi Allah'a yönelmektir.

Kâbe'yi ilk tavaf eden insan Hz. İbrahim'dir. Hz. İbrahim, malını misafirlerine, canını Canânı (Rabbi) için ateşe, oğlunu yine rabbi için kurbana ve gönlünü de

Rahmân'a verdi. Hz. İbrahim'in bu hali Allah-u Teâlâ'nın çok hoşuna gitti. Allah (c.c) da ona kendi dostluğunu ve oğlu İsmail ile birlikte yaptığı Kâbe'yi ilk tavaf etme bahtiyarlığını lütfetmiştir.

İbn Abbas (r.a) şöyle demiştir;

"Allah-u Teâlâ Hz. Adem'i cennetten yeryüzüne indirdiği vakit,

- *Ey Adem git ve benim için bir ev yap, meleklerimin, arşımın etrafında dolaşıp beni zikrettikleri gibi, onu tavaf et ve onun yanında beni zikret.*

Hac 26' da Allah-u Teâlâ Hz. İbrahim'e;

"Bana hiçbir şeyi eş koşma, tavaf edenler, ayakta ibadet edenler, rükû ve secde edenler için evini temiz tut" buyurmaktadır.

Allah-u Teâlâ Kâbe'ye evim buyuruyor. Bir hadis-i Kutsî'de;

"Âlemlere sığmam ancak bir mü'minin gönlüne sığarım buyruldu".

Dâvûd (a.s)'a şöyle vahiy geldi;

"Benim için gönül evini temiz tut çünkü benim azamet nazarım kalbe iner. Bunun üzerine;

Dâvûd (a.s), Ya Rabbi hangi ev seni alır, sen hangi eve sığarsın ki? Senin azamet ve celaline layık ev hangisidir?

Şöyle buyruldu;

"Mü'min kulumun gönlüdür. Demek ki Kâbe'den maksat gönüldür".

Hz. Dâvûd, Ya Rabbi orayı aşk ateşi ile yakta, bizden gayri ne varsa yaksın, yok etsin (Ruhû'l Beyân).

Hz. Dâvûd (a.s), Ya Rabbi orayı nasıl temiz tutabilirim ki? diye sordu;

Ya Dâvûd, gönlün aşk ateşi ile yanarak mâsivâdan temizlenirse, gönlün Allah'ın evi (Nazargâh-ı ilâhî) olur.

Haccı iki farzı vardır:

1. *Mekke'ye 21 km uzaklıktaki Arafat'ta vakfe yapmaktır. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v) "Hac, Arefe demektir" (Ebû Dâvûd-Tirmizî-Ahmet b. Hanbel).*
2. *Haccın ikinci farzı Kâbe'yi tavaf etmektir.*

Abdest almadan namaz kılınamadığı gibi hacılar ihram giymeden hac ibadetini yapamazlar. Kadınlar ihrama girmezler. İhram giyenler "Labbeyk Allahümme Lebbeyk" diye seslenerek telbiye getirirler.

Necmeddin Kübrâ Hazretleri buyurdular ki;

"İhram haccın rükünlerinden biridir. İhram dünya süsü ve

kokusundan çıkmak, ihram dünya sevgisinden ve kötü huylardan uzaklaşarak Allah'ın ahlâkıyla ahlâklanmak O'nun örtüsünü giymektir.

Hz. İbrahim Kâbe'nin yapımını tamamlayınca Allah-u Teâlâ O'na "İnsanlar arasında haccı ilan et" buyurdu.

Hz. İbrahim, sesim ulaşmaz ki dedi.

Allah-u Teâlâ, haccı ilan edip, insanları çağırmak senden, duyurmak da benden buyurdu.

Hz. İbrahim, bir rivayete göre Kubeys Dağı'na çıkarak insanları davet etti. Yer ve gök arasında bu çağrıyı duyanlar, hac ibadetini yerine getiriyorlar.

Şeyh-ül Ekber Muhyiddîn-i Arabî anlatır ki;

Hicaz'da çok zengin bir adam vardı. Hac etmeyi asla aklından geçirmemişti. Başından bir takım işler geçti, tutuklandı, öldürülmek üzere Mekke Emiri'ne getirildi. Mekke Emiri Arafat'ta hac farizasını yapıyordu. Adamı prangalara vurarak Arafat'ta Mekke Emir'inin huzuruna götürdüler. Suçsuz olduğu anlaşıldı. O gün prangalardan kurtuldu. Adam gusletti, ihram giydi, telbiye getirdi, hacca niyetlendi ve hacı oldu. Bu olay Hz İbrahim'in çağrı sırrındadır.

1. *Hac yolculuğuna çıkan kişiye üç şey lazımdır:*
2. *Kendisini Allah'ın haram kıldığı şeylerden koruyan bir takva ve vera.*
3. *Kızmasını, öfkesini dizginleyecek bir hilm.*
4. *Kendisine arkadaşlık eden Müslümanlara gönülden arkadaş olmak.*

hadis 33

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v) buyurdular ki;

- La İlâhe İllallah diyen cennete girecektir (Ahmed bin. Hanbel-Müsned).
- Son sözü La İlâhe İllallah olan cennete girecek. Ne yaparsa yapsın bu söz bir gün onu kurtaracaktır (Ebû Dâvûd-(Cenâiz)-Tirmizî-Elbâni).

Allah-u Teâlâ buyuruyor ki;

Biz emaneti, göklere, yere ve dağlara sunduk onu yüklenmekten kaçındılar. Onun sorumluluğundan korktular. Onu insan yüklendi (Ahzâb-72).

Allah'ı bilemek ve tanımanın adı **mârifetullâhdır.** Mârifetullâh da yalnızca insana mahsustur.

Allah-u Teâlâ (c.c) Muhammed Sûresi'19 da;

"Benden başka ilah olmadığını bil buyuruyor".

Dünya ve âhiret mutluluğunun temeli Allah'ı birlemek ve O'na itaat etmektir. Allah'ın bir olduğunu bilmek herkese vacip olan en büyük ibadettir. Allah-u Teâlâ bu âlemde isim ve sıfatları ile zahir olmuştur ancak o şekilde bilinip tanınır. Allah-u Teâlâ künhü (Zatı) ile bilinmez. Zatını yine ancak kendi zâtı bilir.

La İlâhe İllallah kelimesi, kelime-i tevhiddir. Bu kelimenin hiçbir dengi ve benzeri yoktur. Tevhid, Allah'ın vahdaniyetine, bir, tek ve eşsiz oluşuna inanmak demektir.

Tevhid bir şey hakkında o birdir diyebilmektir. Halkın, Hakk'ı tevhidi ise; kulun Aziz ve Celil olan Allah'ı bilmesi, O'nun bir olduğunu hükmetmesidir.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v); "Yedi kat gökler ve göklerin

sakinleri, yedi kat yerler ve onların sahipleri hepsi terazinin bir kafesine konsa, diğer kefesine de kelime-i tevhid sözü "La İlâhe İllallah" konsa kelime-i tevhid hepsine ağır gelir".

Bu nedenle La İlâhe İllallah zikri en faziletli zikirdir. Bilinmeli ki La İlâhe İllallah, kelime-i tevhidi, Muhammed Resûlullah şehadetinden ayrılmaz. Birinden bahsedince, diğeri de söylenmiş olur. Bu iki kelime arasında tam bir birlik ve uyuşma vardır.

İnsanın kelime-i şehadetten nasibi büyük olmalı, gönlünü kelime-i şehadet nûruyla doldurmalıdır. Bu sevgiye, muhabbete hiçbir sevgiyi ortak etmemelidir. İmân ile amel birbirinden ayrılmaz, imânın işareti Salih ameldir. İmân temel ise, Salih amel de o temelin üzerine inşa edilen binadır. Amellerimizle, imânımızın güzelliğini ortaya koymadan cennet bahçelerine ulaşamayız.

Mekke'li putperestler, Peygamber Efendimize gelerek inandığı tanrıyı anlatmasını istediler. O zaman Allah-u Teâlâ'yı en belirgin özellikleri ile kısaca anlatan İhlas Sûresi indi.

De ki;

O Allah (c.c) birdir.

Allah (c.c) hiçbir şeye muhtaç değildir. Her şey O'na muhtaçtır.

O doğurmamış, doğmamıştır.

Kimse O'nun dengi değildir (İhlas 112-1 ve 4).

Allah-u Teâlâ'yı Kur'an-ı Kerim'de en güzel bir şekilde anlatan sûrelerden birisi de Bakara 255 (Âyet-el Kürsî'dir).

"Allah, O'ndan başka tanrı yoktur, O Hayy'dır (Diridir). Kayyum'dur (Kâinatı yönetendir). Ne uyuklar, ne uyur, göklerde ve yerde ne varsa hepsi O'nundur. İzni olmadan O'nun katında kim şefaat edebilir. O kullarının yaptıklarını, yapacaklarını bilir. O'nun bildirdiklerinin dışında, insanlar O'nun ilminden hiçbir şeyi tam olarak bilemezler. O'nun kürsüsü gökleri ve yeri içine alır. Onları koruyup gözetmek kendisine zor gelmez. O en yüce ve en büyüktür (Bakara-255).

Sevgili Peygamber Efendimizi (s.a.v), amcası Ebû Talib çok korumuş ve gözetmişti. Peygamber Efendimiz O'nun Müslüman olmasını çok istiyordu. Amcası ölüm döşeğinde yatarken,

- *Amcacığım, La İlâhe İllallah de, ben de sana kıyamet gününde şahitlik yapayım.*
- *Yeğenim korktuğu için Müslüman oldu diye beni Kureyşliler'in ayıplamayacağını bilsem, senin istediğini söyleyerek seni memnun ederdim.*

Bu olay üzerine Kasas-56 âyeti indi;"Sen sevdiğin kimseyi doğru yola iletemezsin ancak Allah (c.c) dilediğine hidayet verir".

Kur'an-ı Kerim'de A'râf 180'de "En güzel isimler Allah'ındır" buyrulmuştur.

Rahmetli hocam M. Ali DENİZ Efendim ALLAH ismi celalinin 99 Esma-ül Hüsna'yı kapsadığını söylerken, Kur'an-ı Kerim'in iki kabuğu arasındakilerin hepsi Allah İsmi celalinde gizlidir buyurmuşlardır.

hadis 34

Ebü'l Abbâs Sehl bin sa'd es- Saîdî (r.a) dan, bir adam gelerek;

Ya Resûlullah, bana bir amel göster ki onu yaptığım takdirde Allah-u Teâlâ da insanlar da beni sevsin dedi Efendimiz cevaben.

Dünyaya gönül bağlama, böyle yaparsan Allah-u Teâlâ seni sever. İnsanların eli altındaki maldan da gözünü uzak tut. Böyle yaparsan insanlar sever buyurdu (İbn Mâce, Kitâbü'z-zühd).

Biz Allah'a aidiz. Ondan geldik yine O'na döneceğiz. Bu dünya gurbet âlemidir, bizi asıl yurdumuza götürecek bir köprüdür.

Allah-u Teâlâ Kur'anı,-ı Kerim'inde, Ankebût-64 de dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden ibarettir buyuruyor ve dünyaya gönül vermememizi istiyor. Dünyaya gönül vermemeye Zühd-ü Takva hayatı diyoruz.

Dünyaya gönül vermemek deyince, dünyaya ait olan her şeyi terk etmek, bir lokma bir hırka yaşamak manası anlaşılmamalıdır. Peygamber Efendimiz (s.a.v) hiç kimseyi çalışmaktan, ticaret yapmaktan men etmiş değildir. Zengin olmak başkadır, zenginliği sebebiyle şımarmak, kibirlenmek, takvadan uzaklaşmak başkadır.

Servet insanı azdırmamalı, insanın gönlünü doldurmamalıdır.

Medine'de kıtlık vardı. Zengin bir tüccar olan Hazreti Osman (r.a)' hın büyük ticaret kervanı Şam'dan Medine'ye dönmüştü. Bazı esnaf kendilerine istediği fiyattan satmasını istediler. Hz. Osman satılık değil dedi. Daha yüksek fiyatlar verdiler yine satmadı. Halife Ebû Bekir Efendimize Hz. Osman'ı şikayet ettiler.

Hz. Ebû Bekir Efendimiz (r.a);

- *Ya Osman, halk sıkıntıda niçin satmıyorsun?*
- *Ya Ebû Bekir, bire on veren var. Ona satacağız dedi ve o gün bütün kervanın malını Medine halkına dağıttı.*

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) Kâbe'de tavaf ederken bir adam gördü, adam Kâbe'nin taşına sarılmış,

- *Ya Rabbi bu Kâbe'n hürmetine beni af et diye yalvarıyor.*

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v) yaklaşarak omzuna dokundu.

- *Evladım, öyle deme! Sen bu Kâbe'den değerlisin! Ya Rabbi benim hürmetime beni af et de…*

Peygamber Efendimizi tanıyan adam;

- *Ya Resûlullah ben çok günahkâr bir adamım Allah (c.c) beni affeder mi?*
- *Senin ne günahın var?*
- *Beldemin en zengin ve varlıklısı benim ama hiç kimseye bir şey veremiyorum, isteyeni de kovuyorum.*
- *Bu sözleri işiten Sevgili Peygamber Efendimizin (s.a.v) mübarek yüzü soldu, üzüldü ve buyurdu ki,*
- *Sen bu kötü huylarından kurtulmadıkça sabaha kadar namaz kılsan, her gün oruç tutsan cehennem ateşinden kurtulamazsın.*

Sevgili Peygamber Efendimiz, dünyayı misafirhane, insanları da misafir sayardı.

Bir gün kuru hasırın üzerine yatıp uyumuştu. Hasır mübarek vücudunda izler bırakmıştı. Sahâbe-i Kiram Efendilerimiz bu duruma çok üzülmüşlerdi. Hz. Ömer (r.a) Peygamber Efendimiz'in mübarek vücudunda yattığı hasırın izlerini görünce ağladı.

- *Ya Resûlullah sana daha rahat bir yatak hazırlasak dedi.*

Resûlu Ekrem Efendimiz, günleri sayılı birisi için rahat ve konforun önemli olmadığını söyleyerek, şöyle anlattı. "Şu dünyada ben, bir yaz günü seyahate çıkan, bir ağaç altında biraz dinlendikten sonra yoluna devam eden bir yolcu gibiyim".

Âhiret uzakta değil burnumuzun dibindedir. Peygamber Efendimiz (s.a.v) bu gerçeği anlatmak için **"Cennet ve cehennemin bize ayakkabımızın bağcığından daha yakın" olduğunu ifade etmiştir.**

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) dünya için şöyle buyurmuştur;

Bu dünyada insana ait üç şey vardır;

- *Biri yiyip tükettiği nimetler,*
- *Diğeri giyip eskittiği eşyalar,*

- *Öteki de sadaka verip âhîret hazırlığı yaptığı şeylerdir.*

İnsanı bekleyen en büyük tehlikelerden birisi mal sevgisidir. Çok çalışacağız, mal, mülk sahibi olacağız, o malı mülkü gönlümüze sokarsak, zekât, sadaka vermekte, hayır ve hasenat işlemekte zorlanırız.

Alvarlı Efe Hazretleri bu gerçeği çok iyi bilip gördüğü için **"Ey oğul dünya denilen para, cebinde çok gönlünde yok olsun"** demiştir.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki,

Allah-u Teâlâ, âhîreti kazanmak isteyene gönül zenginliği verir, işlerini düzene koyar, dünya ona boyun eğerek gelir. Ben dünyayı istiyorum diyenin ise düzenini bozar, gönlüne endişe koyar ve o kimse istediğine değil, sadece kendisine takdir edilene sahip olur"(Tirmizî-Ahmet bin Hanbel).

Adamın birisi Hz. Mevlânâ'ya gelerek,

- *Ya Mevlânâ, bana biraz nasihat eder misin? Dedi.*
- *Hz. Mevlânâ onu şöyle bir süzdükten sonra sen parayı mı, yoksa günahımı çok seviyorsun dedi.*

Adam gülerek;

- *Hocam günahı kim sever, ben de herkes gibi parayı çok seviyorum.*

Hz. Mevlânâ;

Oğlum görüyorum ki varlıklı bir adamsın. Ama öbür tarafa hep günahların gidiyor, paran hiç gitmiyor. Akıllı adamsan, benden nasihat istiyorsan, biraz da paranı gönder de, öbür dünya için sana hazırlık yapsın.

Cenab-ı Hakk bir peygamberine şöyle vahyetmiştir; "Ey ademoğlu cehennemi çok fazla bir bedele satın alıyorsun ama az bir bedel ödeyip cenneti satın almıyorsun"

İnsanoğlu arkadaşlarını hep toplar, büyük paralar harcayarak ziyafet çeker, ağırlar cehennemi satın alır. Halbuki çok az bir para ile fakirleri ağırlasa cenneti satın alacak!.

Sevgili Efendimiz (s.a.v); "Bir mala göz dikerek o malı hırs ile ele geçirenin, o malın bereketini görmeyeceğini bildirdi" (Buhâri-Müslim–Tirmizî).

Efendimiz (s.a.v); Sıhhati yerinde, canı malı emniyette, bir günlük yiyeceği yanında olanlar için, ne güzel bahtiyarlık buyurmuştur (Tirmizî-Zühd).

Zamanında bir abi ile kardeşi varmış. Abisi çok zengin bir çiftlik sahibi imiş bir sürü çalışanları varmış. Kardeşi onun yanında çalışıyor, büyük bir gayret sarf ediyormuş. Bir öğleden sonra yorgunluktan bir ağacın altında uyuya kalmış. Abisi gelerek,

- *Ayağı ile dürtmüş, kalk uyan, bir sürü iş var ne yatıyorsun.*
- *Uyanmış bakmış ki abisi, abi keşke uyandırmasaydın. Çok güzel bir rüya görüyordum. Rüyamda seninki gibi çok büyük bir çiftliğim vardı. Abisi gülerek,*
- *Sen o çiftliği ancak rüyanda görürsün dedi.*
- *Kardeşi Evet abi, benim rüyam gözlerimi açınca bitti. Senin ki ise gözlerini kapayınca bitecek dedi.*

Peygamber Efendimiz (s.a.v) dünyaya gönül vermedi. O Allah'ım Muhammed ailesinin rızkını kendilerine yetecek kadar ver diye dua ederdi (Buhâri-Müslim). İçine hurma lifi doldurulmuş bir yatakta yatardı. Vefat ettiğinde, zırhı, otuz ölçek arpa karşılığı bir Yahudi de rehindeydi.

Allah-u Teâlâ bu dünyaya bir sineğin kanadı kadar bile değer vermemektedir.

Akıllı bir Müslüman dünyaya aldanmamalıdır. Çünkü dünyanın dokunuşu tatlı ve yumuşak ama zehri öldürücüdür.

Tevhid, Allah'ın vahdaniyetine, bir, tek ve eşsiz oluşuna inanmak demektir.

Tevhid bir şey hakkında o birdir diyebilmektir. Halkın, Hakk'ı tevhidi ise; kulun Aziz ve Celil olan Allah'ı bilmesi, O'nun bir olduğunu hükmetmesidir.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v); "Yedi kat gökler ve göklerin sakinleri, yedi kat yerler ve onların sahipleri hepsi terazinin bir kafesine konsa, diğer kefesine de kelime-i tevhid sözü "La İlâhe İllallah" konsa kelime-i tevhid hepsine ağır gelir".

Bu nedenle La İlâhe İllallah zikri en faziletli zikirdir. Bilinmeli ki La İlâhe İllallah, kelime-i tevhidi, Muhammed Resûlullah şehadetinden

ayrılmaz. Birinden bahsedince, diğeri de söylenmiş olur. Bu iki kelime arasında tam bir birlik ve uyuşma vardır.

İnsanın kelime-i şehadetten nasibi büyük olmalı, gönlünü kelime-i şehadet nûruyla doldurmalıdır. Bu sevgiye, muhabbete hiçbir sevgiyi ortak etmemelidir. İmân ile amel birbirinden ayrılmaz, imânın işareti Salih ameldir. İmân temel ise, Salih amel de o temelin üzerine inşa edilen binadır. Amellerimizle, imânımızın güzelliğini ortaya koymadan cennet bahçelerine ulaşamayız.

Mekke'li putperestler, Peygamber Efendimize gelerek inandığı tanrıyı anlatmasını istediler. O zaman Allah-u Teâlâ'yı en belirgin özellikleri ile kısaca anlatan İhlas Sûresi indi.

De ki;

O Allah (c.c) birdir.

Allah (c.c) hiçbir şeye muhtaç değildir. Her şey O'na muhtaçtır.

O doğurmamış, doğmamıştır.

Kimse O'nun dengi değildir (İhlas 112-1 ve 4).

Allah-u Teâlâ'yı Kur'an-ı Kerim'de en güzel bir şekilde anlatan sûrelerden birisi de Bakara 255 (Âyet-el Kürsî'dir).

"Allah, O'ndan başka tanrı yoktur, O Hayy'dır (Diridir). Kayyum'dur (Kâinatı yönetendir). Ne uyuklar, ne uyur, göklerde ve yerde ne varsa hepsi O'nundur. İzni olmadan O'nun katında kim şefaat edebilir. O kullarının yaptıklarını, yapacaklarını bilir. O'nun bildirdiklerinin dışında, insanlar O'nun ilminden hiçbir şeyi tam olarak bilemezler. O'nun kürsüsü gökleri ve yeri içine alır. Onları koruyup gözetmek kendisine zor gelmez. O en yüce ve en büyüktür (Bakara-255).

Sevgili Peygamber Efendimizi (s.a.v), amcası Ebû Talib çok korumuş ve gözetmişti. Peygamber Efendimiz O'nun Müslüman olmasını çok istiyordu. Amcası ölüm döşeğinde yatarken,

- *Amcacığım, La İlâhe İllallah de, ben de sana kıyamet gününde şahitlik yapayım.*
- *Yeğenim korktuğu için Müslüman oldu diye beni Kureyşliler'in ayıplamayacağını bilsem, senin istediğini söyleyerek seni memnun ederdim.*

Bu olay üzerine Kasas-56 âyeti indi;"Sen sevdiğin kimseyi doğru yola iletemezsin ancak Allah (c.c) dilediğine hidayet verir".

Kur'an-ı Kerim'de A'râf 180'de "En güzel isimler Allah'ındır" buyrulmuştur.

Rahmetli hocam M. Ali DENİZ Efendim ALLAH ismi celalinin 99 Esma-ül Hüsna'yı kapsadığını söylerken, Kur'an-ı Kerim'in iki kabuğu arasındakilerin hepsi Allah İsmi celalinde gizlidir buyurmuşlardır.

hadis 35

Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v) buyurular ki;

Allah (c.c) sevdiklerini sıkıntıya uğratır. Kim başına gelene rıza gösterirse, Allah (c.c) ondan hoşnuttur. Kim de buna razı olmazsa Allah'ın gazabına uğrar (Tirmizî-Zühd-İbni Mâce-Fiten-Ahmed bin Hanbel-Müsned).

Bu dünya imtihan âlemidir. Allah-u Teâlâ bu âlemde bizi imtihan ederek belalara, sıkıntılara, kazalara rıza gösterip göstermeyeceğimizi tespit edecektir. Allah-u Teâlâ ilm-i ezelîsiyle bildiği halde, bize haksızlık edilmemesi, bizim de durumu bilmemiz için imtihan etmektedir.

Bakara 155'de; "Andolsun ki sizi biraz korku ve açlık, mallardan, canlardan ve ürünlerden biraz azaltma (Fakirlik) ile deneriz. Ey Peygamber sabredenlere müjdele".

Bela ve sabır bir insan için mihenk taşıdır. İnsanın kıymeti burada belli olur.

Mallarımızdan, canlarımızdan, imtihan edilirken, takva sahibi olup sabretmek lazım.

Kötülüklere karşı kötülüklerle cevap vermek, sıkıntımızı daha çok çoğaltır. Bu nedenle kötülüklere sabredip, iyilikle mukabelede bulunursak hem sabretmiş hem de Allah'ın rızasını kazanmış oluruz.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyuruyor ki;

"Akrabalık hukukuna riayet etmeyenin hukukuna sen riayet et. Sana zulmedeni sen affet. Sana kötülük edene sen iyilik et".

Yapacağımız en güzel şey, en akıllıca hareket en güzel ahlâk sahibi, üstün ahlâk sahibi olup, Peygamber Efendimiz ve O'nun veli kulları nasıl davrandılarsa öyle davranmalıyız.

Güzel ahlâkın olmaz ise olmazlarından birisi de sabırdır.

Allah-u Teâlâ, Âl-i İmrân 200'de;

"Ey imân edenler sabredin" buyuruyor.

İbrahim Ethem Hazretleri yaya olarak hacca gidiyormuş. Arkasından, devesine binmiş birisi gelip;

- *Ey ihtiyar nereye gidiyorsun?*

Hz. İbrahim Ethem;

- *Hacca gidiyorum demiş. Adam gülmüş, böyle yayan nasıl gideceksin?*

Hz. İbrahim Ethem;

- *Benim bir sürü bineğim var.*

Adam;

- *Nedir o bineklerin?*

Hz. İbrahim Ethem;

- *Ey yolcu başıma bir sıkıntı gelince sabır bineğine, bir nimet gelince şükür bineğine, kaza gelince rıza bineğine binerim. Nefsim benden bir şey isteyince, bilirim ki ömrümün kalan kısmı geçirdiğim kısmından daha azdır.*

Bu cevabı duyan adam ; "Aslında binekli olan sen, atım olmasına rağmen bineksiz olan benim. Yürü git Allah yolunu kolay etsin" demiş.

Allah-u Teâlâ (c.c) Kur'an-ı Kerim'de Muhammed Sûresi 31'de;

"Andolsun biz sizi deneyeceğiz ki, içinizden sabredenleri bilelim" buyurmaktadır. Onun için bu âlem imtihan âlemidir ve her an imtihandayız. Hazırlıklı ve uyanık olmamız lazım.

Allah-u Teâlâ Zümer-10'da; "Sabredenlere mükâfatlar hesapsız ödenecektir" buyurmaktadır.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki;

"Kıyâmet günü namaz, sadaka ve hac sahipleri için tartılar kurulur ve bunlara ecirleri tamı tamına verilir. Belalara uğramış olanlar içinse tartı kurulmaz. Onların ecirleri sağanak halinde üstlerine boşaltılır. O kadar ki dünyada afiyet üzerine olanlar bela ehlinin mahzar olduğu bu lütuf ve ihsana imrenerek bedenlerinin dünyada iken makaslarla doğranmış olmasını temenni ederler (Tirmizî-Kıyamet).

Hüzün, keder, sıkıntı hayatımızın bir parçasıdır. Bu sıkıntılara uğradığımız zaman, imanımızın gereği olarak sarsılmaz bir sabırla karşı koyacağız ve Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) gibi namaz kılarak Allah-u Teâlâ'dan yardım ve kolaylık isteyeceğiz.

Allah (c.c) iyiliğini dilediği kulunu önce sıkıntıya sokar sonra da ona sabır verir. Sabır Cenab-ı Hakk'ın kuluna verdiği en güzel hayır, en büyük lütuftur.

Mü'minin en büyük meziyetlerinden birisi sabırdır. Mü'min üzülünce sabreder, sevinince şükreder, günah işleyince tövbe eder, her durumunda kârdadır (Buhârî-Müslim).

Kısacası mü'minin başından sıkıntı eksik olmaz. Hemen abdest, namaz, niyaz ile sabretmeye başlamalı, paniğe kapılıp "Allah'ım canımı al da beni kurtar diyerek ölümü temenni etmemeli, bunun bir sabır, imtihan olduğunu bilerek Allah'a yaklaşmalı, sünnete sarılmalı ve imânının yardımıyla sıkıntıdan kurtulmaya gayret etmelidir.

Öyleyse dertleri ve sıkıntıları hayatın kaçınılmaz bir kanunu kabul etmeli, sıkıntılara alışılmalı, acılar karşısında sabır ve metanet göstermelidir.

Belalar ve sıkıntılar karşısında mü'minler bir buğday tarlası gibi esnek ve dayanıklı olmalıdır. Rüzgâr onu, kah o yana kah bu yana yıkar ama başak olgunlaşmaya, ürün verecek hale gelmeye devam eder.

İnançsız kimseler ise sıkıntılar karşısında hiç esnek değillerdir. Onların hali sert ve dik bir selviye benzer, bir musibet gelince onu bir defada kökünden devirir.

hadis 36

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v) buyurdular ki;

"Hiç kimse hatta peygamberler bile Allah'ın rahmeti ve yardımı olmadan, sadece iyilikleri, ibadetleri sayesinde cennete giremez (Buhârî-Müslim- Ahmed bin Hanbel).

Mü'min, her zaman ümit ve korku (Havf ve recâ) arasında yaşamalıdır.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) hüsn-ü zan üzere yaşayıp, hüsn-ü zan üzere ölmemizi tavsiye etmiştir.

Hüsn-ü zan beslemek her zaman iyi niyetli olup, iyi duyguları beslemek demektir.

Bir hadis-i kutsîde Allah-u Teâlâ buyuruyor ki;

"Ben kulumun zannı üzereyim".

Kul Rabbine hüsn-ü zan ile yaklaşıp O'nun affedici ve bağışlayıcı olduğunu düşünürse Allah-u Teâlâ onu affeder. Kul Rabbine hüsn-ü zan beslemez Rabbim azab eder diye düşünürse azab eder. Öyleyse insan Rabbinin günahları bağışlayıcı olduğunu bilmeli, ümidini kesmemelidir.

Allah'ın gazabı ne kadar çoksa merhameti de o kadar geniştir.

Sevgili Efendimiz (s.a.v) buyuruyor ki;

"Allah-u Teâlâ kullarına; Ey kullarım siz gece gündüz günah işlemektesiniz. Bütün günahları affeden de yalnızca benim, benden af dileyin ki sizi bağışlayayım".

Öyleyse mü'min korku ve ümit arasında (Havf ve recâ) olmalı. Mü'min Allah'tan hem korkarak hem de ümit ederek yaşamalıdır.

Allah-u Teâlâ bir hadis-i kutsîde buyuruyor ki;

Kendisine bir karış gelene, bir adım gideceğini,

Yürüyerek gelene, koşarak gideceğini,

Kendisinden başkasını tanrı yerine koymamak şartıyla, dünya dolusu günahkâr geleni bir o kadar bağışla karşılayacağını buyurmaktadır (Buhârî-Müslim).

Yüce Kitabımız Kur'an-ı Kerim'de yüzlerce âyet de Allah-u Teâlâ "Gafûrun Rahîm" diye yani çok bağışlayan ve koruyup gözeten diye kendini tanıtır.

Zümer 53'de; De ki; ey kendi nefisleri aleyhine haddi aşan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin çünkü Allah bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki O, çok bağışlayan, çok esirgeyendir".

Bu âyet-i kerime inince Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) çok sevindiler ve şöyle buyurdular;

"Şu âyeti ne dünyaya ne de dünyada bulunanlara değişirim". Ne güzel Allah-u Teâlâ haddini aşmış kullarına ihsanda bulunuyor ve sonsuz rahmetinden ümit kesmelerini yasaklıyor.

Bilinmeli ki; Allah-u Teâlâ şirki, ancak tövbe edip ondan dönmekle bağışlar. Diğer büyük, küçük günahları dilerse tövbe ile dilerse tövbesiz bağışlayabilir.

Bir gün İbn Mesud (r.a) Hazretleri mescide girdi, vaiz efendi cehennem ateşinden, insanların yanmasından bahsediyordu. Vaize şöyle seslendi,

Vaiz efendi, niçin insanları korkutup, ümitsizliğe sevk ediyorsun. Sen Allah-u Teâlâ'nın rahmeti her şeyi kuşatmıştır, O'nun rahmeti gazabından öndedir (A'râf-156). Âyet-i Kerimesini bilmiyor musun?

Netice itibarıyla, insan ne kadar hatalı olursa olsun, günah çukuruna ne kadar batarsa batsın Allah'ın kendisini bağışlayacağından asla ümidini kesmemelidir. Mü'min Allah-u Teâlâ'nın günahları bağışlamak için rahmet kapılarını gece gündüz kıyamete kadar açık tuttuğunu hiç unutmamalıdır.

Allah-u Teâlâ'nın rahmeti o kadar büyüktür ki;

Bakara 261'de; "Dilediğine kat kat fazlasını verir" buyrulurken, En'âm 160'da; "Kim Allah'ın huzuruna iyilikle gelirse ona getirdiğinin on katı vardır. Kim de kötülükle gelirse sadece getirdiğinin dengi ile

cezalandırılır".

Cenab-ı Hakk'ın rahmeti mü'min kulunu kuşatmıştır. O'nun rahmeti Allah sevgisi ve korkusu ile kalpleri titreyen kullarının üzerine yağmaktadır. Böyle mü'minler O'nun rahmetinden ümit kesmezler. O'nun rahmetinden ancak O'nun yakınından sapıp ayrılanlar ümitsizliğe düşerler.

hadis 37

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurdular;

"Ey insanoğlu! İhtiyacından fazla olan malını insanlara vermen senin için iyi, vermemen ise kötüdür. İhtiyacına yetecek kadarını elinde tutarsan kimse seni kınamaz. Geçimini üstlendiğin kimselerden başlamak üzere iyilik et".

Veren el, alan elden üstündür (Müslim-Zekât-Tirmizî-Zühd-Ahmed bin Hanbel-Müsned- Buhârî-Zekât).

Dinimiz cömertliği sevmiş, övmüş, hararetle tavsiye etmiş, cimriliği ise çok kötülemiş, savurganlığı ise kınamıştır.

Cömertlik çok erdemli bir davranıştır ancak aşağıdaki âyet-i kerimelerde belirtildiği gibi saçıp, savurma durumuna gelmemek lazımdır.

İsrâ-29; Elini boynuna bağlarcasına cimrileşme, öte yandan varını yoğunu büsbütün saçıp savurma yoksa kınanır kaybettiklerine pişman olursun.

Furkân-67; Rahmân olan Allah'ın kulları, harcadıklarında ne saçıp savururlar ne de cimrilik ederler. İkisi arasında ortak bir yol tutarlar.

İnsanın israf ve cimriliğe kaçmadan ailesi için yaptığı bütün harcamaları Allah (c.c) yolunda harcamalardan sayılır.

Bir Allah dostu şöyle buyurmuştur;

"Bir insanın Ebû Kubeys (Mekke'de bir dağ) Dağı kadar altını olsa ve o altının tümünü Allah (c.c) yolunda harcasa o insan müsrif sayılmaz ama Allah'a isyan yolunda bir dirhem bile harcasa israf sayılır".

Hz. Ömer (r.a); İnsanın her arzu ettiğini alıp giymesi, yemesi israftır buyurmuştur.

Savurganlık, parayı harcanmaması gereken yerlere harcamaktır.

Bir kimsenin kendisine, ailesine, yardıma ihtiyacı olan arkadaşına yolda kalmışa, fakire, yetime, muhacire v.s para harcaması güzel bir davranıştır, hayırdır, asla savurganlık değildir. Doğru yolda harcanmış bir paradır.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyuruyor ki;

"Paranı sayıp durma, başkalarına da ver, vermezsen Allah (c.c) da sana vermez. Paranı çömlekte saklarsan, Allah (c.c) da senden saklar"(Buhârî-Zekât-Müslim-Zekât).

Mü'min hayırlı bir iş de olsa, ölçülü davranmalı, ölçüyü kaçırmamalıdır.

Düğün ve nişanlarımızda ölçüyü kaçırarak, israf derecesine varan harcamalarımız Allah'ın emri ve Peygamber Efendimizin (s.a.v) sünnetiyle bağdaşmaz.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurmuşlar ki;

"En bereketli evlilik sıkıntısı az olup, geçimi kolay olan evliliktir" (Ahmed bin Hanbel-Müsned).

Ayağımızı yorganımıza göre uzatmalı, yaptığımız düğün, nişan, sünnet v.s alışverişleri bizi hesapsız borçlara sokar. Ev düzenimizde sıkıntılara sebep olabilir.

Peygamber Efendimizin evi ve kızı Hz. Fâtıma'nın evi çok sade idi. İsraf sayılabilecek hiçbir şey yoktu.

Hz. Fâtıma annemizin evlenirken çeyizi, kadife bir örtü, iki el değirmeni, deriden yapılma iki su kabı ve içi hurma lifi ile doldurulmuş deri bir yastıktan ibaretti (Prof. Dr. M. Y.KANDEMİR-Peygamberimin Sevdiği Müslüman).

Mali imkânlarımızı kibre kapılmadan, israfa kaçmadan kullanmalıyız. İktisatlı davranıp israfa kaçmayanlar kimseye muhtaç olmazlar.

hadis 38

- Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki;
- Haksızlık eden kıyâmet gününde karanlıklar içinde kalacak, rezil ve perişan olacaktır (Buhârî).
- Doğruyu bildiği halde haksız hüküm verenle, doğruyu bilmeden hüküm veren cehennemdedir (Ebû Dâvûd).
- Adaletli davrananlar Allah (c.c) katında nûrdan yapılmış minberler üzerinde olacaklardır (Müslim- Ahmed bin Hanbel).

Adalet duygusu, sistemi, huzurlu bir toplumun temeli olmazsa olmazıdır.

İnsanlar arasında, sevgi ve saygıyı yerleştirip yaygınlaştırırsak adalet duygusu ve sistemi kendiliğinden yerleşebilir.

İnsan kendisine ait olmayan bir şeyi istemediği, vermesi gerekeni vermeyi, emaneti yerine teslim etmeyi yerine getirdiği zaman âdil davranmış ve adaletin getirdiği huzuru yaşamış olur.

Allah-u Teâlâ Hucurât-9'da buyuruyor ki;

"Her işinizde adaletle davranın, şüphesiz ki Allah (c.c) âdil davrananları sever".

A'râf-85'de buyruluyor ki;

"Artık ölçüyü, tartıyı tam yapın. İnsanların eşyalarını eksik vermeyin. Islah edildikten sonra yeryüzünde bozgunculuk yapmayın". Dünya ve mal hırsına kapılmak adaletli davranmayı ortadan kaldırmada şeytanın en büyük yardımcısıdır.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki;

"Bir davar sürüsüne giren iki aç kurdun, o sürüye verdiği zarar, insanın mal ve şöhret hırsından dolayı verdiği zarardan daha fazla değildir".

İnsan her zaman adaletli olmalıdır. Ölçerken, tartarken, pay ederken, öfkeli iken, yorgunken her zaman her yerde adaletli olmalıdır.

Hâkimin maksadı doğruyu bulmaktır. Bunun için sadece davalıyı değil, davacıyı da dinler, bütün delilleri değerlendirir.

Hâkim doğruyu bulmak için büyük gayret sarf eder. Doğru ve yerinde karar vermek de o konuyu çok iyi bilmekle olur. Her konuyu çok iyi bilemeyeceğine göre, bilemediği konularda uzmanına danışır. Bilenlerle istişare yapar.

Hâkim tarafsız olmalıdır. Zengin fakir, eş, dost ayrımı yapmamalıdır.

Sevgili Peygamber Efendimizin (s.a.v) zamanında soylu bir kadın hırsızlık yapmıştı. Kabilesinin ileri gelenleri ona ceza verilmesini istemiyorlardı. Araya Peygamber Efendimizi çok sevdiği bir genç olan Usame'yi koydular.

Usame bu isteği Sevgili Peygamberimize söylediği zaman, Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) çok üzüldü.

Ya Usame Allah'ın koyduğu bir cezanın verilmemesini nasıl istiyorsun diye Usame'ye üzüntüsünü belirtti ve bütün Medine'lilerin mescitte toplanmalarını isteyerek onlara şöyle buyurdular;

Eskiden bazı kavimler saygın ve soylu kimselerin suç işlemelerini affederler, kimsesiz fakir kimseleri ise cezalandırırlardı. Bu yüzden helak oldular.

Vallahi kızım Fatma bu suçu işlemiş olsaydı, ona da aynı cezayı verirdim.

Haksızlık büyük bir günahtır, cezası da çok ağırdır.

Haksızlık eden kıyamet gününde zifiri karanlıklar içinde kalacak, rezil ve perişan olacaklardır. Zalimler için âhirette ne bir dost ne de sözü dinlenen bir şefaatçi bulunacaktır.

Bu nedenle her kim bir kardeşinin hakkına, hukukuna tecavüz etmişse kıyâmet günü gelmeden helâlleşsin buyuruyor Sevgili Efendimiz.

Sahabenin biri Peygamber Efendimizin (s.a.v) yanında otururken, yanına 6-7 yaşındaki oğlu geldi. Onu kucağına alıp dizine oturttu, kucakladı öptü. Az sonra da küçük kızı geldi, onu kucağına almadı

yanına oturttu. Bunu gören Peygamber Efendimiz o sahabeye kız çocuğunu da öperek kucaklayıp, kucağına oturtmalı ve çocuklarının arasında adaletli davranmalıydın buyurdular.

hadis 39

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki;

Ey kalpleri halden hale çeviren Allah'ım! Kalbimi dinimden ayırma! (Tirmizî- Kader-Ahmed bin Hanbel-Müsned).

Müslüman bir ülkede Müslüman bir anne, babadan dünyaya gelmek bize Yüce Mevla'mızın verdiği en büyük lütuflardan biridir. Hele namaz kılınan, oruç tutulan, Kur'an okunan bir evde doğmak, büyümek ve yetişmek o insan için çok büyük bir kazanç ve bahtiyarlıktır.

Hucurât-7'de belirtildiği gibi "Allah (c.c) size imânı sevdirmiş, onu gönüllerinize sindirmiştir. Küfrü, fıskı ve isyanı size çirkin göstermiştir".

Müslüman bir ailede güzelce yetişmiş, imânı ve İslam'ı sevmişiz. Bu sevgiyi gönüllerimize yerleştirmenin bahtiyarlığına eriştikten sonra bunun kıymetini bilmeli ve Yüce Mevla'mıza şükretmeliyiz. Bütün gücümüzle dinimize sarılmalı, İslam'ı doya doya yaşamaya çalışmalıyız.

Peygamber Efendimiz (s.a.v) ve ilk Müslümanlar dinlerini her şeyin üstünde tuttular. Bu uğurda büyük sıkıntılara göğüs gerdiler.

Peygamber Efendimize (s.a.v) her türlü eza ve cezayı yaptılar, ölümle tehdit ettiler, sayısız işkenceler, hakaretler yaptılar, namaz kılarken mübarek omuzlarına hayvan işkembesi koydular, Taif'liler taşladılar. Allah (c.c) senden başka peygamber gönderecek adam bulamadı mı? diye O'nunla alay ettiler. Peygamber Efendimiz (s.a.v) ne şaşırdı ne de yıldı. Göğsünde imanın nûru yığın yığındı!..

İlk Müslümanları çoğu köleydi. Sahipleri kızgın çöllerde onlara en büyük işkenceleri yaptılar. İşkenceler dayanılmaz haldeydi. Resûlullah'ın yanına gelerek, "Ey Allah'ın elçisi bizi bu zulümlerden kurtarması için Allah'a dua etmeyecek misin? Dediler".

Peygamber Efendimiz (s.a.v) dayanmayı, sabretmeyi tavsiye ederek; Sizden önceki çağlarda da yiğit Müslümanlar çok çileler çektiler.

- *Kafirler onları çukurlara gömdüler.*

- *Vücutlarını testere ile biçtiler.*
- *Etlerini parça parça ettiler.*

Bütün bu zulümlere rağmen dinlerinden dönmediler (Buhârî-Menâkıb).

Peygamber Efendimiz (s.a.v) onlara, firavunun kızına berberlik eden kadının macerasını anlattı.

Firavun ilahlık iddiasında idi. Herkesin kendisine tapmasını istiyordu. Kızının berberinin Allah'a imân ettiğini öğrenince küplere bindi. Ona çok ağır bir ceza verdi. Çocukları ile birlikte bir bakır kazanın içinde haşlanarak ölecekti. Bu imân sahibi kadının önünde çocuklarını birer birer kaynayan kazana attılar. Sıra kundaktaki çocuğa gelince bir mucize gerçekleşti.

Kundaktaki bebek dile geldi;

- *Anneciğim dedi. At kendini kızgın suların içine âhiret azabının yanında, dünya azabının ne önemi var ki.*

İşte biz Müslümanlarda dinimizi her türlü fitne fücura karşı korumalıyız. İmânımızı zayıflatacak davranışlardan uzak durmalıyız.

Dinen herhangi bir yasağı yaparken, çiğnerken imânımızın yaralanacağını hesaba katmalıyız.

Hz. Yusuf Aleyhisselâm, dünya güzeli Zeliha'nın isteklerine karşı gelirken, şöyle dua etti;

Yusuf-33; Yusuf dedi ki; "Ey Rabbim! Bana zindan bunların benden istediklerinden daha iyidir".

Dinimizi koruma hususunda Hz. Yusuf hassasiyetinde olup, imanımıza ters gelecek (Yalan, riyâ, zina, haram v.s) şeylerden kendimizi (İmânımızı) korumalıyız.

hadis 40

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki;

"İslam dini beş temel üzerine kurulmuştur.

- Allah'tan başka ilâh olmadığına ve Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v) in Allah'ın Resûlü olduğuna şehadet etmek.
- Namaz kılmak.
- Zekât vermek.
- Hacca gitmek
- Ramazan orucu tutmak (Buhârî-İmân-Müslim- Tirmizî-İmân-Ahmed bin Hanbel-Müsned).

Namaz kılınız ve zekât veriniz emri Kur'an-ı Kerim'de ve hadis-i şeriflerde hep birlikte zikredilmiştir.

Sevgili Peygamberimiz s.a.v Akabe Biatı'nda ve diğer biatlarında sahabelerinden namaz kılmak, zekât vermek ve Müslümanlara kin ve kötülük beslememek üzere söz almıştı.

Peygamber Efendimiz Muaz bin Cebel'i Yemen'e vali olarak gönderirken ona şöyle tembih etmişti;

- *İnsanları önce Allah'a ve Peygamberine iman etmeye davet edeceksin.*
- *Bunu kabul ederlerse onlardan günde beş vakit namaz kılmalarını isteyeceksin.*
- *Bunu da kabul ederlerse, onlardan zenginlerden alınıp, fakirlere dağıtılmak üzere zekât vermelerini söyleyeceksin (Buhârî-Zekât).*

Namaz ve zekât birbirinden ayrılmayan, birlikte zikredilen iki önemli ibadetlerimizdir. Namaz kılmak bedenimizin,sağlımızın borcu, zekât vermek malımızın borcudur. Mutlaka verilmelidir.

Zariyât -19'da buyruluyor ki;

"Mallarında, muhtaç ve yoksullar için bir hak vardır".

Zengin (Nisab sahibi) kişi mutlaka zekâtını verir. Âyet-i kerimede belirtildiği gibi zekât haricinde de muhtaç ve yoksullara verilmek üzere bir hak daha vardır. Bu sadakadır. Bu farz olan zekâtın haricindeki bir infaktır.

Zekât diyeceğiz, sadaka diyeceğiz, hayır ve hasenat diyeceğiz, durup duraklamadan vereceğiz. Sevgili Efendimiz, **"Veren el, alan elden üstündür" buyurmuştur.**

Cenab-ı Hakk, Ahzâb-35'de belirttiği gibi, zekât ve sadaka veren erkek ve kadınları bağışlayacak ve Enfâl Sûresi-60'da belirtildiği gibi, herkes Allah (c.c) yolunda ne harcarsa hiçbir haksızlık yapılmadan onun karşılığını görecektir.

Zekât Allah'ın emri, boynumuzun borcudur. Verilmediği zaman fakir, fukara, yetim, dul ve akrabalarımızın üzerimizde hakkı kalır.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyuruyor ki;

"Zenginlerin, fakirler sebebiyle kıyâmet gününde çekecekleri var. Fakirler kıyâmet günü boyunlarına dolanacaklardır" buyruluyor.

Allah yolunda harcanmayan altın ve gümüşler, bir gün cehennem ateşinde kızdırılarak sahiplerin alınlarına, göğüslerine yapıştırılacaktır **(Tevbe-34-35)**.

Zekât ve sadaka verilince malın azalacağı düşünülebilir. Cenab-ı Peygamber Efendimizin(s.a.v) bildirdiği gibi, her gün iki melek malını fakirlere verene yenisin verilmesi, vermeyenin malının da telef edilmesi için dua ederler (Buhârî-Zekât-Müslim-Zekât).

Birçok hadis-i şeriflerde belirtildiği gibi zekâtı verilmeyen mal, zehirli yılan şeklinde sahibini kovalayıp boynuna dolanacaktır.

Bakara-271'de buyruluyor ki;

"Eğer sadakaları (Zekât ve benzeri hayırları) açıktan verirseniz ne âlâ. Eğer onu fakirlere gizlice verirseniz, işte bu sizin için daha hayırlıdır.

Riyâ (Gizli şirk) tehlikesi olmadığı sürece zekât ve sadakaları açıktan vermek güzeldir ancak bu durum farz bir ibadet olan zekât için söz konusudur. Nafile sadakaların gizli verilmesi daha uygundur.

İmam-ı Âzam Ebû Hanife Hazretleri, tekstil ticareti yapan varlıklı bir imamımızdı.

Bir Ramazan Ayı'nda zekâtını hesap edip dağıtırken (Zekâtlar Ramazan Ayı'nda hesap edilir, ramazan ayı içinde veya o sene içinde dağıtılır) çok yakın bir arkadaşına da zekât parası gönderdi. Biraz sonra arkadaşı geldi.

- *Ya imam bu parayı bana niçin gönderdin?*
- *İmam tebessüm ederek sana zekât gönderdim dedi,*
- *Ya imam, ben zengin bir adamım bana zekât düşer mi?*
- *Evet, senelerdir arkadaşım ve komşumsun ama hiçbir zenginliğini görmedim. Ne ailenle, ne akrabalarınla ve ne de komşularınla münasebetlerinde hiçbir zenginliğini görmediğimden seni ihtiyaç sahibi sanarak sana zekât gönderdim*
- *Evladım zenginsen, zekâtınla, sadakanla, çeşitli infaklarınla zenginliğini ortaya koyacaksın ki, bir ihtiyacı olan senden bir şey istesin!..*

İmam-ı Âzam Ebû Hanife Hazretleri çok güzel ve zengin giyinirdi. Ya imam, niye bu kadar pahalı giyiniyorsun diyenlere,

Herkes beni varlıklı zengin bilsinler, bir ihtiyacını söylesin diye böyle giyiniyorum demiştir.

İmam-ı Âzam Hazretlerinin Bağdat' taki kütüphanesi çok zengin, bakımlı idi. Kütüphaneye ziyaret etmek isteyen bir dostu şaşırmış görünüyordu. İmam-ı Âzam Hazretleri; Gir dostum, kütüphanemiz zekâtı ödenmiş para ile çok güzel yapılmıştır dedi.

hadis 41

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) çoğunlukla şöyle tevbe ederdi;

"Allah'ım! Beni bağışla ve tevbemi kabul eyle! Şüphesiz sen tövbeleri kabul eden merhamet sahibisin" (Ebû Dâvûd, Vitr-Tirmizî-Deavât-Ahmed bin Hanbel-Müsned).

Kulun tevbe etmesi farzdır. Allah-u Teâlâ'nın makbul (zamanında, yerinde) yapılmış tövbeleri kabul etmesi ise Cenab-ı Hakk için vaciptir.

Makbul tevbe, ölüm anında can boğaza gelmeden yapılan tevbedir.

Allah-u Zülcelâl kullarına, can boğazına geldiği zaman gideceği yeri ve ruhunu kabzeden Azrail Aleyhisselâmı gösterir. Bu vakitte ne tevbe ne de imân fayda eder.

Tevbelerin kabulu için dört şart vardır.

1. *Kalben pişman olmak.*
2. *Günahı hemen terk etmek.*
3. *Bir daha o günaha dönmemeye karar vermek.*
4. *Tevbeyi sadece Allah (c.c) korkusuyla yapmak.*

Bir zamanlar Namazgah Mahallesi'nde, Müftü Önü Camii'nde çoğu kez müezzinlik yapardım ve farz namazlarında hoca efendi selâm verdikten sonra, hemen tevbe istiğfar yaparak müezzinlik görevlerini yerine getirirdim.

Bir gün hoca efendi, namazdan sonra ;

- *Mehmet Bey, biz yanlış bir iş yapmıyoruz ki, her namazımızdan sonra tevbe ediyorsun!..*
- *Hocam, bizim namazlarımızın eksik, noksan, bazen de perişan olduğu düşüncesiyle tevbe istiğfar ediyorum. Belki de Allah (c.c) ye gereği gibi ibadet etmeye güç yetiremediğimiz için, önce tevbe istiğfar ediyorum demiştim.*

Hasan-ı Basrî (r.a) Hazretleri buyuruyor ki;

"Bizim tevbe istiğfarlarımız bile, istiğfara muhtaç".

Allah dostları buyuruyorlar ki;

Şu üç konuda çok titiz ve aceleci olmak gereklidir:

1. *Namazı vaktinde kılmak.*
2. *Ölüyü defnetmek.*
3. *Tevbe etmek.*

İnsanız, nefis ve şeytanımız var. Günaha düşebiliriz. Bir günaha düştüğümüz zaman yapacağımız iki ana temel prensibimiz var.

1. *Hemen tevbe etmek.*
2. *Günahımızı yok edecek bir iyilik, hayır ve hasenat da bulunmak.*

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyuruyor ki;

"Bir günah işlediğin vakit, hemen arkasından bir sevap, bir iyilik yap ki günahını yok etsin. Gizli günahlara gizli iyilik, aşikare günaha aşikare iyilik yap"(Beyhakî).

Hz. Ömer Efendimiz (r.a), bir günah işlediği zaman tevbe eder, muhatabı ile helâlleşir, iki rekât namaz kılar ve sadaka verirdi.

Peygamber Efendimizin (s.a.v) arkasında namaz kılan birisi, işlediği günahını söyledi.

Sevgili Efendimiz (s.a.v);

- *Sen şimdi bizimle namaz kılmadın mı?*
- *Kıldım Ya Resûlullah*
- *Beş vakit namaz, aralarında işlenen günahlara kefaret oldu. Yalnız büyük günahlar müstesnadır (Buhârî-Müslim).*

Günaha üzülmek, pişman olmak lazımdır. Üzüntünün, pişmanlığın acısı ne kadar şiddetli olursa, günahların da o nispette bağışlanması umulur. Günahlarımıza üzüntümüzün delili hüzünlü, yumuşak kalpli ve gözü yaşlı olmamızdır.

Günah işlerken, nefsimizin ve şeytanın emrine gireriz ve işlediğimiz günah bize tatlı güzel gözükür fakat sonrası çok acı, çok kötü ve zehir gibidir.

Nedamet (Pişmanlık) tevbenin esasıdır. Nedamet duygusu geçmiş günahlarımızı da affettirir. Bir günahı terk etmenin faydası, terk ettiği

günahın cezasından kurtulmaktır. O günaha pişman olmak, yanmak, o günah için gözyaşı dökmek geçmiş günahların affedilmesine sebep olabilir.

Tevbenin Esası, yapabileceğin günahları terke karar verdiren, bir nedamet (Pişmanlık) tir.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v) buyurdu ki;

"Günaha tevbe eden, o günahı işlememiş gibidir".

Günahı unutmamak, onun acısını çekmek kişiyi kemâlâta, kâmil bir insan olmaya götürür.

Günahları unutmamak çok güzel bir erdemdir. İskender Ata-i Hazretleri buyuruyor ki;

"Birisi seni överse bırak övsün sen onun dediklerini değil, kendi günahlarını hatırla ve tefekkür et".

Tevbenin iki neticesi vardır.

1. *Kişinin hiç günah işlememiş gibi olması, geçmiş günahlarının bağışlanması.*
2. *Tevbe sayesinde, Allah (c.c) nün sevdiği kulları arasına katılabilmek.*

hadis 42

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyurdular ki;

"Tanıdık, tanımadık herkese selâm verin. Selâmı geniş kitlelere yayınız ki; selamete eresiniz. Birbirini sevmenin yolu selâmlaşmaktır (Buhârî-Müslim- Tirmizî-Ahmed bin Hanbel).

Bir Müslüman karşılaştığı bir topluluğa selâm verdiği, onlar da selâmını aldığı zaman selâm veren kimse, Allah'ın selâmını verdiği için, o topluluktan bir derece üstün olur.

Selâmı ilk olarak söyleyen Âdem Aleyhisselâm (Âdem Babamızdır).

Âdem (a.s) cennette parlayan bir nûr gördü ve Allah-u Teâlâ'dan bunun ne olduğunu sordu.

Allah-u Teâlâ;

- *O senin çocuklarının arasından çıkacak son peygamber Hz. Muhammed Mustafa'nın (s.a.v) nûrudur buyurdu. Hz. Âdem aleyhisselâm Hz. Muhammed'i (s.a.v) görmek istedi ve Sevgili Peygamber Efendimizin (s.a.v) nûru Hz. Âdem'in şehadet parmağında belirdi. İşte Hz. Âdem,*
- *Bu nûru selâmladı.*
- *Allah-u Teâlâ da selâmını aldı.*

Bu nedenle Âdem aleyhisselâm, selâm verdiği için selâm vermek sünnet, Allah-u Teâlâ da selâmı aldığı için selâm almak farz olmuştur.

Selâm Allah-u Teâlâ'nın güzel isimleri olan 99 Esma-ül Hüsna'dan biridir. Selâm esmâsı bütün güzelliklerin, esinliklerin kaynağıdır.

Peygamber Efendimiz (s.a.v) Müslümanların birbirlerine selâm vermelerinin çok önemli olduğunu, güzel bir ibadet olduğunu belirerek kendisine senelerce hizmet eden Enes (r.a) Hazretlerine şöyle buyurmuşlardır;

Ya Enes! Ümmetimden biriyle karşılaştığın zaman selâm ver ki,

ömrüm uzasın, evine girdiğin zaman oradakilere selâm ver ki, hayrın çoğalsın (Buhârî-Edeb- Ebû Dâvûd- Tirmizî-Birr).

Selâm Allah-u Teâlâ'nın yarattığı bütün varlıklara verilebilir, verilmelidir. Ölülerimizi de kabir ziyaretinde selâmlamıyor muyuz?

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurmuştur;

"Dünyada iken tanıdığı birinin mezarının yanından geçen hiç kimse yoktur ki; ona selâm versin de, mezardaki onu tanıyarak selâmını almasın".

Mezarlıklara varınca veya yanından geçerken şöyle selâm vermek gerekir.

- *Esselâmü aleyküm Ya ehl-i kubûr (Mezar ehl-i)*
- *Allah-u Teâlâ size de bize de rahmet eylesin.*
- *Gün gelecek biz de sizin halinize halleneceğiz. Rabbim imânla nasip etsin.*

Nûr-61'de; "Allah (c.c) tarafından güzel bir yaşama dileği olarak birbirinize selâm verin" buyruluyor.

Nisâ-86'da; "Bir selâm ile selâmlandığınız zaman, siz de ondan daha güzel ile selâmlayın" buyruluyor.

İslam'da selâm sözü başlı başına bir duadır. Karşınızdaki kişiye dünyevi ve dini mutluluk vaat eden bir duadır.

Esselâmü aleyküm dediğimiz zaman, Allah'ın selâmı üzerine olsun sen benden selâmettesin, sen de beni kendinde selâmetle kıl demiş ve vaadinde bulunmuş oluruz.

Selâmı güzel olmakta şöyledir;

- *Esselâmü aleyküm veya selâmün aleyküm diye selâm verilmişse;*
- *Aleykümüsselâm ve rahmetullah diyerek selâm alınmalıdır.*
- *Şayet Esselâmü aleyküm ve rahmetullah diye selâm verilmişse;*
- *Aleykümselâm ve rahmetullahi ve berakatuhu diye selâm alınmalıdır.*

Selâma karşılık vermek (Selâmı almak) vâciptir. Buna göre benden falancaya selâm söyle denildiği zaman o selâmı iletmek vâcip olur.

Esselâmü aleyküm ve selâmün aleyküm ikisi de söylenebilir. "Allah'ın selâmı üzerinize olsun" demektir. Bu selâmlar söylenirken kişinin

koruyucu meleklerini de selâmlamış oluruz. Melekler de selâmınızı alırlar. Böylece çok kolay ama o kadar da çok kıymetli bir mini ibadeti gerçekleştirmiş oluruz.

Selâmı sesli olarak vermek sünnettir. Binitli olan yürüyene, yürüyen oturana, sayıca az olan çok olana, küçük büyüğe selâm verir.

Evlere girilirken ev halkına "Selâmün aleyküm" diye selâm verilmelidir. Birinci selâmda cevap alınamaz ise, iki defa daha selâm verilir yine de cevap alınmaz ise geri dönülür.

Eve giren kişi eğer evde kimse yoksa "Selâm size ve Allah'ın Salih Kulları üzerine olsun" diye selâm verin. Bu selâma meleklerin karşılık verdikleri rivayet edilmiştir.